

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**AVRUPA'DA YÜKSELEN POPÜLİZMİN GÖÇMEN
POLİTİKALARINA ETKİSİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

TUĞBA ÖZDEL

İZMİR-2019

T.C.
İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**AVRUPA'DA YÜKSELEN POPÜLİZMİN GÖÇMEN
POLİTİKALARINA ETKİSİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

TUĞBA ÖZDEL

DANIŞMAN: DOÇ. DR. SEDEF EYLEMER

İZMİR-2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Avrupa’da Yükselen Popülizmin Göçmen Politikalarına Etkisi: İngiltere Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tuğba ÖZDEL

Tarih :

İmza:

02.09.2019
getirecek

 TS EN ISO 9001:2015	T.C. İZMİR KÂTİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü	
	TEZ SINAVI TUTANAK FORMU	Dok. No: FR/604/21
		İlk Yayın Tar.: 03.10.2017
		Rev. No/Tar.: 00/..
		Sayfa 1 / 1

GÖNDEREN : Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Başkanlığı
GÖNDERİLEN : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalımız Yüksek Lisans öğrencisi Tuğba Özdel ile ilgili Tez Sınav Tutanağı aşağıdadır.

Tarih: Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Başkanı
Sayı :

İmza

Prof. Dr. İkerem BATIR

SINAV TUTANAĞI

Tez Sınav Jürimiz tarafından incelenen "*Avrupa'da Yükselen Popülizmin Göçmen Politikalarına Etkileri: İngiltere Örneği*" başlıklı yüksek lisans / doktora tezi ile ilgili olarak jürimiz.23.07.2019 tarihinde toplanmış ve adı geçen öğrenciyi tez sınavına tabi tutmuştur. Sınav sonucunda adayın tezi hakkında ~~ÖYÇOKLUĞU/OYBİRLİĞİ~~ ile aşağıdaki karar verilmiştir.

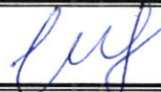

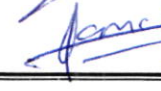
KABUL

Kabul Edilen Yüksek Lisans / Doktora tezi:

- i) Bilime yenilik getirmiştir
- ii)Yeni bir bilimsel yöntem geliştirmiştir
- iii)Bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulamıştır
- iv) Uygulama yapmıştır (sadece Yüksek Lisansta geçerlidir)

RED

DÜZELTME *

Tez Sınav Jürisi	Unvanı ve Adı Soyadı	İmza
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Sedef EYLEMER	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Nihal KIRKPINAR ÖZSOY	
Üye	Doç. Dr. Sühal ŞEMŞİT	
Üye		
Üye		

Ek1 : Tez Değerlendirme Formu (Her bir jüri için).

* Tez sınavında düzeltme kararı verilmesi halinde jüri tarafından öngörülen düzeltmelere ilişkin bir jüri raporu eklenmelidir. Düzeltmeler için Ek süre her defasında en fazla yüksek lisans öğrencileri için 3 ay, doktora öğrencileri için 6 aydır.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

AVRUPA'DA YÜKSELEN POPÜLİZMİN GÖÇMEN POLİTİKALARINA ETKİSİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ

Tuğba ÖZDEL

İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Avrupa son on yılda popülist partilerin ve hareketlerin yükselişe geçişine şahit olmaktadır. Avrupa ülkelerinde İkinci Dünya Savaşı sonrasında, savaş öncesi aşırı sağcı politikaların popülerliği azalmıştır. Bu dönemden sonra liberal demokrasinin hâkim olduğu yüksek insani değerler çerçevesinde yönetilen ve dünyaya demokrasi dersi veren Avrupalı devletlerde aşırı sağcı popülist söylemleri olan partilerin güç kazanması şok etkisi yaratmıştır. Büyük oranda ekonomik krizler ve dünya çapında göç hareketliliği ile bağdaştırılan siyasal değişim ülkelerin göç politikalarında önemli değişiklikler yapmalarına sebep olmuştur. Orta Doğu ülkelerinde yaşanan iç savaşlar sonrasında insanların ülkelerini terk etmek zorunda kalmasıyla dünya genelinde önemli bir mülteci krizi yaşanmıştır. Bu bağlamda ülkeler ulusal sınırlarını korumaya yönelik önlemler almıştır. 28 Avrupa ülkesinin üye olduğu ve insanların, hizmetlerin, sermayenin ve malların serbest dolaşımına yönelik unsurlar barındıran Avrupa Birliği (AB), sınırların korunmasını zorlaştırmaktadır. Göç AB üyesi ülkelerin, Birliğe üye olmaları sebebiyle birlikte hareket etmelerini ve ortak politikalar yürütmelerini gerektiren konulardan bir tanesidir. AB yasalarında antlaşmalar ve mevzuatlarla düzenlenen göç politikaları üye devletler tarafından pratikte her zaman uygulanabilir bulunmamaktadır. Popülist hareketlerin yükselişte olduğu bu dönemde ulusal egemenliğe zarar verdiği düşünülen AB'nin yukarıdan aşağı doğru gerçekleşen düzenlemeleri İngiltere gibi üye ülkeleri iç politikada zor duruma sokmuştur. Ülke içindeki popülist hareketlerin baskısıyla 23 Haziran 2016 tarihinde referanduma giden İngiltere yönetimi halkın verdiği ayrılma kararından sonra Brexit sürecine girmiştir. Popülist partilerin AB'den ayrılış sürecinde kullandıkları en önemli argüman göçmen meselesi olmuştur. Bu durum ana akım partilerinin de göçmenler konusundaki tutumunu da sertleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Popülizm, Avrupa Birliği, Mülteci Krizi, İngiltere, Brexit.

ABSTRACT

Master Thesis

THE IMPACT OF RISING POPULISM IN EUROPE ON MIGRANT POLICIES: THE CASE OF THE UNITED KINGDOM

Tuğba ÖZDEL

İzmir Kâtip Çelebi University

Graduate School of Social Sciences

Department of International Relations Program

Europe has witnessed the rise of populist parties and movements in the last decade. The popularity of pre-war far-right policies in the European countries has declined after World War II. After this period, the strengthening of parties with extreme right-wing populist rhetoric in European states, which have been governed by liberal democracy dominated by developed human values and taught democracy to the world, has caused a shock. Political change, largely associated with economic crises and world-wide migration mobility, has led countries to make significant changes in their migration policies. After the civil wars in the Middle East countries, people were forced to leave their countries and there was a major refugee crisis worldwide. In this context, countries have taken measures to protect their national borders. The European Union (EU), which is composed of 28 European countries as member states and includes elements for the free movement of people, services, capital and goods, makes the protection of borders difficult. Migration is one of the issues requiring EU member states to act together and to implement common policies as members of the Union. Immigration policies regulated by treaties and legislation in EU law are not always practically applicable by the member states. In this period when the populist movements have been on the rise, the EU's top-down arrangements, which were thought to undermine national sovereignty, put member states like Britain in a difficult position in domestic politics. The British administration, which went to a referendum on June 23, 2016 under the pressure of populist movements within the country, has entered into the Brexit process after the people's decision to leave. The most important argument used by populist parties in the process of leaving the EU was the immigration issue. This situation has also toughened the attitude of the mainstream parties towards immigrants.

Key Words: Populism, European Union, Refugee Crisis, United Kingdom, Brexit

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ	ii
TEZ SINAV TUTANAK FORMU.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	i
TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iv
KISALTMALAR	v
ÖNSÖZ.....	
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE: POPÜLİZM

1.1.POPÜLİZM: TEMEL NİTELİKLERİ, GELİŞİMİ VE UNSURLARI.....	5
1.1.1. Kavramsal Olarak Popülizm ve Gelişimi.....	9
1.1.2. Popülizmin Temel Unsurları.....	12
1.2.POPÜLİZM TANIMLAMALARI.....	17
1.3.POPÜLİZMKAVRAMSALLAŞTIRMALARI.....	21
1.3.1 İdeoloji Olarak Popülizm	22
1.3.2. Siyasal Bir Tarz Olarak Popülizm.....	25
1.3.3.Siyasal Strateji Olarak Popülizm	26
1.4.POPÜLİZM-DEMOKRASİ İLİŞKİSİ.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİNDE YÜKSELEN POPÜLİZMİN YANSIMALARI

2.1.AVRUPA BİRLİĞİNDEKİ MÜLTECİ KRİZİNİN YÜKSELEN POPÜLİZME ETKİLERİ.....	32
2.1.1. Avrupa Birliği'nde Mülteci Krizi Sonrasında Çokkültürlülüğe Bakış.....	34
2.1.2. Mülteci Krizinin Avrupa'daki Popülist Partilerin Yükselişine Etkisi	36
2.1.3. Avrupa Birliği'nde Göç Politikaları: Tarihsel Gelişimi ve Mülteci Krizinin Yansımaları.....	39
2.1.2.1.Shengen Anlaşması.....	39
2.1.2.2.Dublin Sözleşmesi.....	40
2.1.2.3.Maastricht Antlaşması.....	42
2.1.2.4.Amsterdam Antlaşması.....	43
2.1.2.5.Tampere Zirvesi.....	45
2.1.2.6.Nice Antlaşması.....	46
2.1.2.7.Avrupa Anayasal Antlaşması Tasarısı.....	47
2.1.2.8.Avrupa Birliği Göç ve İltica Paktı.....	49
2.1.2.9.Lizbon Antlaşması.....	49
2.2.SURİYELİ MÜLTECİ KRİZİNİN AVRUPA BİRLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	50
2.3.AVRUPA ÜLKELERİNDE AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİ.....	53
2.3.1. Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin Temel Özellikleri	55
2.3.2. 2019 Avrupa Parlamentosu Seçimlerinde Aşırı Sağ.....	56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNGİLTERE'DE POPÜLİZMİN GELİŞİMİ VE GÖÇ POLİTİKALARINA ETKİSİ

3.1. İNGİLTERE'DE AŞIRI SAĞIN TARİHİ.....	0
3.1.1. Otoriter Popülizm-Thatcherizm.....	1
3.1.2. İngiliz Ulusal Partisi.....	5
3.1.3. İngiliz Savunma Ligi (English Defence League- EDL).....	8
3.1.4. Önce Britanya (Britain First-BF).....	9
3.1.5. Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP).....	10
3.2.İNGİLTERE'DE POPÜLİZMİN YÜKSELDİĞİ DÖNEMLERDEKİ GÖÇ SÖYLEMLERİ.....	12
3.3 BREXİT SÜRECİNDE YÜKSELEN POPÜLİZM VE GÖÇMEN KRİZİNİN ROLÜ.....	16
3.4.BREXİT REFERANDUMU SONRASI İNGİLTERE.....	79
SONUÇ.....	0
KAYNAKÇA.....	85

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Tablo1.1 Popülizmin Demokrasi Üzerindeki Olumlu Ve Olumsuz Etkileri.....28

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AFD	Almanya için Alternatif
AK	Avrupa Konseyi
AP	Avrupa Parlamentosu
BBC	Britanya Yayın Kuruluşu-British Broadcasting Corporation
BNP	İngiliz Ulusal Partisi - British National Party
BF	Önce İngiltere- Britain First
EFDD	Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Europe of Freedom and Democracy
EDL	İngiliz Savunma Ligi -British Defence League
ENF	Uluslar ve Özgürlükler Avrupa'sı - Europe of Nations and Freedom
EPP	Avrupa Halk Partisi - European People's Party
FN	Ulusal Cephe - Front National
FPÖ	Avusturya Özgürlük Partisi -Freiheitliche Partei Österreichs
FPTP	Çizgiyi İlk Geçen Kazanır-First Past The Post
ID	Kimlik ve Demokrasi-Identity and Democracy
IŞİD	Irak Şam İslam Devleti
PVV	Hollanda milliyetçisi Özgürlük Partisi - Partij voor de Vrijheid
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
SVP	İsviçre Halk Partisi - Schweizerische Volkspartei
THŞ	Temel Haklar Şartnamesi
UKIP	İngiltere Bağımsızlık Partisi - United Kingdom Independence Party
YY	Yüzyıl

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın amacı güncel uluslararası ilişkilerde oldukça önemli bir yer kaplayan popülizm kavramını, popülizmin yükselişe geçmesindeki sebepleri anlamak, popülist politikaların ülke özelinde örneklerini incelemek ve Avrupa geneline hâkim olan bu kavramın göçmen politikalarına etkilerini incelemektir. Günümüz Avrupa'sında değişen söylemleri anlamak ve İngiltere özelinde ülkeyi Brexit sürecine götüren süreci kavramak için konu önem arz etmektedir.

Tez çalışma alanının belirlenmesi, planlanması, araştırma ve çalışma süreci boyunca katkıları, tecrübesi ve anlayışını esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Sedef EYLEMER'e, tez çalışmam sırasında bana destek olan eşime ve tüm eğitim hayatım boyunca bana desteğini esirgemeyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Tuğba ÖZDEL

Temmuz/ 2019

GİRİŞ

Popülizm dönemsel olarak politik gündemi etkilemiş, demokrasiyle olan kavramsal bağı tam olarak netleştirilemeyen karmaşık bir terimdir. Popülizm genel olarak siyasi bir tutumu ifade etmektedir. Ancak bu tutumun her ülke ve politikacı özelinde çok farklı şekillerde sergileniyor olması, hem sağ hem sol kanadı benimseyen politikacılar tarafından benimseniyor olması ve demokrasi ile yollarının hangi noktada kesiştiğinin bilinmemesi popülizmin kavramsallaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Siyaset bilimci Ivan Krastev'in çağımızı "Popülizm Çağı" olarak nitelendirmesine rağmen hem üzerinde mutabakata varılmış bir "popülizm teorisinin" var olmayışı, hem de politikacıların ne zaman popülist olarak adlandırılacağına dair bir kıstaslar bütününe olmayışı her vakanın tanımına yeni bir madde eklemesine sebep olmaktadır.

Ghita Ionescu ve Ernest Gellner'in 1969'da popülizmi tanımlamak amacıyla Londra İktisat Okulu'nda gerçekleştirilen konferans bildirilerinden derlenen kitaplarının giriş bölümünde "Dünyada bir hayalet dolaşiyor: popülizm hayaleti" şeklindeki ifadeleri de popülizmin muğlaklığını ortaya koyar niteliktedir (Müller, 2017: 21). Bahsedilen hayalet ne kadar belirsizse bir o kadar da ülkelerin politikalarını etkileyen boyutta etkin bir durumdadır. Öyle ki ekonomik krizler, yasa dışı göçün hızla artması, işsizlik, terör faaliyetlerinin artması gibi ülkelerin hem iç hem dış siyasetlerini etkileyen olumsuz durumlarla karşı karşıya kalındığında politikacıların ilk sarıldığı bu kesin bir tanımı dahi yapılamayan popülizm hayaletidir. Sonuç olarak ülkeler içe kapanık politikalara yönelebilmekte ve yaşanan durumun kaynağına göre bu durum iç ya da dış politikaya veya bazen hem iç hem dış politikaya yansıtılabilmektedir. Bahsi geçen olumsuz durumlar bazen o kadar etkili hale gelebilmektedir ki çok güçlü ekonomiye sahip ve gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerin bile olağan politik davranışlarını ansızın değiştirebilmektedir.

Küresel boyutta yaşanan uzun vadeli ekonomik krizler ve bunun akabinde ülkelerin kendi vatandaşlarına sağladıkları sosyo-ekonomik şartların devamlılığını sağlamakta zorlanması politikacıların daha korumacı politikalar gütmesine sebep olmaktadır. Uluslararası alanda küreselleşmenin de etkisiyle krizlerin etkisi çoğu zaman yerel ve bölgesel boyut ile sınırlı kalmamakta, dünyanın uzak bir noktasında gerçekleşen olumsuz olaylar bile tüm ülkeleri derinden etkileyebilmektedir. Son yıllarda bu duruma en can alıcı örnek Ortadoğu ülkelerinde yaşanan çatışmalar sonucunda ülkelerinde yaşayamayacak duruma gelen milyonlarca insanın yakın ya da uzak tüm dünya ülkelerine asimetrik bir şekilde göç etmesiyle ortaya çıkan mülteci krizidir.

Geçen yüzyılda (yy) yaşanan iki Dünya savaşı arasındaki yıkıcı etkilerinden dolayı, 2. Dünya Savaşı sonrasında gerek dünyada gerekse Avrupa'da aşırı politik eğilimlerden uzak durulmuştur. Ancak son on yılda popülist eğilimlerin Kıta Avrupası'nda giderek güç kazanması, savaş sonrası dönemde kurulan liberal demokratik yönetimlerin insan haklarına saygılı, özgürlük, adalet ve eşitlik vurgusu yapan politikalarında önemli etkilerde bulunmuştur. Bu demokratik yönetimlerin erozyonu birçok Avrupa ülkesinin ciddi politik değişimlere gitmesine sebep olmuştur. Bu politik değişimlerden en büyük payı alan da göçmenler olmuştur. Avrupalı ülkelere 70'li yıllarda ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak neredeyse davet edilen göçmen işçiler ve onların göçülen ülkelerde doğup büyüyen ikinci ve üçüncü nesilleri, son dönemde bu ülkelerde rahatsızlık duyulan bir grubu oluşturmaktadır. Halen içindeki göçmenlerin sınıfsal sorunlarına kalıcı bir çözüm getirememiş olan Avrupalı ülkeler, mülteci krizinin şok etkisiyle tutucu ve milliyetçi sosyal politikalara yönelmişlerdir.

Çoğunluğunu Ortadoğulu mültecilerin oluşturduğu göç hareketliliğinin yönü gerek ekonomik imkânları gerekse sosyal refah düzeyi yüksek olan Avrupa ülkelerine olmuştur. Bu durum popülist partilerin hem iktidardaki yönetimleri hem de halkı mültecilere yönelik önyargılarla yönlendirmesi için uygun ortamı sağlamıştır. Avrupa'da çokkültürlülüğün olumlu getirilerine inanan iktidarlar dahi ülke içindeki göçmenlere karşı söylemelerini ve tutumlarını sertleştirmiştir. Popülist partilerin iktidara gelmeleri tüm Avrupa için yaygın bir durum olmasa da, ana akım partilere olan etkileri kendi etki alanlarından daha geniş olmuştur. Bu bağlamda AB kapsamında gerçekleştirilen göç düzenlemeleri ulusal yönetimlerde ve üye ülkelerin

halklarında beklenen desteği bulamamıştır. Mülteci krizine AB tarafından geçerli bir çözüm bulunamamış olması Avrupalı devletlerin kendi iç yönetimlerinde katı mülteci politikalarıyla bu duruma çözüm bulmaya çalışmasıyla sonuçlanmıştır.

Avrupalı ülkelerin politik yönelimini değiştiren popülizm akımı İngiltere'yi de önemli düzeyde etkilemiştir. İngiltere'nin seçim sistemi sebebiyle İngiliz parlamentosunda aşırı uçların temsili zordur. Popülist partiler İngiltere parlamentosunda sandalye kazanma anlamında çok büyük bir artış gösteremeseler de ana akım partilerin politikalarını yönlendirme anlamında oldukça başarılı olmuşlardır. Göçmenler popülist partilerin güçlenmesinde kullanılan önemli bir argüman olmuştur. Özellikle İngiltere'nin AB üyeliğinin devamının oylandığı Brexit referandumu sürecinde göçmenlerin yerli halkı işlerinden edeceği ve Avrupalı değerlerin yozlaşarak Avrupalı kimliğine zarar verileceği kaygısı kullanılmıştır. AB'nden ayrılmak isteyenlerin çoğunluğu oluşturduğu referandum sonuçları popülist partilerin başarısı olarak adlandırılmıştır. Mevcut politikalarda ülke içindeki göçmenlerin gönderilmesi gelecek olanların da gelmesinin engellenmesi üzerine düzenlemeler yapılmaya devam edilmektedir.

Bu araştırmanın amacı genel olarak Avrupa'da özel olarak ise İngiltere'de son dönemde yükselişe geçen popülist akımın, yaşanan mülteci krizi sonucu tüm Avrupa'ya yayılan mültecilere yönelik politikalara nasıl bir etkisinin olduğunu incelemektir. Son dönemde gözlemlenen politik değişimlerde mülteciler hem popülist politikalara sebep olan bir girdi hem de sonuçta elde edilen politik üründen etkilenen bir çıktı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda mülteci krizi ile yükselen popülist akım arasında oldukça sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bu araştırma kapsamında popülizm kavramının anlaşılması sürecin işleyişi açısından önemlidir.

Bu çerçevede birinci bölümde popülizm teriminin farklı görüşler derlenerek tanımlanmasına çalışılacaktır. Kavramın netleştirilmesi adına günümüz siyaset bilimcileri tarafından birçok tanım ortaya atılmıştır. Bu tanımlamalar çerçevesinde popülizmin temel unsurlarından olan popülist liderler ve iktidardaki popülistlerin yönetiminden yani popülist yönetimlerden bahsedilecektir. Kavramın karmaşık yapısı, demokrasi ile olan bağı, güncel politikalara etkisi incelenecektir. İkinci bölümde ise Avrupa ülkelerinde artan popülist siyasi söylemlerin dış ya da iç politikalar yürütülürken nasıl bir değişikliğe sebep olduğu gerek ülkelerin geçirdiği

seçim kampanyası dönemleri incelenerek gerekse ülkelerinde barındırdıkları yabancı uyruklu kişilere yönelik tavır değişikliklerine göz atılacaktır. Bu bağlamda 28 üye ülkesi bulunan ve üye ülkelerinin birçoğu mülteci krizinden oldukça etkilenen AB'nin göç ve iltica konusundaki düzenlemelerinden bahsedilecektir. AB ülkelerinin mültecilere yönelik ortak bir politika yürütmesi hedeflenen bu antlaşmaların üye ülkelerin kaygılarını giderebilecek nitelikte olmaması ve üye ülkelerin içinde popülist hareketlerin yükselişi ve bu popülist hareketlerin milliyetçi bir tutumla ana akım partileri zora sokması güncel ulusal politikalarındaki değişimi göstermektedir. Üçüncü bölümde ise Avrupa genelinden İngiltere özeline inilerek, korumacı unsurları arttırıcı bir etki yaratan popülizmin, İngiltere'de göçmenlere yönelik oluşturulan politikalarda nasıl bir etkide bulunduğu ya da bulunmadığı incelenecektir. Bu süreç incelenirken İngiltere'nin siyasal tarihinde popülist öğelerin arttığı dönemler incelenecek ve popülist akımın yükseliş gösterdiği bu dönemlerde göç olgusunun nasıl işlendiği anlatılmaya çalışılacaktır. Günümüz İngiltere'sine bakıldığında ülkeyi 43 yıllık AB üyeliğinden ayrılmaya iten sebepler, halkın referandumdaki oy verme davranışlarının ardındaki faktörler incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE: POPÜLİZM

Tezin ilk bölümünde, diğer bölümlerde bahsedilecek olan popülist partilerin ve söylemlerin politikalar üzerindeki etkisinin daha anlaşılır olması adına popülizm kavramının tanımlamalarına yer verilecektir. Kavramın net bir tanımı olmamakla birlikte siyaset bilimciler tarafından ortaya atılmış ortak ve temel unsurlarından ve kavramın demokrasi ile olan karmaşık ilişkisinden bahsedilecektir. Popülist söylemlerin güncel siyasette artışa geçmesinin sebeplerini anlamak adına popülist hareketlerin artışa geçmesi için uygun şartların neler olduğu incelenecektir. Popülizmin iki temel unsuru olan popülist liderler ve popülist yönetim yönetime geldiklerindeki söylemleri, iktidarı eleştirdikleri yanlar, halkın çıkarlarını koruma adına gerçekleştirdikleri politik eylemler ile ele alınacaktır. Popülizmin siyasi literatürdeki yeri tam netleştirilememiştir. Bu bağlamda popülizmi kavramsallaştırma adına popülizmi bir ideoloji, siyasal bir tarz ya da siyasal bir strateji olarak nitelendiren siyaset bilimcilerin iddialarına yer verilecektir.

1.1.POPÜLİZM: TEMEL NİTELİKLERİ, GELİŞİMİ VE UNSURLARI

Latince halk anlamına gelen popülizm, toplumsal sınıf katmanlarının içinde alt kısımda yer alan sıradan “halk” ın üst zümreye karşı savunulması temelinde ortaya çıkmış hem belirgin siyasi hareketleri hem de belli bir siyasal düşünce tarzını tarif etmek için kullanılan bir kavramdır (Heywood, 2011: 304). Bu bağlamda, popülizmin temelinde halkçılık vardır. Ancak bu kavram günümüzde bu kadar yalın bir şekilde ifade edilebilecek durumda değildir. Popülizmin iddiası temelde bu elit karşıtı tavrıyla kalıplaşmış kapitalist sistemin alt sınıfı (işçi, zanaatkâr, çiftçi sınıfı) ezmesinin önüne geçebileceği ve bu oturmuş toplumsal düzenin değiştirilebileceği şeklindedir. Ancak son dönemde popülizmin farklı bir biçime bürünmüş ve çıkış

noktasından söylem olarak uzaklaşmasa da politikalarda bıraktığı etki ve temel felsefe açısından farklılaşmıştır. Dünya çapında ortaya çıktığı zamana göre daha büyük bir siyasal etkiye sahip olan popülizm, 1929-30 yıllarında işçi hareketlerinin ve önemli siyasal hareketlerin çıkış yeri olan Fransa’da halkın varoluşu ve sorunlarının ön plana çıkarılıp dile getirilmesi ve bu durumun iktidara da aktarılması için kullanılmıştır. 1929-30 yılı yaygın olarak ilk dönem popülizmi olarak bilinse de popülizmin ortaya çıktığı tarihsel dönemler 3 ana kuşakta incelenir. Bunlar 19. Yüzyılın (yy.) ikinci yarısında şekillenen birinci kuşak popülizm, 1930-1960 tarihleri arası ikinci kuşak popülizm, 1980 ve sonrası da üçüncü kuşak popülizm olarak değerlendirilmektedir (Sözen, 2012:8).

Popülizm dönemselsel olarak politik hayatı etkileyen ve uluslararası alanda ülkelerin iç ve dış politikalarını önemli bir şekilde yönlendiren bir akım olarak nitelendirilmektedir. Ancak popülizmin siyasal bir akım mı bir ideoloji mi ya da siyasal bir hareket mi olduğu ve demokrasiyle kavramsal bağı netleştirilememiştir. Popülizm genel olarak siyasal bir tutumu ifade etmektedir. Ancak bu tutumun her ülke ve politikacı özelinde çok farklı şekillerde sergileniyor olması, hem sağ hem sol kanattan politikacılar tarafından benimseniyor olması kavram kargaşasını desteklemektedir. Daha önce belirtildiği gibi demokrasi ile yollarının hangi noktada kesiştiğinin bilinmemesi hem popülizmin kavramsallaştırılmasını zorlaştırmakta hem de günümüzde oldukça fazla tartışılan bu konu hakkında bilinenlerin hiç de yeterli olmadığı göz önüne sermektedir (Taggart, 2000:73).

Popülizm kavramı 2015’den bu yana tarihinde olmadığı kadar çok zikredilmiştir. Özellikle 2016 Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanlık seçimlerinde adayların, Demokrat Parti’den aday olan Bernie Sanders’in seçim söylemlerinde herkese sağlık güvencesi, saati 15 dolar olan asgari ücret, zenginlere daha yüksek vergiler, ücretsiz eğitim ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi konulara yer vermesi ve bu vaatlerle sıradan halkı etkileme çabasında olmuştur (Medyascope, 2019). Cumhuriyetçi Parti adayları Donald J. Trump’ın ise “Yeniden Büyük Amerika” sloganını seçim çalışmalarının merkezine oturtması ve seçim vaatleri olarak Meksika sınırına duvar örülmesi projesini başlatması, düzensiz göçmenlerin sınır dışı edilmesine yönelik düzenlemelerin yapılacağını söylemesi ve genel olarak yabancı düşmanlığını ve ayrımcılığı besleyen söylemleri mevcuttur (Alpakgir Cevheri, 2018:4). Bahsi geçen

sağ ve sol siyasetçilerin her ikisinin de popülist adaylar olarak değerlendirilmesi kavram içindeki belirsizliklerin dışı vurumu olmuştur. Politik davranışın içeriğine bakılmaksızın düzen karşıtlığı ya da halk iradesinin saldırgan dışı vurumu direkt popülist olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla bu değerlendirme bir kavram karmaşasına sebep olmuştur (Kazin, 2016). Popülist olma tanısını koyacak kesin ölçütlerin olmayışı ABD seçimlerindeki hem sağ hem sol politikacıların seçim dönemlerindeki halk iradesini ön plana çıkaran seçim söylemelerinin popülist olarak algılanmasına yol açmaktadır (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017:1). Hâlbuki her siyasetçinin amacı; sıradan halk olarak tabir edilen ve toplumun büyük çoğunluğunu kapsayan insanların neyi istediğini anlamak, seçmenini cezbetmek, kendi söylemleri karşısında halkın ne hissettiğini bilmek ve elde ettiği verilerle kendisine oy toplamaktır. Ancak popülist siyasetçileri kendisi için oy toplayan ve halkçı cezbetmeye çalışan sıradan bir politikacıdan ayıran özelliklere bakıldığında kesin olmamakla birlikte iki kıstastan söz edilebilir. Bunlardan ilki elit karşıtlığı ikincisi ise çoğulculuk karşıtlığıdır (Woodward, 1959: 65-66).

Çoğulculuk karşıtlığı popülizmi demokrasiden ayıran en temel özelliktir. Popülist siyasetçiler seçim sonrasında da popülisttir. Kazanmış bir popülist politikacı kendisini seçmiş “halk” ile yoluna devam eder. Onu seçen seçmen halkın kendisidir ve dışarıda kalan “yozlaşmış” olarak görülen elitler açıkça dışlanır. Demokrasiden ayrılan en önemli özelliği şudur ki demokratik lider kendisini seçmeyenlerin de yöneticisidir ancak popülist lideri seçen zaten gerçek halktır ve dışarıda kalanlar ya da muhalif liderler yozlaşmışlık ve ahlaksızlık iddiasıyla açıkça dışlanır. Dışlanan grup hakiki halka ait olamayacak kadar öteki olarak görülüp yok sayıldığı için popülist lider ve destekçileri kendilerinin halkın tamamını temsil ettiğini varsayar. Popülistler her zaman etrafındakileri onunla olanlar ya da karşısında olanlar şeklinde ikiye ayırır ve açıkça bir kimlik siyaseti güderler. Bu kimlik siyasetini ne denli başarılı bir şekilde yürütürlerse neredeyse safkan bir topluluk oluşturma idealine o kadar yaklaşırlar. Ancak toplumun içinde bu denli bir saflaşma mümkün olmadığı için popülist liderlerin bu ötekileştirme politikaları taraftarları ile ötekileştirilenler arasında kutuplaşmaya sebep olur. Bu durum bugün halen tüm dünya ülkelerince çok kıymetli bir kavram olan demokratikleşme sürecine oldukça zarar vermektedir. En

sıkıntılı yanı ise popülist politikacıların demokratik liderlerle aynı söylemleri kullanıyor olmasıdır (Müller, 2017:15-16).

Siyaset bilimci Ivan Krastev'in "The Populist Moment" adlı makalesinde çağımızı "Popülizm Çağı" olarak nitelendirmesine rağmen üzerinde mutabakata varılmış bir "popülizm teorisinin" ve politikacıların ne zaman popülist olarak nitelendirileceğine dair bir kıstaslar bütününe olmayışı her vaka ile tanıma yeni bir madde eklenmesine sebep olmakta ve kavramın tanımını daha da zorlaştırmaktadır (Krastev, 2007).

Ghita Ionescu ve Ernest Gellner'in 1969'da popülizm üzerine Londra İktisat Okulu'nda düzenlenen konferans konuşmalarından derledikleri kitaplarının giriş bölümünde belirttikleri gibi, "Dünyada bir hayalet dolaşiyor: popülizm hayaleti" (Ionescu ve Gellner, 1969'dan Aktaran Canovan, 1981:5). Bahsedilen bu "hayalet" taşıdığı tüm kavramsal belirsizliklere rağmen ülkelerin politikalarını ciddi boyutta etkilemektedir. Öyle ki ekonomik krizler, yasa dışı göçün hızla artması, işsizlik, terör faaliyetlerinin artması gibi ülkelerin hem iç hem dış siyasetlerini etkileyen olumsuz durumlarla karşı karşıya kalındığında, her ne kadar net bir şekilde tanımlanamasa da "popülizm hayaleti" politikacıların ilk başvurduğu araçlar arasında yer almaktadır. Acil çözüm gerektiren söz konusu sorunlar karşısında devletler daha korumacı politikalar yürütebilmektedir. İçte kapanık korumacı politikalar yaşanan durumun kaynağına göre iç ya da dış politikaya veya bazen hem iç hem dış politikaya yansıtılabilmektedir. Bahsi geçen olumsuz durumlar bazen o kadar etkili hale gelir ki çok güçlü ekonomiye sahip ve gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerin bile olağan politik davranışlarını ansızın değiştirebilir (Archibugi ve Cellini, 2017).

Ekonomik kriz, göçmen krizi gibi durumlar son dönemde yükselen popülizmin önemli nedenleri arasında sayılmaktadır. Popülizm nedir? Popülist kime denir? Popülistlerin sergiledikleri ortak tavırlar nelerdir? Halkı ön plana koyan her politika popülist midir? Gibi soruların cevabı konunun sağlam bir bilimsel temelde tartışılması için elzemdir. Ancak daha sonraki bölümlerde de ele alındığında görüleceği gibi konu üzerinde kesinleşmiş kavramsal bir temel olmadığı için konuyla ilgili temel soruların da cevapları belirsizliğini korumaktadır. Yalnızca yaşanan politik tecrübelerden ve durumlardan yapılan çıkarımlarla yapılan çeşitli varsayımlar mevcuttur.

Popülizmin siyasal yükselişiyile birlikte daha önce bahsedilen belirsizliklerin giderilmesi ve kavrama alan yazında net bir söylem belirlenmesi amacıyla popülizmle ilgili araştırmalar üçüncü kuşak popülist dalğanın başladığı dönem olan 1980 sonrası dönemde hızla yükselişe geçmiştir. Katlanarak artan araştırmalar sonucunda bazı temel ayrımlar, değerlendirme öğeleri belirlenmiştir. Her akademisyen bu çalışmalara farklı temelden ve farklı unsurlardan yararlanarak açıklama getirmeye çalışmıştır. Bu durum popülizm konusunda bilimsel bir literatür oluşmasında ve bu kavramsal çeşitlilik arasında bazı ortak ve temel unsurların belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Kavramın netleşmesine ve sıkıntılı olmasına sebep olan şeyler sadece yeni bir kavram olmasıyla ilgili olmayıp kavramın bizzat kendi içinde barındırdığı bazı eksikliklerden kaynaklanmaktadır. İlk olarak hiçbir politikacı veya hareket kendisini popülist olarak betimlememektedir. Kavramın dışsal bir durum olarak yaşanması ve olumsuz bir imajının olması onun araştırılma dürtüsünü azaltmıştır. Yine ilkinin bağlantılı ancak ikinci olarak popülizm anti-entelektüel bir yapıya sahip olduğu için kendi alanını araştırma konusunda ve fikrinsel altyapı anlamında yetersiz kalmıştır (Sözen, 2012:5-6). Popülizmin yükselişi aslında tek başına hissedilmekten çok demokrasiye bir tehdit olarak görülmesiyle fark edilmiştir. Demokrasi karşısındaki bu durumuyla popülizm akademik alanda üç temelde ele alınmıştır. Bunlar; popülizmin tanımı, popülizmin hangi durumlarda ortaya çıktığı ve demokrasiye olan etkileridir (Abts ve Rummens, 2007:405-406).

1.1.1. Kavramsal Olarak Popülizm ve Gelişimi

Daha önce belirtildiği gibi popülizm üç tarihsel dönemde incelenir. Bunlardan ilki 19.yy'ın ikinci yarısında başlayan birinci kuşak popülizmidir. Bu dönemdeki en belirgin iki örnekten ilki Rusya'daki Narodniki Hareketi (Narod Rusça'da "halk" anlamına gelmektedir.) ikincisi ise Amerika'daki Halkın Partisi'dir. İlk kuşak hareketlerinin diğerlerinden farklı bir özelliği kendilerini güncel dönem popülist hareketlerinin aksine açıkça "popülist" olarak adlandırmalarıdır. Bölgesel ve kendilerine has farklılıkları dışında bu iki örneğin ortak noktası kırsaldaki üreticilerin kurulu düzeni yöneten elitlere karşı harekete geçirmeyi amaçlamalarıdır. Bu yüzden genellikle kırsal popülizm örnekleri olarak anılırlar (Canovan, 1981: 3).

İkinci dönem 1930-60 tarihleri arasındaki süreçtir. Bu dönemde en çok ABD ve Kanada’da popülist liderler ve politikalar gözlemlenmiş olsa da bu dönemin en önemli örnekleri Güney Amerika’nın iki önemli popülist lideri Brezilya eski devlet başkanı Getúlio Dornelles Vargas ve Arjantin eski devlet başkanı Juan Peron’dur. Vargas ve Peron halk kavramını benimseyen sosyalist olmaktan uzak bir ideolojik çerçevede, işçi sınıfının siyasal sistemle bütünleşmesini amaçlamıştır. Bu bağlamda işçi sınıfı ve alt sınıflar gerçek “Halk” olarak betimlenirken, yozlaşmış elit de yayılcı politikalar izleyen oligarşik yönetimler ve küresel değerlere vurgu yapan entelektüeller olarak tanımlanır. Politik tutum anlamında üçüncü yolcu bir tutum izlenen bu dönemde dönemin liderlerinin tutumları faşizan rejimlerle benzerlik göstermeleri sebebiyle temel farklılıklara rağmen bu rejimlerle ilişkilendirilmişlerdir. Üçüncü dönem ise 1980’ler ve sonraki dönem kapsamaktadır. Bu dönemde sağ-sol popülizm olarak ideolojik bir ayrıma gidilmiştir. “halk” iradesini yönetimde etkin hale getirmek amaçlanmıştır. Ancak bu dönemde diğerlerinden farklı olarak sağ ve sol kendi içinde de örnekler dolayısıyla farklı tanımlara sebep olmuştur. Mesela Fransa’daki Ulusal Cephe (Front National-FN), ABD’de Trump yönetimi, Kanada’da Reform Partisi gibi genel olarak Kuzey Amerika ve Batı Avrupa örneklerinde sağ popülizm halkın etnik kökenine dayalı milliyetçi bir tutum çerçevesinde yürütülürken, Güney Amerika’da neoliberal ve kayırmacılığa dayalı demokrasi dışı himaye yöntemleriyle politikaları bütünleştiren bir durumdadır. Bu sebeple üçüncü kuşak popülizminde diğer dönemlerden farklı olarak ülkelerin kendi içlerindeki farklı siyasal yapıları ve bölge özelinde farklılık gösteren sorunlar dolayısıyla sağ ve sol popülistler aynı tanımsal çerçevede etrafında toplanamamaktadır (Sözen, 2012:9).

Popülizmin tüm örneklerinin tek bir tanım çerçevesinde ele alınması mümkün olmasa da temelde popülizmin halkla ilgili yani toplumun en imtiyazsız en savunmasız kesimine hitap etmesi beklenmektedir. Popülizmle ilgili tüm bu tanımlamalar bize popülizmin temel yönlerinin ilk olarak “halk” a ve onun egemenliğine ikinci olaraksa “halk” ve “elitler”, temsili demokrasi ya da yabancılar olabilen “öteki” arasındaki düşmanlığa odaklandığını gösterir. Popülist politik iletişimde bu kavram temel bir belirsizliğe sahiptir. “Halk” bir ülkenin tüm nüfusunu ve bunun bir kısmını da ifade edebilir (Mény ve Surel, 2002: 12). Özellikle neo-

popülizm olarak da anılan sağ popülizmde, sadece belirli bir milliyete veya kültüre sahip bireyleri ifade etmek için de kullanılır. Örneğin, Lega Nord için “Halk” Güney İtalya’nın aksine dinsel referansları ve kültürel olarak çağrıştırdıkları farklı tanımlanan “Kuzey’in Halkı”dır (Tarchi, 2002: 127).

Ne zaman ki “halk” kan, kültür ve ırk anlamına geldi o zaman kolaylıkla ırkçılığa evirilebilmektedir. Benzer şekilde, Orta Doğu’da olduğu kadar Asya ve Afrika’nın çoğunluğunda da popülizm etnik köken ve din temelinde çalışmaktadır, toprak sahipleri, tüccarlar, bürokratlar, din adamları, silahlı kuvvetler gibi farklı sınıfların üyeleri, “Öteki” olma anlamında tutarlı bir grupta bütünleşmiştir (Di Tella, 1997: 197). Aksine “halk” aslında sol popülizme konu olma eğiliminde olan belirli bir sınıfı veya toplumsal tabanı ifade edebilir. Mesela Latin Amerika’daki peronistler¹ “halk” ı sanayicilerin karşıtı işçi sınıfı olarak tanımlar. Diğer örnekler arasında Rusya’daki köylüler veya Fransa’daki Poujadist² hareketin “küçük burjuvaları” sayılabilir. Ancak yakın geçmişte yaşanan gelişmeler, sadece sol kanat değil, sağ kanat popülizmin de farklı sosyal temellere dayandığını açıkça ortaya koymuştur. Örneğin işçiler, Avusturya’daki Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs), (FPÖ) ve İsviçre’deki İsviçre Halk Partisi (Schweizerische Volkspartei), (SVP) partilerinde yüksek oranda temsil edilmektedir, ancak yurtdışından iş rekabeti ile karşı karşıya kalan işçilerin daha korumacı devlet müdahalesini ve dolayısıyla sol taraftaki destek partilerini tercih etmeleri beklenmektedir. Aynı şekilde, Fransa’daki Ulusal Cephe (Front National), (FN) yeni aşırı sağın bir örneği olarak, işçi sınıfının desteğini almakta çok başarılı olmuştur (Yardım, 2016: 202). Buradan da çok açık bir şekilde anlaşılmaktadır ki “halk” kavramının anlamı duruma göre değişebilmektedir. Bu durum, popülizmi tanımlamanın zor olmasının bir nedenidir ve muhtemelen farklı popülizm örnekleri arasındaki ortaklıkları tespit etmeyi zorlaştırmaktadır.

---

¹ Peronizm (İspanyolca: Peronismo), Arjantin’de 1946-1955 arasında ve 1973-1974’te devlet başkanlığı görevinde bulunan Juan Peron’un popülist ve milliyetçi politikalarına verilen isimdir. Bu politikayı savunanlara peronist denmektedir.

² Poujadist: Poujadist hareket Fransa’da, 1953 ile 1958 yılları arasındaki sosyal, sağ bir harekettir. Fransa’da büyük süpermarketlerin ortaya çıkıp piyasada hâkimiyet sağlamalarıyla başlayan el zanaatçıların ve esnafın birleşmesiyle oluşmuş bir alt-orta sınıf hareketidir. Bugün bu terim Fransa’da “küçük burjuva muhafazakârlığının” hareketi olarak kullanılmaktadır (Akay, 2018).

Popülizm, politik söylemin içinde çok da yer almayan “ahlak” kavramını, siyasilerin politik davranışlarını gözlemlerken önemli bir kıstas olarak algılanmaya başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Asli görevi halkın çıkarlarını gözetmek olan politikacıların bu misyondan sapması ve bireysel çıkarlarını ön planda tutması politik ahlaksızlık olarak değerlendirilir. Çünkü daha önce de bahsedildiği üzere popülistlerin sadece kendilerinin halkı temsil ettiğini, geri kalan muhaliflerin yozlaşmış elitler olduğunu düşünürler (Akkerman, Mudde ve Zaslove, 2014:1327). Burada ahlaken bir yozlaşmadan söz edilmektedir.

1.1.2. Popülizmin Temel Unsurları

Popülist politikaların ve söylemlerin incelenebilmesi ve mevcut popülist hareketlerin değerlendirilebilmesi için iki önemli unsur bulunmaktadır. Bunlar; popülist liderler ve popülist yönetimdir. Liderlerin politik eğilimleri, iddiaları ve yönetimdeyken gerçekleştirdikleri politik eylemler popülizm üzerine yapılan varsayımların doğruluğunu, yanlışlığını ya da eksikliğini görebilmemiz açısından önemli bulunmaktadır.

1.1.2.1. Popülist Liderler

Popülist liderlik kavramının açıklanması popülizm kavramının açıklanması açısından önemli bir unsurdur. Popülist liderlerin davranış eğilimleri, genel tutumları, iddialarının bilinmesi popülist siyasetin nasıl yürütüldüğüne dair fikir verir. Popülist siyasetçiler çoğu zaman demokrasinin araçlarını demokratik liderlerden daha iyi kullanabilmektedirler. Demokratik yönetimlerde seçim, referandum gibi halkın eğilimlerinin sıcağı sıcağına takip edildiği yöntemler iktidarların halkın desteğini almak için kullandığı önemli araçlardır (Manin, 1997:83). Popülistlerin “pervasız zorbalar” olduğu varsayımında seçimlerde hile yaptığı ya da referandumu hiç tercih etmedikleri düşünülür. Hâlbuki yaşanan tecrübelerde durum bu şekilde değildir. Özellikle referandum popülistlerin halka dayattığı ve onların hakiki çıkarları olduğunu varsaydığı fikirlerin doğruluğunu tasdiklemek için iyi bir fırsattır. Popülist siyasetçiler kendileri iktidarda olduğu sürece temsile, halkı kendileri yönlendirdiği

sürece elitlere karşı değildir ki zaten kendi elitleri oluşturma çabası içerisindedir (Müller, 2017: 47).

Popülist politikacılar genellikle “bizden biri” gibi görünme eğilimindedirler. Bu durumun daha önce de belirtildiği gibi “biz ve onlar” ayrımının net yapılabilmesi açısından önemlidir. “Biz” öyle bütünleşmiş bir topluluk olarak sunulmaktadır ki liderlerin de onların içinden olması gerektiği mesajı verilmektedir. Ama liderler özelinde bakıldığında bunun her zaman da böyle işlemediği görülmektedir (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017:61-62). Mesela seçim öncesi ve sonrası vaat ve politikalarında popülist söylemleriyle dünya siyasetinde önemli rol oynayan ABD Başkanı Donald Trump tam anlamıyla yerli ya da göçmen hiçbir Amerikalının tam bir yansıması değildir. Zaten hiçbir siyasetçinin tam anlamıyla sıradan halkla aynı olması mümkün görünmemektedir. Liderlerin yüksek oranda halkın desteğini almış olsalar bile temsil ettiği kitlenin içindeki tüm bireylerin gerçek taleplerini ve o insanların tamamının ortak iyisine yönelik politikaları gütmeleri zordur. Bu noktada popülist liderlerin halkı tam anlamıyla temsil edebilecek sıradan insanlar mı olduğu yoksa halkın ortak iyisini anladığı inancını yaratarak bunu politikalarına yansıtma konusunda üstün becerilere sahip özel insanlar mı olduğu sorusu akla gelmektedir (Viviani, 2017:290).

Aslında bu sorunun tek ve kesin bir cevabı bulunmamaktadır. Çünkü her ne kadar popülist liderler karizmatik lider özellikleri taşısa da, bu durum siyasi başarıları için yeterli değildir. Bu liderlerin “bizi” temsil eden doğru insan olduğunun düşünülmesi için liderin temelde her bireyin özüyle özel bir bağının olduğu hissini yaratması gerekir. Bu yönüyle bu liderler televizyon dizilerindeki karakterler gibidir. İzleyici seçtiği karakterde kendisinden bir şeyler bulur ve o kişiye karşı yapılan tüm “entrikalara” karşı her zaman kazanmasını ister. Hatta bazı kişiler karakterlere o kadar yoğun bir bağ hisseder ki onun kazanması gerçek hayatta kişinin mutluluğuna dönüşebilmektedir (Viviani, 2017:294-295).

Venezuela eski devlet başkanı Hugo Rafael Chávez Frías’in seçim kampanyalarında kullanılan “Chavez halktır” (Chavez el Pueblo) ve “Chavez biz milyonlarcayız, sen de bir Chavezsin” (Chavez somos millones, tu tambien eres Chavez) sloganlarının temelinde yatan düşünce de budur. Bireyler bağ kurduğu lideri kendisinin ve parçası olduğu topluluğun özünden oluşan bir güç olarak görmektedir. Popülist liderlerin

medya ile ilişkisi de varoluşuyla ilgili önemli bir kavramdır. Popülist liderlerin medyayla başı ya derttedir ya da popülist liderler için onların politikalarını yaymasına, daha fazla kişiye ulaşmasına ve mevcut kitleyi harekete geçirmeye yardımcı bir araçtır. Özellikle son dönemde liderler tarafından da yoğun olarak kullanılan sosyal medya liderlerle halkın arasındaki mesafeyi biraz daha azaltmış ve doğrudan iletişim kurabilmelerine olanak sağlamıştır. Bu yakınlık popülist liderlerin bizden biri olma paradoksunu güçlendiren bir unsurdur. Ancak bu doğrudan ulaşılabilirlik durumu bir algıdan ibarettir (Özçetin,2018:1-3; Fitzi, Mackert ve Turner, 2019:30).

Partiler, demokratik yönetimler içinde kendilerine lider seçme ve liderlerinin ülke genelinde yapılan seçimlerde seçilmesini hedefleyen küçük politik alanlardır. Popülist partilerde alt kademedeki partililerin liderlerine desteği çok güçlüdür. Bunun sebebi ise liderlerinin ortak iyiyi savunduğu inancına sıkı sıkıya bağlı olmalarıdır. Bu yüzden parti içi demokrasileri zayıf kalmakta, herhangi bir muhalefet hoş görülmemektedir. Ayrıca popülist partilerde lider dışındaki alt kademelerde kendi aralarında bir hiyerarşi olsa da herkes doğrudan lidere bağlıdır. Popülist liderler, her zaman herkes için en iyi ve en doğruyu bilen tek kişi olduğu varsayımıyla her şeyi ve herkesi direkt olarak kontrol etmek istemektedir. (Rosenblum, 2013:156).

Aşırı uç politik eğilimlerin artması genellikle ülkelerin içerisinde bulunduğu bir kriz durumunun sonucudur. Aşırı uç ve ayrılıkçı politikalar gündemdeki krize göre değişebilmektedir. Hatta aynı hareket ya da aynı parti içinde bile zaman geçtikçe gündem değiştikçe temel unsurlar sabit kalmakla birlikte değişim yaşanabilmektedir (Yıldırım, 2017:52-53). Mesela kurucusu Jean-Marie Le Pen olan Milli Cephe (Front National, FN) aşırı sağcılar, monarşistler ve 1960 yılında Fransa'nın Cezayir'i kaybetmesini kabullenemeyen milliyetçilerden oluşuyorken şuanda Le Pen'in kızı Marine tarafından yönetilen parti ülkelerinde artan Müslüman nüfustan, İslam'ın yayılmasından ve AB'nin ekonomik baskılarından rahatsız olan bir grubun desteklediği bir partiye dönüşmüştür (Yıldırım, 2017:62). Örnekte de bahsedildiği gibi popülistler açısından önemli olan onların kalıplaşmış popülist fikirlerinin sınırlarını aşan güncel olaylara ve konulara tepkisel davranmaktır. Bu konunun ne olduğu ya da öznesinin kim olduğu önem teşkil etmemektedir.

Daha önce de vurgulandığı gibi “kriz” popülist politikaların yükselişe geçmesi için uygun şartları sağlamaktadır. Diğer bir deyişle, krizler uç politik davranışları beslemektedir. (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017: 83). Bu durumun en bilinen örnekleri ekonomik kriz dönemlerinde yabancı düşmanlığının ve göçmen karşıtı politik düzenlemelerin yükselişe geçmesi şeklide gerçekleşmektedir. Popülist liderler karmaşadan ve zıtlıktan beslenmekte ve ülke içinden onlara muhalif ya da uluslararası siyasette onların ülkesinin iyi olmasına engel olmaya çalışan düşman eksikliği çıkarlarına görülmemektedir (Moffitt, 2019:190). Halk bu sayede politik liderini destekleme konusunda canlı tutulmaktadır. Bu ortamda insanlar popülist liderleriyle sağlam bir bağ içine girebilmektedirler.

1.1.2.2.Popülist Yönetim

Popülist yönetimlerin belli başlı nitelikleri ve kullandıkları bazı teknikler bu yönetimler açısından belirleyicidir. Örneğin popülist partilerde kadrolaşma çok yoğun bir biçimde gerçekleşmektedir. Bu yönetim tarzında tarafsız olması gereken kurumlar ya da pozisyonlar bile partili yandaşlarla çok hızlı bir şekilde doldurulmaktadır (Müller, 2017:63). Sıradan demokratik partilerde de kadrolaşma görülebilse de popülist partiler bunu daha açık bir şekilde ahlaki öğelere dayandırarak yapmaktadırlar. Halkın sadece bir kısmının hakiki halk olduğu ve popülist liderlerin onları yönetebilecek ahlaken meşru tek temsilci olduğu inancı saklanmadığı için liyakate uyulmadan ya da hukuki kurallar bir şekilde bloke edilerek çok açık bir şekilde kadrolaşmayı gerçekleştirebilmektedirler. Ancak ülkelerin anayasaları ya da farklı oturmuş kurallar bütünü sisteminin bütünüyle değişmesinin mümkün olmadığı durumlarda yargı sisteminde değişikliklere gidilmesi söz konusu olabilmektedir. Mesela günümüzde en yakın örnek olarak Macaristan ve Polonya’daki, popülist yönetimlerin yargı prosedürlerini değiştirerek ve kendilerinin kontrol edebileceği hakimler atayarak bu tarz bir yönetime başvurduğu belirtilmektedir (Aktaş, 2018:280-281). Bunun dışında halkı etkileme gücü olan Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ve medya da büyük ölçüde kontrol altına alınır. Medya halkı yanlış haberlerle olumsuzluklara sürüklememesi, karamsar bir tablo çizmemesi, STK’lar ise yönlendirme ve direniş gücünü popülist partilerin aleyhine olacak şekilde kullanmaması için sınırlandırılır (Akçay, 2017).

Popülistlerin yönetimde kullandığı bir başka yaygın teknik ise “kayırmacılıktır”. Popülistler elit karşıtıdır ancak bir parti etrafında toplandıklarında ve yönetimde olduklarında zamanla kendi elitlerini yaratmaktadırlar. Bu elit grup yönetime verdiği destek ölçüsünde ödüllendirilmektedir. Bununla birlikte bu durumun da sadece popülistlere özgü bir davranış biçimi olmadığı dile getirilmelidir. Zira her partinin destekçisi olan çıkar grupları bulunmaktadır. Ayrıca seçmenine çeşitli yollarla desteklerinin karşılığı olarak bazı ödüller sunulması sadece popülistler tarafından kullanılan bir yöntem de değildir. Yine de popülistlerin kayırmacılığı daha açık bir biçimde ve ahlaki gerekçelerle meşrulaştırarak yaptığı söylenebilir(Müller, 2017: 64-65). Bunun en net örneklerinden bir tanesi Avusturya Özgürlükçü Partisi’nin (Freiheitliche Partei Österreichs-FPÖ) 1986-2000 yılları arasında Genel Başkanlığını yapan Avusturyalı popülist lider Jörg Haider’in Avusturya’nın güneyinde bulunan, yoksul bir bölge olan Kärnten’de gerçek halka devletten hak ettikleri desteği verdiği iddiasıyla yüz Avroluk banknotlar dağıtmasıdır (Müller, 2017:64).

Popülist yönetimlerde kullanılan üçüncü temel teknik ise hukuki ayrımcılıktır. Bu kapsamda yalnızca halkın özünde diğer bir deyişle “gerçek halk” olarak görülen çok kısıtlı bir grup iktidarın yanında ve destekçisi olmanın sağladığı yarar neticesinde kanun tarafından korunma ayrıcalığından faydalanmaktadır. Bu grubun kanun vesilesiyle bazı eksiklerine ve hatta bazen yolsuzluklarına göz yumulabilmekte, bunlar için hukuki süreçler daha yavaş işletilmekte ya da hiç işletilebilmekte ya da hiç işletilmemektedir. Popülist liderler tarafından destekçilerine sunduğu imkânların karşılığı olarak onun destekçileri de liderlerinin olumsuz söz ve davranışlarından etkilenmemekte, diğer parti liderlerini ağır biçimde eleştirdikleri konularda liderlerini kayırbilmektedirler. Bu yüzden muhaliflerin iktidardaki popülist lidere yönelik yolsuzluk iddiaları kanıtlanırsa bile güç kaybına uğramamaktadır. Diğer yandan, muhalif gruplar ise popülist yönetimlerce sert bir şekilde cezalandırılabilir. Bu noktada her popülist parti ya da liderin iktidara gelme şansına sahip olmaması nedeniyle destekçilerine bu tür faydalar sağlama konusunda aynı imkânlarla sahip olamayacağı da dikkate alınmalıdır. (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017:81-82).

Popülist devlet yönetimlerinin temel niteliklerinden birisi de kendi kontrolleri dışında olan ve eleştirel yaklaşımları olan STK’lara karşı olmalarıdır. Bu kuruluşların destekçilerinin (özellikle maddi destek sunanlar) halkın çıkarlarını düşünmeyen

muhalif gruplar ya da dış mihraplar olduğu iddia edilerek yanlış yönlendirme yapan aktörler olarak görülen STK'lar itibarsızlaştırılmaya çalışılır. Popülist liderler iktidara geldiklerinde yoğun bir biçimde eleştirdikleri yozlaşmış ve ahlaksız olarak nitelendirdikleri muhalefetin yaptıklarını yapmaktadır (Gümüş, 2004: 5-6). . Ancak demokratik meşruiyetlerinin onlara sağladığı güçle sıradan halkın ortak çıkarlarını korudukları yolundaki iddialarını sürdürmekte ve bu amaç için demokratik olmayan yollara başvurmaktadırlar.

1.2.POPÜLİZM TANIMLAMALARI

Popülizmin gelişimi siyasi analizde bir süreç olarak ortaya konmak isteniyorsa, Taggart'a göre “popülizmde kesin bir koleksiyon” olarak sayılan Ionescu ve Gellner ile başlamalıdır (Taggart, 2000: 15). Ionescu ve Gellner, popülizmin bir ideoloji olup olmadığını, ilk önce, “farklı tarihsel ve coğrafi bağlamlarda ortaya çıkan, bulunduğu sosyal faktörlerin ya eksik ya da çok zayıf olduğu toplumların karşılaştığı özel bir sosyal durumun sonucu olarak ortaya çıkan ve yinelenen bir zihniyet” olup olmadığını temelinde incelemiştir. Daha sonra ise popülizmin siyasal psikoloji açısından mı yoksa anti-fenomen olarak mı tanımlanabileceğini, popülizmin insanlara tapan bir fenomen olup olmadığını veya son olarak da popülizmin milliyetçilik, sosyalizm ve köycülük (peasantism) gibi ideolojilerin altına sınıflandırılıp sınıflandırılmayacağını sorarak ele almıştır (Ionescu ve Gellner, 1969: 3). Bu liste popülizmi araştırırken önümüze çıkabilecek soruların listesidir. Önemli noktalara değinmiş olmalarına rağmen Ionescu ve Gellner çelişkili bir terim olan popülizme net bir tanım getirmemişlerdir (Taggart, 2000: 15).

Onların aksine son dönem yazarlarından Panizza popülizmin analitik özü üzerine belirgin bir akademik anlaşma olduğu önermesinde bulunmuştur. Bu yaklaşımda, popülizm, toplumu “insanlar” ile “öteki” arasında sembolik olarak bölerek siyasal alanı basitleştiren anti-statükocu bir söylem olarak anlatılmaktadır. Burada “öteki” sosyolojik kategorilerden ziyade, düşmanlık ilişkisi yoluyla oluşturulan politik yapıları betimlemek için kullanılmıştır. Politik bir aktör olarak “Halk” popülizm kavramının analitik çekirdeği olarak ele alınmıştır (Panizza, 2005: 2). Buna rağmen, popülizm üzerine yapılan çalışmaların bile, kavram ile ne ifade ettiklerini açıkça ortaya koymakta başarısız olduğu kanısı yaygındır. Margaret Canovan ise popülizmi

de temel olarak “tarımsal” ve “siyasal” popülizm olmak üzere iki kategoriden oluşan bir popülizm tipolojisi ile ele almaktadır (Canovan, 1981:8-9). Bu ikili sınıflandırma ayrıca, toplam yedi farklı alt popülizm türüne ayrılmaktadır (Canovan, 1981: 4).

Tarımsal popülizm

Ticarî ürün yetiştiren ve köktenci ekonomik istekleri olan çiftçilerin hareketi, 19. yy. sonlarındaki “US People’s Party” gibi oluşumlar.

Geçim koşulları içim köylü hareketleri, I. Dünya Savaşı’nın sonrasında Doğu Avrupa’daki Doğu Avrupa Yeşil Ayaklanma milisleri gibi oluşumlar.

Ağır şartlarda çalışan çiftçi ve köylülerin koşullarını hüznü bir şekilde romantikleştiren entelektüellerin kurduğu köktenci tarımsal hareketler, Rus “Narodniki” gibi.

Siyasal popülizm

Popülist demokrasi, halk oylamaları gibi reformlarla siyasi katılımcılığın artırılmasını savunmak gibi.

Politikacıların birleşik bir cephe kurmak ve çoğunluğu yakalamak için ideolojik olmayan “halka yönelik” söylemlerle yaptığı popülizm.

Gerici popülizm, George Wallace’in beyazların büyüyen tepkisini kullanması gibi.

Popülist diktatörlük, Arjantin’de Juan Perón tarafından kurulduğu gibi.

Taggart Canovan'ın çalışmasını “popülizmle başa çıkma konusunda en iddialı girişim” olarak nitelendirmektedir. Ancak buna rağmen, çalışmasının içinde yer alan geniş olgu yelpazesine dayanarak popülizm fenomenine ortak bir öz önermediğine de işaret etmektedir (Taggart, 2000: 18). Benzer olarak Wiles tarafından yapılan tanımlamada da popülizmin yirmidört karakteristik özelliği sıralanmıştır (Ionescu ve Gellner, 1969: 168-170). Bunlar;

1. *Popülizm, pragmatik değil ahlakidir.*
2. *Bu durum beklenmedik bir şekilde liderlerin yaşam şekilleri, giyim tarzları ve tavırlarıyla ilgili taleplerin doğmasına sebep olur.*
3. *Popülist siyasette liderlerle halk arasında gizemli bir bağ vardır.*
4. *Popülizm her durumda gevşek bir şekilde örgütlenir ve disiplinsizdir. Bir parti yerine daha çok bir hareket olarak algılanmalıdır.*
5. *İdeolojisi gevşektir, onu tanımlamaya çalışmak düşmanlık ve küçümseme uyandırır.*
6. *Popülizm anti-entelektüeldir.*
7. *Popülizm, kuruluşlara ve herhangi bir karşı-elit üyeye şiddetle karşı çıkmaktadır.*

8. *Popülizm yüceltilmemiştir veya bir ilkeye oturtulmamıştır.*
9. *Popülizm Marksist anlamda sınıf savaşından kaçınır.*
10. *Popülizm, diğer bütün hareketler gibi, başarı ile bozulur ve burjuvalaşır.*
11. *Ekonomik olarak, Idealtypus³ küçük bir kooperatiftir.*
12. *Kooperatifin, sermayesi az olan insanlardan oluşan marjinal bir girişim olması muhtemeldir.*
13. *Finansörler, özellikle de yabancı finansörler, popülist şeytanbilimde kaçınılmaz olarak yer almaktadır.*
14. *“Üretken” girişimde bulunan büyük kapitalistler ortaya çıkar.*
15. *Popülizm kentli olabilir. Ancak geleneksel ve küçük işletmeler olması nedeniyle, kentleşmeyi desteklemesi pek mümkün olmayacaktır.*
16. *Popülistler, kendilerini etkilediği yerlerde devletin güçlü olmaktan çok yardımcı olmasını ister; özellikle tarımda.*
17. *Popülizm, sevmediği kurumlar tarafından üretilen sosyal ve ekonomik eşitsizliğe karşı çıkar.*
18. *Kuruluşlara ve güvenmediği bir hükümet tarafından vergilendirmeye karşıdırlar, özellikle de muhalefetteki popülizm, askeri kuruluşa karşı çıkar.*
19. *Geleneksel olarak popülizm dinseldir, ancak dinsel Kuruluşlara karşıdır.*
20. *Popülizm bilim ve teknolojiye nefret eder.*
21. *Popülizm bu nedenle temelde nostaljiktir.*
22. *Popülizm, ırkçılığa karşı güçlü bir eğilim gösterir: İyi sıradan insanlar, kötü Kuruluştan farklı kökenlere sahiptir.*
23. *Sanayi öncesi, sanayi karşıtı ‘köylü’ sünden zengin sanayii tolere eden ‘çiftçi’ sine kadar bir dizi popülizm var.*
24. *Popülizm kötü olarak düşünülmemelidir. Bu nedenle yaygın bir insan olgusu, kötülük kotasını içermekle yükümlüdür ve kesinlikle bu özel olanın abeslikten daha fazla pay alması adildir.*

Ancak Wiles’in ortaya koyduğu bu özelliklerin de deneysel olarak uygulanabilirliği sınırlı olduğu için popülizmi tanımlama anlamında çok yardımcı olmadığı belirtilmiştir. Berlin ve diğerleri de tanımlarında halkın önemi ve politikanın reddini kapsayan yani herhangi bir politik sistemin uygulanmasından önce toplumun doğal durumuna geri dönülmesi de dâhil olmak üzere altı temel özellik üzerinde durarak bir

---

³ İşbirliğinin esası, mal sahiplerinin devlet değil özel insanlar olmasıdır; her birinin bir üst sınırı olan bir payı vardır ve her biri sermayeden başka bir şeye katkıda bulunur.

bakıma popülizm tanımı kısıtlama getirmişlerdir. Bu altı temel özellik şunlardır (Berlin vd., 1968: 173-4):

Gemeinschaft nosyonu yani bütünleşmiş bir toplum ideali

Siyasi kurum karşıtlığı, apolitik tutum

Ahlaken yenilenme inancı

Modernleşme karşıtlığı

Bilinçli bir azınlığın değil zarar görmüş bir çoğunluğun hareketi(elitler, bürokratlar, Yahudiler vb. tarafından)

Ortak bir düşmanın varlığı

Bu yazarlar ayrıca modernleşmenin bizzat kendisinin de popülizm yarattığını öne sürmektedir (Berlin vd., 1968: 178). Yine de, bu farklı bakış açılarının katkıları, popülizme dair bir çerçeve çizse de, popülizmin özüne dair sistematik ve genel geçer bir tanım sunmadıkları ileri sürülmektedir (Deiwiks, 2009:2).

Mény ve Sure ise popülizmin temel özelliklerinin sayısını, popülizmin temel yönleri olduğunu iddia ettikleri şu üç önemli bakış açısına indirgemektedirler. İlk olarak, “Halk yüce bir öneme sahiptir”. Burada, topluluk hissi vurgulanmakta ve toplumun içindeki ideolojik sağ sol ayrımı gibi dikey ayrışma önemsizmemekte, toplumun yabancıları görülen ve öteki olarak kabul edilen elitler ve göçmenler gibi belirli grupları dışlamak amacıyla yatay ayrışmanın daha fazla üzerinde durulmaktadır (Mény ve Surel, 2002: 12-13). İkincisi, popülistler elitlerin “Halkı” iktidarı suiistimal ederek ve yolsuzluk vb. kötüye kullanımları nedeniyle ihanete uğrattıklarını iddia etmektedirler. Son olarak ise popülistler “halkın önceliğinin” yeniden düzenlenmesini talep etmektedir.

Kısacası mevcut elitlerin değişmesi ve onların yerine yeni (popülist) liderlerin halkın iyiliği için hareket etmesi gerekmektedir (Mény ve Surel, 2002: 6-9). Taggart, Mény ve Sure’un bu açıklamasındaki üç noktadan ikisine katılmaktadır. İlk olarak popülistler, ait oldukları topluluğun idealleşmiş bir anlayışını temsil ettikleri fikriyle özdeşleşme eğiliminde olduklarından, “halkın” önemini kabul etmektedirler. İkincisi, inşa edilmiş bir “öteki” ye karşı düşmanlık, popülizmin anti-statüko boyutuna atıfta bulunan Panizza tarafından da vurgulanmıştır. Dahası, Taggart'a göre popülizmin kilit bir özelliği, “halktan” iktidarı çalmanın bir yolu olarak görülen temsili politikaya karşı düşmanlıktır. Buna ek olarak, Taggart popülizmin ortaya çıkması

için “aşırı kriz duygusu” gerekliliğine de işaret etmektedir (Taggart, 2000: 2). Mudde popülizm tanımını “halk” ve onun düşmanca “öteki”siyle sınırlandırmaktadır. Böylece Mudde popülizmi, toplumu nihayetinde iki homojen ve düşman gruba, “saf halk” ve “yozlaşmış elitler”e ayırdığını, “siyasetin halkın genel iradesinin ifadesi olması gerektiğini savunan bir ideoloji olarak tasavvur etmektedir (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017: 43).

Taggart, popülizmin anlamını bir iç-ülke (Heartland-Kalpğah) kavramına atıfta bulunarak açıklamaktadır. Bununla birlikte, bu kavramın gerçekte, detaylarında belirsizlikler olduğu anlamına gelir çünkü; “toplumun idealleşmiş bir anlayışını temsil ettiğini” ve “ideal bir dünyanın geriye dönük inşasını” ifade etmektedir (Taggart, 2000:91). Heartland kavramı içini dolduran “İnsanlar” ile anlam kazanan, erdemli ve birleşik bir nüfusun yer aldığı, kendi özüne ve geçmişine bakma yoluyla oluşturulan, genellikle daha önce neler olduğuna değinerek, onu inşa eden insanların kolektif yollarını ve bilgeliğini içeren bir dünya olarak açıklanmaktadır. Heartland, “ideal toplum” veya “ütopya” kavramlarından çok farklıdır. Çünkü popülistlerin şimdiki zamanda kaybedilen değerleri inşa etmek için yaratıcı bakış açılarını geriye doğru biçimlendirdikleri görülür. İdeal toplumlar ve ütopyalar zihnin ve kafanın yapılarıdır, ancak Heartland, gücünü rasyonelleştirilemez veya rasyonelleştirilemeyen duyguların çağrışımına borçludur (Taggart, 2000: 95).

Bahsedilen idealize edilmiş alanda kalabilen nüfus Taggart’ın popülizminde “Halk” kavramının yerini almaktadır. Taggart, Canovan'a benzer şekilde, “Halk” kavramının, belirsizlik nedeniyle popülizmi tanımlamak için kullanılmaması gerektiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, bu terminolojik kaymanın herhangi bir şekilde yardımcı olup olmadığını görmek zordur, çünkü iç-ülke kavramının ifade ettiği şey "Halk" kavramı kadar değişkendir. Popülistlerin “Halka” gönderme yapan iki tamamlayıcı hedefi vardır. İlki ait olmayanları “öteki”yi kasıtlı olarak dışlayan homojen, esasen farklılaşmamış bir topluluk yaratmaktır (Deiwiks, 2009:1-2).

1.3.POPÜLİZM KAVRAMSALLAŞTIRMALARI

Popülizm alan yazındaki karşılığı oldukça çekişmeli ve çok yönlü bir kavramdır. Üzerine yapılan akademik çalışmalarda bu alanda çalışanlar arasında bir fikir birliği söz konusu olmuş gibi görünse de gerçekte popülizmin tanımları ve biçimleri arasında

önemli farklılık vardır. Bu noktada popülizm nedir sorusuna cevap olarak üç ana sınıflandırmadan bahsedebilir. Bu sınıflandırmaya göre popülizm nedir sorusuna verilen cevaplardan ilki popülizm bir ideolojidir cevabıdır. Bu görüşe inanan düşünürlere göre popülizm bir düşünceler sistemidir. Başka bir görüşe göre ise popülizm nativist vurgusu olan ve doğrudan demokrasinin referandum gibi araçlarını yücelten elit karşıtı politik söylemler içeren politikacıların şekillendirdiği siyasal bir tarzdır. Son olarak üçüncü yaklaşımın açıklaması popülizmin siyasal bir strateji olduğu yönündedir. Bu açıklamaya göre popülizm, siyasal yapılanmayı, politika seçimlerini ve liderlik kavramını içeren bir siyasi parti tarafından uygulanan siyasi bir stratejidir. Aşağıdaki kısımda popülizmi tanımlamaya yönelik bu üç yaklaşım sırasıyla incelenecektir.

1.3.1 İdeoloji Olarak Popülizm

İlk olarak en geniş kapsamlı kabul bulmuş görüş olan popülizmi bir ideoloji olarak gören düşünürlerin yaklaşımlarının incelenmesi yerinde olacaktır. Bu noktada, popülizmin bir ideoloji olarak en etkili ve yaygın olarak kabul edilen tanımının Cas Mudde tarafından yapıldığı söylenebilir. Mudde'nin odak noktası, ağırlıklı olarak Avrupa'daki sağcı popülist partilerdir. Mudde popülizmi “toplumu net bir biçimde biri homojen diğeri “düşman” gruba ayrıldığını düşünen zayıf merkezli bir ideoloji olarak değerlendirmektedir (Mudde, 2004: 543). Ona göre siyaset, halkın genel iradesinin bir ifadesi olmalıdır. Mudde, tanımında, temel olarak “halkın” toplumun politik, ekonomik ve sosyal yapılarını şekillendirme gücüne sahip bir grup insan olan siyasi elit ile düşmanca ilişkisini vurgulamaktadır. Mudde popülizmi zayıf merkezli bir ideoloji olarak sınıflandırılmaktadır (Mudde' dan aktaran, Aslanidis, 2016: 89). Bunun sebebi ise popülizmin sosyalizm liberalizm gibi detaylandırılmış bir entelektüel geçmişinin olmayışı diğeri bir deyişle çok sağlam bir temelinin olmayışıdır. Bu zayıf merkezli yapısı sayesinde, popülizmin ana akım ideolojileriyle farklı varyasyonlarından söz edilebilmektedir.

İdeolojik yaklaşımın daha iyi anlaşılmasını sağlamak için Mudde'nin tanımında bahsedilen “halk” ve “elitler” kavramları doğru bir şekilde anlaşılmalıdır. Birinci gruba veya ikinciye kimlerin dâhil olduğunu belirlemeye yönelik açık ve net açıklamalar olmasa da, bu iki kavramın kapsamalarını ve bağlamlarını anlamak için

mevcut örnekler vardır. “Halk” ile ilgili olarak açıklamalar kavramla ilgili belirsizliği tamamen ortadan kaldırırsa da bunlardan bir tanesi “halkı” gerçekten var olan herhangi bir insan grubuna ithafen retorik bir araç olarak görmektedir (Mudde, 2004: 544-545). Diğer bir açıklama ise “halkın” nüfusun belirli bir sınıfını içerdiğini vurgular. Ancak kavramı açıklamada en geniş kabul görmüş tanımı Taggart yapmıştır. P. Taggart sınıf ayrımı açıklamasını reddetmiş ve Heartland kavramını getirerek hem tanımın içeriğini doldurmaya hem de kavrama merkezi bir konum vermeye çalışmıştır. Taggart’ ın açıklamasını Benedict Anderson’un “Hayali Cemaatler” ine (Imagined Communities) benzetmek mümkündür. Zihinde, dilde ve söylemde kurgulanmış, inşa edilmiş bir ulus kimliğini betimlemek için kullanılmaktadır. Hayali ile kastedilen kurgulanmış olması iken bahsedilen cemaat ulus, millet kavramıdır. Hayali cemaat kavramı ile Heartland arasındaki benzerlik gerçek olmayan idealize edilmiş bir topluluk bütünü oluşturmaları olmaktadır (Anderson, 2006:207-208; Taggart, 2000: 95).

“Elitler” kavramına gelince bu kavramının tanımının yapılması ve dâhil olan grubun belirlenmesi daha kolaydır. “Elitlerin” politikacılar, hükümet, yerleşik siyasi partiler gibi politik, bankacılar, şirketler gibi ekonomik veya teknokratlar, AB kurumları gibi bürokratik şekillerde gözlemlenebileceği söylenebilir. Popülist yaklaşımlarda bu farklı formların ortak noktası, hepsinin yolsuzlukla ilişkilendirilmiş olmasıdır. Tüm bu formlar, saf “Halkın” çıkarlarının üstünde kendi çıkarlarına öncelik vermekle suçlanan yozlaşmış “elitlerin” bir parçası olabilir. Son olarak şu söylenebilir ki popülizmin hangi bölgede ortaya çıktığı “halk” ve “elitler” kavramlarının açıklanmasında çeşitlilik oluşturabilmektedir. “Elit” kavramı Latin Amerika’da oligarşik ve emperyalist güçler çerçevesinde ele alınırken, Avrupa’da AB’nin kendisi veya herhangi bir Avrupa ülkesindeki ana akım parti üyeleri olabilmektedir. Diğer yandan “Halk” kavramı sol popülizm örnekleri için istisnasız işçi sınıfı için kullanılırken, sağ popülizmin gözlemlendiği ülkelerde bu şekilde değerlendirilmeyebilmektedir.

Popülizmi ideoloji temelinde inceleyen bilim adamlarının çalışmalarına göre, popülist ideolojinin anti-elitist tavrı, siyasi karşıtlık kurumu, halk egemenliğinin vurgulanması, halkın genel iradesinin önemi ve genel iradesi gibi ortak temel nitelikleri hakkında konuşmak mümkündür (Otjes ve Louwerse, 2013: 62-63).

Her şeyden önce, popülist ideoloji “Halk” ve “Elitler” arasındaki ilişkinin karşıtlığını vurguladığı için; siyasetlik ve elitizm karşıtı vurgular popülist ideolojide çok önemli rol oynamaktadır. Buna paralel olarak, popülist ideoloji, siyasi eliti yolsuzlukla eşleştirir ve onları ‘yozlaşmış elitlerin’ saf örnekleri olarak sınıflandırır. Ek olarak popülist ideoloji ana akım partilerinin ve diğer politik elitlerin temsilcilerinin kendi çıkarlarını ortak çıkarların önünde tuttukları için “ortak akılı” temsil edemeyeceklerini savunmaktadır. Ayrıca popülist ideoloji siyasallaşma karşıtı tavrı sebebiyle kurulmuş olan siyasal sistemi reddetmektedir. Mesela hem sağ popülizm örneklerinde hem de sol popülizm örneklerinde mevcut siyasal sistem eleştirilir ve hakiki “halk” adına yenilen düzenleneceği vadelidir (Mudde, 2004: 546).

İkinci olarak popülist ideolojide halkın genel iradesi kavramı ve buna bağlı olarak halk egemenliği ve ortak akıl kavramı çok güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Öyle ki halkın genel iradesi anayasal garantilerden ve insan hakları kavramından bile önde tutulmaktadır (Mudde, 2004: 561). Buna paralel olarak popülistler “Halkı” “homojen ahlaki bir varlık” olarak görmekte olup ve onlara göre halkın ortak anlayışı her zaman öncelikli olmalıdır ve azınlıkların anayasal korumaları gibi kurumsal kısıtlamalar ile kısıtlanmamalıdır (Canovan, 1999: 4; Mudde, 2010:1173). Bu açıkça demek oluyor ki popülist ideoloji genel iradenin kısıtlanmasıyla ilgili her türlü sınırlamayı reddetmektedir. Örneğin bu durum AB’ye üye ülkelerde bulunan popülistlerin halk iradesinin üstünde olduğu için AB’yi ve direkt olarak “halk” tarafından seçilmemesi dolayısıyla AB’nin kurumlarını eleştirilmesine sebep olmaktadır.

Üçüncü olarak, popülist ideolojinin bir diğer önemli özelliği de nativizmdir. Mudde, popülizmdeki nativizm unsurunu “devletlerin yalnızca yerli grup üyeleri tarafından yaşanılan yerler olması gerektiğini ve yerli olmayan unsurların (kişi ve fikirler) temel olarak homojen ulus-devleti tehdit ettiğini gösteren bir ideoloji olarak tanımlamaktadır (Mudde, 2007: 19). Ona göre, nativizm, her ulusun kendi devletine sahip olması gerektiği mantığını içeren “ulus-devlet” fikrine bağlıdır (Mudde, 2010: 1173). Koch ise nativizmi “iç homojenlik ve dış elitlik” olarak tanımlamaktadır (Koch, 1991: 31). Anlaşılacağı gibi, nativizmin özelliği doğrudan “halk” kavramıyla ilişkili olmasıdır. Bu kapsamda birçok popülist, yerli halkı “ahlak ve edep” ile ilişkilendirmektedir. Bu şekilde, ulusun yerlilerini iyi ve ahlaklı insanlar olarak

tanımlarken yerlileri olmayanları veya yabancıları ulus devletin bütünlüğüne tehdit olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle, popülist partiler kendilerini elit bir kültürün ve saf bir bütünlüğün koruyucusu olarak tanıtır (Betz, 1993: 417). Bu yüzden Avrupalı sağcı popülist partiler bütünün içindeki saflığı bozduğuna inandıkları için yabancı düşmanlığı adına güçlü bir göçmen karşıtı tutum sergilerler.

Fransa'dan FN veya Hollanda'dan sağ popülist Hollanda milliyetçisi Özgürlük Partisi (Partij Voor de Vrijheid), (PVV) gibi siyasi partiler, göçü ulusal kimlik, ulusun kültürü ve bütünlüğü için ciddi bir tehlike olarak görmektedir. Bu nedenle bu partilerin asıl amacı kendi ülkelerine yönelik göçü azaltmak veya mümkünse tamamen bu göçün önüne geçmektir. Popülist ideolojinin son önemli özelliği, otoriterizmdir. Bu özellik ile uyumlu olarak popülist ideoloji, “halkın” güvenliği ve refahı için hukukun önemi, kapsamlı mevzuat sistemi ve sıkı düzen yönetimi üzerinde durur (Mudde, 2010:1174). Bu nedenle, popülist ideolojide polis kuvveti, cezaevi sistemini pekiştirmek ve hukuka aykırı hareket eden herkes için uzlaşmayı sınırlamak önemli bir politikadır.

1.3.2. Siyasal Bir Tarz Olarak Popülizm

Diğer bir düşünürler grubu, popülizmi, belirli bir siyasal söylem biçiminde siyasal bir tarz olarak ele almaktadır. Bu yaklaşımın önemli temsilcilerinden biri olan Francisco Panizza, popülizmi, toplumu “Halk” (ezilenler, mazlumlar) ve “ Öteki ” arasında sembolik olarak ayırarak siyasal alanı basitleştiren statü karşıtı bir söylem” olarak tanımlamaktadır. Ona göre, hem halkın hem de diğerinin kimlikleri sosyolojik kategorileri temsil etmemektedir, ancak hegemonya ve halkın çatışmacı ilişkisinin bir sonucu olarak politik yapılar ortaya çıkmıştır (Panizza, 2005: 3). Bu yaklaşımın bir diğer ünlü destekçisi Ernesto Laclau popülizmin, herhangi bir siyasi harekette var olabilecek ve farklı popüler taleplerin ve ortak bir kimliğin inşası yoluyla toplumu “Halk” ve “Elitler” olarak ikiye ayıran politik bir mantık olduğunu iddia eder. Ona göre popülizm, popüler demokratik unsurların egemen bloğun ideolojisine karşı düşmanca bir seçenek olarak sunulduğu noktada başlar. Ayrıca popülist söylem için asgari kriterin “Halka” önemli bir vurgu yapmak olduğunu eklemektedir (Laclau, 2005: 173).

Laclau'nun düşüncelerine benzer şekilde, De la Torre, popülizmi; Latin Amerika'ya odaklanarak “siyaseti insanlar ve oligarşi arasındaki ahlaki ve etik mücadele olarak inşa eden bir retorik” olarak tanımlamaktadır (Torre, 2000: 4). Bu düşmanlığa dayanarak Panizza, bir kimlik tanıma biçimi olarak popülizmin, “Halkın egemenliği ve kaçınılmaz sonuçlarının, güçlü ve güçsüz arasındaki çatışmanın olduğu bir söylemsel alanda çalışan, herhangi bir politik aktör tarafından uygulanabileceğini öne sürmektedir. Bu açıklamalar sonucunda şöyle denilebilir ki popülizmin bir siyasal tarz olduğunu iddia eden düşünürlere göre popülizm bireylerin ve politik örgütlerin takip ettiği bir ideolojiden ziyade toplumda “biz” ve “onlar” gibi bir ikilem yaratan söylemsel bir stildir (Panizza, 2005: 4).

1.3.3.Siyasal Strateji Olarak Popülizm

Popülizmin kavramsallaştırılmasında yaygın bir diğer yaklaşım ise popülizmi siyasal bir strateji olarak gören yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre popülizmi siyasal strateji olarak “politika seçimi”, “siyasal örgütlenme” ve “seferberlik biçimleri” olmak üzere üç alt grup şeklinde incelemek mümkündür. Bu bağlamda popülizmi politika seçimi bağlamında inceleyen ilk grup, popülist siyasi partilerin veya parti liderlerinin halk-seçmen odaklı politikalar oluşturduklarını ve daha sonra seçmenlerin daha fazla dikkatini çekmek için bu politikaları teşvik ettiklerini iddia etmektedir. Popülizmi siyasal strateji olarak ele alan görüş, toplumun ekonomik olarak dezavantajlı kesimlerinin, popülist siyasi partilerin ve liderlerin hedef seçmenleri olarak altını çizmektedir (Madrid, 2018: 507-508).

Bu kapsamda Acemoğlu vd., popülizmin “nüfusun önemli bir kısmından destek alan, ancak çoğunluğun ekonomik çıkarlarına zarar veren politikaların uygulanmasını” amaçlayan politik bir strateji olduğunu belirtmektedir (Acemoglu, Georgy, Egorov, Konstantin, Sonin, v.d, 2011: 1). Bu nedenle, popülistler genellikle yeniden bölüşüm yanlısı pozisyonlar almaktadır. Nihayetinde siyasetçiler, seçmenlere “medyan seçmenlerin çıkarları doğrultusunda gelecek politikalarını takip edecekleri” mesajını vererek popülizmden yararlanmaktadırlar (Acemoglu, Georgy, Egorov, Konstantin, Sonin vd., 2011: 31). İkinci grup, popülizmin karizmatik liderlik biçiminde politik bir örgüt olduğunu savunmaktadır. Bu bakış açısıyla Weyland, popülizmi “kişisel bir liderin, çoğunlukla örgütlenmemiş çok sayıda izleyiciden doğrudan, dolaysız,

kurumsallaşmamış bir desteğe dayanarak devlet gücüne talip olduğu ve uyguladığı politik bir strateji” olarak tanımlamaktadır (Weyland, 2001:14). Böylece, popülizmi tanımlamak için siyasi aktörler ve destekçileri arasındaki ilişkiye yoğunlaşmakta ve popülizmin bir ideoloji veya söylemsel bir tarz olduğu fikrine katılmamaktadır ve popülizmi kişilik siyaseti temelli bir olgu olarak açıklamaktadır. Popülizmi siyasi örgütlenme çerçevesinde ele alan bir diğer görüş, liderlerin seçmenleri çekme kabiliyetine ve bu çekiciliği kitlesel desteğe, aynı zamanda daha fazla oylamaya dönüştürme kapasitelerine odaklanmaktadır. Bu açıklamaya göre, siyasi partiler “güçlü bir karizmatik lider tarafından yönetilen merkezi bir örgütsel yapıdır”, bu nedenle bu siyasi partilerin başarısı doğrudan söz konusu liderlerin kimlikleri, bilişsel kodları, karizmatik mülkleri ve yönetim becerileri ile ilgilidir (Taggart, 2000: 101).

Üçüncü grup, popülizmi seferberlik biçimleri ile açıklıyor. Örneğin, Levitsky ve Roberts popülizmi “kitle seçmenlerinin kötü tanımlanmış bir halk adına yerleşik siyasi ve ekonomik elitlere meydan okuyan kişisel liderler tarafından yukarıdan aşağıya mobil seferberliği” olarak tanımlamaktadır (Levitsky ve Roberts, 2011: 6-7). Barr, popülizmin tanımına, belirli bir siyasi dil kullanımının etkisinin eklenmesiyle siyasi seferberlik olarak yeni bir boyut getirmekte ve bunu “kurum karşıtı itirazları kullanarak güç kazanmak veya korumak isteyen bir yabancı tarafından yönlendirilen kitlesel bir hareket” olarak tanımlamaktadır (Barr, 2009: 44). Bu bağlamda popülizm siyasi bir tarz olarak politikaları yönlendirme gücü çerçevesinde değerlendirilmiştir.

1.4.POPÜLİZM-DEMOKRASİ İLİŞKİSİ

Popülizm ile demokrasi arasındaki ilişki en az popülizmi tanımak için kullanılan kavramlarının bu tanım için ne ifade ettiğini açıklamak kadar karmaşıktır. Bu karmaşık ilişkide kavramların kendi içinde birbirine kattığı pozitif ve olumsuz etkilediği negatif yanları bulunmaktadır. 1863 yılında dönemin ABD Başkanı Abraham Lincoln tarafından demokrasiye ilişkin olarak kullanılan “Halkın, halk tarafından, halk için yönetimi” şeklindeki ünlü ifade, savundukları temel varsayımlar dolayısıyla hem demokratlar hem de popülistler tarafından kabul edilmektedir (Pasquino, 2008: 15). Bu ilişki geçmişten bugüne devam eden bir süreç olarak incelendiğinde; popülizm hem demokrasiye halkın katılımını arttırarak katkı

sağlamış, hem de demokrasiyi kontrol edilemez uç noktalara taşıyan demokratik yönetimi zorlaştıran uygulamalara sürükleyerek olumsuz etkilemiştir (Toprak, 2017: 32).

Demokrasinin en kısa ifade ile halk egemenliği ile çoğunluğun yönetiminin birleşimi bir kavram olduğu düşünüldüğünde, popülizmin savunduğu ilkelerinin özünde demokratik olduğu görülmektedir. Ancak demokrasi de kendi içinde farklı türleri olan bir kavramdır. Bunlar; Eski Yunan şehir-devlerinde uygulanan doğrudan demokrasiden, günümüz modern demokrasilerdeki yaygın hali liberal demokrasiye kadar çeşitlilik göstermektedir. Liberal demokrasi ile genel kavram olan demokrasi arasındaki en önemli fark; liberal demokrasinin sadece halk egemenliği kavramına önem veren değil aynı zamanda modern zaman siyasi ihtiyaçlarına da önem veren ve bu bağlamda içinde insan hakları, din özgürlüğü, azınlıkların korunması, ifade özgürlüğü gibi hakların korunmasını amaçlayan kurumları da barındırmasıdır. Buradan anlaşıldığı gibi aslında popülizmin çatışmalı olduğu demokrasinin ilk hali olan doğrudan demokrasi değil günümüz siyasi dünyasına egemen olan liberal demokrasidir. Liberal demokrasiyle üzerinde çatışılan en önemli konu ise az önce bahsedilen kurumlardır. Popülizmin ana tartışması olan “Halk-Elitler” ayrımı bu kurumlar sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Popülistler halkın, egemenliğini direkt olarak kullanmasına engel olacak herhangi bir aracı istememektedirler (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017:80-81; Zakaria, 1997: 22).

Popülizmle liberal demokrasi arasındaki bir diğer önemli tartışma ise siyasi partiler üzerinde yaşanmaktadır. Doğrudan demokrasiyi savunun popülistler, aynı kurumlar gibi siyasi partilerin de halk ile yönetici arasına bir aracı sokmak olduğu ve engel teşkil ettiğini düşünmektedirler. Bu yüzden halk oylaması ve referandum gibi doğrudan demokrasi yöntemlerini demokratik seçimlerdeki siyasi partiler kavramının karşısına çıkarmaktadırlar. Bu liberal olmayan tavrı sebebiyle popülizmin demokratikleşme sürecine zarar verdiği ve totaliter rejimlere dönüşmeye eğilim gösterdiği eleştirisi yapılmaktadır (Abts ve Rummens, 2007: 421). Bu yorum demokrasinin kurumlarına karşı çıkış sebebiyle getirilmektedir. Çünkü seçimler yahut doğrudan temsil yöntemleriyle olsun bir parti veya siyasi grubun halkın çoğunluğunun desteğini almış olması yeterli değildir ve sonrası için kontrol mekanizmaları gerekmektedir. İşte bu yüzden yürütme organının kontrolü bir kişi,

bir grup veya partide olabilirken meclis, yüksek yargı organları gibi denetleme mekanizmaları kontrolü elinde tutmaya devam etmektedir. Devletin bu denetleme mekanizmaları sayesinde bürokrasi belli başlı konularda demokrasinin devamı ve toplumun tüm kesimleri adına direnç gösterebilmektedir. Aslında popülizmin eleştirdiği halk iradesinin sesinin kısılması durumuna karşı, modern liberal demokrasinin bu kurumları sayesinde koruma sağlanabilmektedir. Bu anlamda popülistlerin, savundukları doğrudan demokrasi mekanizmasında sistemin devamlılığını sürdürecektir denetim kavramının eksikliğinden ötürü iddia ettikleri ile reel politikte gerçekleşen arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır (Sözen, 2012: 29).

Popülizm söz konusu olduğunda temsil eden ile temsil edilen arasındaki ilişki birbirlerine benzerlik ve yakınlık temelinde incelenirken, liberal demokrasilerde eylemlerin ve kararların bağımsızlığına vurgu yapılmaktadır. Bu durum, sadece popülizmi liberal demokrasiyle bir ön çatışmaya götürmemekte, aynı zamanda önemli bir eleştirel ve muhalif bileşen haline getirmektedir (Mény ve Surel, 2002:42-43). Benzer bir inanç, Margaret Canovan (1999: 25) tarafından şu şekilde ifade edilmektedir; “popülizm demokrasinin yarattığı ve beraberinde getirdiği bir gölgedir”. Popülizm demokratik siyasetin bir türevidir ve bu yüzden hiçbir siyasal hareket popülizmden tamamıyla ayrı tutulamamaktadır (Laclau, 2011: 145).

Dolayısıyla popülizm her ne kadar çarpıtılmış özelliklere sahip olsa da, demokratik profili yeniden üretmekte ve canlandırmaktadır. Bir başka deyişle, popülizm temsili sistemlerin kusurları, sınırları ve zayıflıkları hakkında bir uyarı sinyalidir. Taggart bir uyarıcı veya tehdit olsa da, popülist zihniyetin, demokrasi içinde büyümek için verimli topraklar bulduğu, siyasi temsilin olduğu her yerde, popülizmin potansiyel bir hareket veya bir fikir sistemi olduğu hipotezi inkâr edilemez demıştır (Taggart, 2000: 115-116). Demokrasinin sağlanamamış olduğu zamanlarda, toplumun değişen ihtiyaçlarına ve değerlerine sürekli uyum sağlayan etkili bir hatırlatma olabilmektedir (Mény ve Surel, 2002: 17).

Popülist bakış açısıyla demokrasi halkın oy kullanmasına izin verilen sistematik bir “blöf” olarak görülmektedir. Blöfün ”arkasındaki elitlerin gücünü ortaya çıkarmak adına demokrasiye meydan okumaktadır. Fakat asıl güç, ondan daha liberal ve aydınlanmış bir “elite” doğru yönlendirilmekte ve “halk egemenliği” yanlış vaatler

ile desteklenen “gerekli bir yalan” veya “detaylı bir hile” den başka bir şey olmadığı ifade edilmektedir (Canovan 1993: 49-50). Demokrasiye getirilen bu yoruma karşılık popülist siyaset, demokrasinin farklı bir yorumu olarak karşımıza çıkmakta ve popülist halk temsilcilerinin gerçek temsile engel olarak görülen kurumları aşarak, verilen görevi layıkıyla yerine getirebilecek katılımcı bir politik yol olarak ifade edilmesine sebep olmaktadır. Popülizm bulunduğu politik atmosferde aldığı forma bağlı olarak, örgütlü bir kamuoyu oluşturmakta ya da kitlesel düzeyde otoriter eğilimler yaymaktadır, böylece iktidardaki siyasi elitlerin meşruiyetlerini dengelemek açısından olumlu bir hareketlilik meydana getirmektedir (Arditi, 2003:140-143).

Günümüz demokrasilerinde, liberalizmin herkese her şeyi sınırsızca yapma özgürlüğü tanınması sınırsız bir kapitalizme sebep olabilmekte ve bu anlamda popülizm; özellikle halkın içindeki imtiyazsız kesimlerin bu özgürlükler içinde silikleşmesine karşı uyarıcı etken olabilmektedir. Ancak liberalizmin bahsedilen aşındırma etkileri olsa da günümüz uluslararası politika dünyasında daha önce bahsedilen ve toplumsal hayatı düzenlemede elzem olan kurumlar oldukça önemli bir işlev gerçekleştirmektedir. Popülizmin içindeki yerlilik anlayışı Halk’ı belirli kıstaslarla sınırlandırdığı için bu kurumların ortadan kalkması toplumdaki bazı kesimlerin görmezden gelinmesine ve dışlanmasına sebep olabilmektedir (Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017: 83). Popülizmin demokrasi üzerindeki olumsuz ve olumlu yönleri şu şekilde özetlenebilmektedir:

Tablo1.1 Popülizmin Demokrasi Üzerindeki Olumlu Ve Olumsuz Etkileri

Olumlu etkileri	Olumsuz etkileri
Popülizm siyasi elitler tarafından temsil edilmediğini düşünen grupların sesi olabilir.	Popülizm azınlık haklarını görmezden gelmek için, çoğunluğun yönetimi kavramını kullanabilir.
Popülizm toplumun dışlanmış kesimlerinin siyasete katılımını artırır.	Popülizm halk egemenliği konusuna yaptığı aşırı vurgu ile insan hakları konusunda uzman kurumları yıpratır.
Popülizm dışlanmış kesimlerin taleplerinin siyasal sistemde uygulanmasını sağlayarak siyasi sistemin hassasiyetini artırabilir.	Popülizm yeni bir siyasal ayrışmayı tetikleyerek, siyasi koalisyon oluşumunu engelleyebilir.
Popülizm politik sorunların tartışılabilirliğini artırarak, hesap	Popülizm siyasetin içine ahlak öğesini dâhil ederek anlaşmayı

verilebilirliği arttırır.	oldukça güç hatta imkânsız hale getirebilir.
---------------------------	--

Kaynak: Mudde ve Rovira Kaltwasser,2017:83.

Popülizmin mevcut demokrasiye olumlu ve olumsuz yanları olduğu gibi demokratikleşme sürecinde de ileriye ve geriye hareketlerde olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Popülizm otoriter yönetimlerde toplumun siyasete katkısını arttırarak demokratikleşme sürecine olumlu bir katkıda bulunurken, yerleşmiş siyasi düzenin görece daha demokratik olduğu durumlarda demokratik kurumları aşındırması ve gerçek halkı belirlemek adına temsil edilmesi gereken halkı sınırlandırması dolayısıyla sağlanmış demokratik ortamın yozlaşmasına sebep olmaktadır (Arditi, 2003: 20, Mudde ve Rovira Kaltwasser, 2017: 87). Bu çerçevede popülizm yer bulduğu siyasi alanda ülkenin demokratikleşme seviyesine göre oldukça farklı etkilerde bulunabilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE YÜKSELEN POPÜLİZMİN YANSIMALARI

Tezin ikinci bölümünde popülist söylemlerin Avrupa genelindeki etkilerine değinilecek olup bu durumun Suriyeli mülteci krizi ile nasıl bir hal aldığı gözlemlenecektir. Korumacı politikalar yürüten ve yabancı düşmanı söylemleri olan aşırı sağcı partilerin güncel kriz karşısındaki tutumu oldukça katı olmuştur. Bu bağlamda ülkelerin göç konusunda değışen politikalarına yer verilecektir. Göç ve iltica konusunda ortak hareket etme noktasında çabaları olan AB'nin kendi tarihsel sürecinde üçüncü ülkelerden göçe nasıl baktığı ve bu konuyu üye ülkeler arasındaki sözleşmelerde ve iç mevzuatında nasıl ele aldığına değinmek güncel uluslararası siyaseti anlamak adına önemlidir. Bu çerçevede AB'nin üye ülkeler arasında serbest dolaşımı ve sınırların kaldırılmasına yönelik attığı adımların mülteci krizi sonrasında hangi sıkıntılara sebep olduğu, üye ülkelerin yöneticilerini kendi iç siyasetlerinde ellerini popülist partilere karşı nasıl zayıflattığından bahsedilecektir.

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ MÜLTECİ KRİZİNİN YÜKSELEN POPÜLİZME ETKİLERİ

Batı Avrupa ülkeleri İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemde faşizm gibi aşırı sağ ideolojilerden kaynaklı olarak yaşadıkları sıkıntılar sebebiyle savaş sonrası dönemde ılımlı ideolojik duruşlara yönelerek, demokrasilerini yeniden kurma ve düzene oturtma çabasında olmuştur. Ancak 1990'ın sonlarına doğru popülizm Batı Avrupa ülkelerinde kendisini yeniden kayda değer bir biçimde göstermeye başlamıştır. Bunun sebebi olarak iki önemli etken görülmektedir. Bunlardan ilki; AB adı altındaki Avrupa entegrasyonunun 1993 yılında Maastricht Antlaşması ile hız kazanması olmuştur. Bu antlaşma ile 1999 yılına kadar parasal birliğin

tamamlanmasına, Avrupa vatandaşlığı kavramının oluşturulmasına, ortak dış ve güvenlik ile adalet ve işlerinde birlikte hareket etmek adına ortak politikalar oluşturulmasına karar verilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı, erişim tarihi:20.06.2019). Bir taraftan Avrupa entegrasyonu derinleşirken diğer yandan Avrupa’da yaşanan sorunlar toplumları korumacı bir zihniyetle popülizme yöneltmiştir. İkinci sebep ise artan göç baskısı olmuştur.

İkinci Dünya Savaşından tükenmiş halde çıkan ve ekonomilerini toparlamak için kendi nüfusu yetersiz olan Avrupa genellikle Balkanlardan ve Güney Akdeniz’den gelen ve çoğunlukla Müslüman olan işçileri kullanmıştır. Ancak bu işçilerin kalıcı olması ve sonrasında yaşanan toplumsal sıkıntılar Avrupa ülkelerini doğrudan etkilemiştir. 1980’lerde gelen işçiler geldikleri ülkelerde aileleriyle birlikte ikinci üçüncü nesilleri gördüğünde göçmen problemi ortaya çıkmış ve toplumu birinci dereceden etkileyen bu konuyla baş etme konusunda başarısız olunmuştur (Çetin, 2015: 2). Bu vesileyle Avrupa kıtasında bazı seçim başarıları kazanabilmiş popülist sağ partiler oluşmuştur. Bu partilerde popülizm otoriterlik ve yerlilik kavramlarıyla birlikte yürütülmüştür. Bu ikisinden; otoriterlik daha önce bahsedildiği gibi demokratik sistemlerin sadece seçimlerle işletildiği onun dışındaki kurumlarının felç olduğu bir hal almasına, yerlilik ise yabancı düşmanlığına sebep olmaktadır (Mudde ve Kaltwasser, 2017: 34).

İşçi hareketleri dışında Soğuk Savaş sonrası dönemde, Berlin Duvarı’nın yıkılması, AB’nin kurulması gibi önemli politik olayların sonrasında Avrupa’ya göç hareketleri hızlanmıştır. Bu durum Avrupa’da çok kültürlü bir yapı oluşmasına sebep olmuştur (Canatan, 2013: 318). Ancak dönemsel olarak hem iç politik krizlerin ve ekonomik krizlerin baş göstermesi hem de göç dalgalarının kontrol edilememesi sebebiyle daha korumacı bir politika izlemeye başlayan bazı Avrupalı devletler çokkültürlülük kavramını bir tehdit olarak görmeye başlamıştır. Özellikle son dönemde gerçekleşen Suriyeli Mülteci krizi sonrası kavrama olan inancın yitirildiği bizzat Merkel ve Cameron gibi Avrupalı devlet başkanları tarafından dile getirilmiştir (Çetin, 2015: 4). Bu bağlamda aşağıdaki başlıkta AB’de mülteci krizi sonrasında kavramın algılanışı ve kavrama karşı tutum incelenecektir.

2.1.1. Avrupa Birliği'nde Mülteci Krizi Sonrasında Çokkültürlülüğe Bakış

Çokkültürlülük Avrupa Birliği literatürüne yaklaşık olarak otuz yıl öncesinde girmiş bir ifadedir. Kavram her ne kadar Maastricht Antlaşması gibi kurucu antlaşmalarla üçüncü ülke vatandaşlarının haklarının düzenlenmesi gibi teorik desteklere sahip olsa da Birlik üye ülkelerin ulusal yapılarında ve ülkelerde yaşayan halk tarafından çok da destek görmemektedir. Özellikle okullar, iş hayatı, kamusal hayat ve sosyal yaşamda yani günlük yaşamda tam olarak kabul görmemiştir. Hatta bazıları tarafından çokkültürlülük politikası yüzünden kendi halklarının azınlık durumuna düşeceği korkusu yaşanmakta ve paylaşılmaktadır (Alibhai-Brown, 2001: 50). Her ne kadar Avrupa kendi içinde yabancılara karşı bir önyargı içinde olsa da Avrupa devletleri ve toplumları kendisini insan hakları konusunu önemseyen, özgürlükçü, eşitlik ve adalet konusunda öncü bir konumda görmüştür. Avrupa siyasetinde son dönemde önemli bir yer kaplayan mülteci krizi Avrupa'nın kendine has insan haklarına saygılı, özgürlükçü ve çokkültürlü yapısını oldukça şiddetli bir biçimde olumsuz etkilemiştir (Yardım, 2017: 217).

Avrupa' çalışmak amacıyla ya da farklı sebeplerle gelen göçmenlerin özellikle de Müslüman olanların yerleşik düzenle ve Avrupa kültürüyle bütünleşme problemi göçmen problemlerinin en başında dile getirilmektedir. Ve temel argümanları ulusçuluk, göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı gibi muhafazakâr politikalar olan popülist partilerin son dönemdeki siyasal başarılarında en büyük rolü oynamaktadır. Bu durumdan en çok faydalananlar popülist partiler olsa da merkez sağ-sol partiler de politika ve söylemlerinde bu tutucu tavrı sergilemiştir. İlk olarak Almanya devlet başkanı Angela Merkel yaptığı "Çokkültürlülük başarısız oldu, Almanya, göçmenlere kapılarını açmadan önce, uyum sağlayamayanlara yönelik daha katı bir tutum sergilemeliydi" açıklamasıyla bu durumun ilk örneğini oluşturmaktadır (The Guardian, 17.10.2017). Yine İngiltere'den David Cameron'un açıklaması da çokkültürlülüğün olumsuz etkilerine yapılan bir vurgu niteliği taşımaktadır. Cameron " Uzun zamandır izlenen çokkültürlülük politikası radikal İslam'ın güç kazanmasına ve ayrılıkçı topluluklar oluşmasına sebep olmuştur" ifadesini kullanarak son dönemde meydana gelen tüm önemli toplumsal sorunların kaynağı olarak çokkültürlülük kavramını işaret etmiştir (Wright, 2011). Çokkültürlülüğe gösterilen en büyük tepkilerden bir tanesi de Norveç'te 2011 yılında gerçekleşen ve onlarca

kişinin yaşamını yitirmesine sebep olan terör eylemidir. 22 Temmuz günü yaşanan olayda Anders Behring Breivik adlı kişi, Ütöya adasındaki Müslümanlara ve göçmenlere diğer partilere nazaran daha ılımlı yaklaşan İşçi Partisi'nin gençlik kampında 69 kişiyi katletmiştir. Bu olayda dikkati çeken ise Breivik'in olayla ilgili mahkemede yaptığı açıklama olmaktadır. Breivik eylemi; "Norveç'i çokkültürlülüğe karşı koruma amaçlı yaptığını ve iktidardaki İşçi Partisi'nin ve gençlik kampı yaptığı adada öldürdüğü kişilerin "çok kültürlülükten" sorumlu olduğunu ifade etmiştir. Yaşanan olay yabancı düşmanlığının ülke halkı tarafından ne denli yoğun yaşandığını ifade etmiştir (BBC, 2012). Her ne kadar bir kişinin gerçekleştirdiği bir olay tüm topluma mal edilemez ise de, bazı Avrupa ülkelerinden olaya ilişkin yapılan bazı açıklamalar Avrupa'daki popülist siyasiler bazında oldukça dikkat çekicidir. Fransa'nın aşırı sağcı popülist partisi FN genel başkanı Marie Le Pen olayı kınamış olsa da Le Pen'in danışmanı Laurent Ozon'un olayı twitter sosyal medya hesabında 1970-2010 arası göç akımına bağlayarak açıklamaya çalışması aslında görüş olarak bu fikre ne kadar yakın olduklarının bir göstergesi olmuştur (Le Monde, 15.08.2011).

Avrupa'da son yıllarda artan göçmen karşıtlığı en çok da göçmenlerin yerli halkın refahını çaldığı fikriyle pekişmiştir. Göçmen sayısının fazla olduğu ve ekonomik kriz ve işsizlik gibi problemlerin baş göstermeye başladığı ülkelerde göçmenler, gerek medya gerekse popülist partiler tarafından bu durumun sebebi olarak öne sürülmüştür. Öyle ki halk göçmenlere yapılan sosyal yardımlara insani bir gözle bakamaz duruma getirilmiş ve Avrupa toplumunda yabancılara ve göçmenlere sosyoekonomik tehdit olarak bakılmaya başlanmıştır (Alkan, 2015: 752). Ekonomik nedenlerin yanında göçmenler ve yabancılar artan suç oranlarıyla da bağdaştırılmıştır. 1990'ların başından beri ve özellikle 11 Eylül saldırısından dolayı, zaten ikinci sınıf muamele gören göçmenler veya üçüncü ülke vatandaşlarının Avrupalı değerlere uyum sağlayamayacakları ve liberal demokrasinin bir parçası olamayacakları konusunda bir önyargı oluşmuştur (Değirmenci, 2011: 47). 11 Eylül 2001'de ABD'de gerçekleşen ikiz kuleler saldırısı tüm dünyada özellikle de Avrupa'da büyük yankı uyandırmış ve yeni bir güvenlik sorunu ortaya çıkarmıştır (Yılmaz, 2008: 96). Bu durum AB için çift yanlı bir tehlike oluşturmuştur; Birlik içinde ulusçu tavrından vazgeçmeyen ülkeler dolayısıyla hedeflenenin gerisinde

kalan entegrasyon süreci ve güvenlik ve çokkültürlü toplumun geleceği ile ilgili yeni soru işaretleri yaratması sebebiyle AB fikrine karşı olan popülist partilerin elinin güçlenmesi (Canatan, 2013: 319). Bu durum krizin hem politik düzeyde hem de sosyal yaşamda çözülememesinde en büyük etkidir.

2.1.2. Mülteci Krizinin Avrupa'daki Popülist Partilerin Yükselişine Etkisi

Öncelikle mülteci krizi gibi toplumsal bir krizin politik bir anlayışın yükselişine nasıl bir katkısının bulunduğu bakılmalıdır. Daha önceki kısımlarda bahsedildiği üzere popülist politikanın özünde biz-onlar ayrımı bulunmaktadır. Bu ayrım ülke içinde dahi bir yabancılaştırma sürecine sebep olmaktadır. Popülistler için değerli olan ve yozlaşmış olandan korunması gereken gerçek “Halk” tır. Bu bakış açısına göre kıymetli bir özün parçası olmak ve onu korumak en önemli idealdir. Bu aidiyet duygusu çerçevesinde özellikle 17.yy'daki milliyetçilik akımının da etkisiyle her ülke kendi vatandaşlarına özel bir ırk gözüyle bakmaya başlamıştır. Bu ulus-devlet yapılarında İmparatorluk düzeninden farklı olarak yoğun bir şekilde işlenen yurttaşlık duygusu bulunmaktadır. Benedict Anderson'ın deyimiyle birer “hayali cemaat” olan uluslar kendileri var olurken aynı zamanda kendileri dışında bir “Öteki”yi de oluşturmaktadır (Anderson, 2006: 207-208).

Güncel uluslararası alanda ulus kavramı net olarak popülist siyasetteki özü ifade etmektedir. Popülistler için ülkenin içinde halka ait olmayan bir kısım bulunmaktadır. Ulus devlet kavramına dönüldüğünde bu kavrama aidiyeti olmayan ve azınlıklar diye ifade edilen veya görmezden gelinen bir grup da bulunmaktadır. Bu gruplar ülke içinde tehdit olarak algılanmaktadır. Bu yüzdendir ki kontrolsüz olarak ülke sınırlarına giren ve gerçek halkın yaşam alanına dâhil olup ona zarar veren göçmenler tehdit kavramını da aşarak kriz olarak algılanmaktadır (Çetin ve Özcan, 2018: 56-57). Son on yıla kadar uluslararası alanda ülke sınırlarının çok da önemli olmadığı ve siyasi, ekonomik birliklerle ülkelerin birçok konuda birlikte hareket ettiği küreselleşen dünya söylemlerinin en yüksek olduğu bir politik atmosfer bulunmaktadır. Bu ortamda en çok yükselen kavramlardan bir tanesi de liberal demokrasi kavramıdır.

Avrupa İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yeni düzenini kurup liberal demokratik politikalar izlemektedirken, son dönemde özellikle 2008 ekonomik krizi,

2010 Ortadoğu’da Arap Baharı gibi uluslararası alanda yaşanan önemli kaotik olaylar sonrasında daha tutucu tavırlar sergileyen uç politikalara yönelmiştir. Popülizm de bu politikalardan bir tanesi sayılmaktadır. Popülizm kriz ortamında herkesin kabuğuna çekildiği ve az önce bahsedilen biz-onlar ayrımının daha da tutunduğu bu ortamda halkın korkularını kullanarak kendisine güncel siyasette yer edinmektedir (Çöpoğlu, 2017: 5). Bu anlamda son dönemde yükselişe geçen popülist partilerin ortak ve en güçlü argümanlarının “göçmen karşıtlığı” olduğu söylenebilmektedir. Avrupa’da popülizmin yükselişe geçişinin 3 önemli sebebi gösterilmektedir; Avrupa ülkelerinde refah düzeyinin düşüşü, kontrolsüz göçmen akımı ve büyük Avrupa ekonomik krizi (Çetin ve Özcan, 2018: 58). Bu üç önemli sebepten bir tanesi olan göç sorunu diğerleriyle birlikte daha da önemli bir soruna dönüşmektedir. Özellikle üretimin Çin gibi ucuz iş gücünün olduğu Asya ülkelerine kayması Avrupa halkında iş kaybına sebep olmakta ve yerel üreticiler bu durumla mücadele edememektedir. Bu da refah devleti anlayışını zora sokmakta ve gelir eşitsizliğine sebep olmaktadır. Haliyle de azalan imkânların sorumlusu olarak göçmenleri göstermek daha kolaylaşmaktadır (Atikkan, 2014: 17). Bu çerçevede bakıldığında popülistlerin son dönem yükselişi ile mülteci krizi arasındaki ilişkiyi anlamak kolaylaşmaktadır.

Dış müdahaleler ve Arap baharı sonrası ülkelerinde çıkan iç savaşlardan kaçan insanlar, Avrupa’ya daha önce görülmemiş bir göç dalgasının gelmesine sebep olmuştur. Ancak iç savaştan ötürü ülkelerinden kaçan ve asıl “mülteci krizi”ne sebep olan göçmenler Suriyeli mülteciler olmuştur. 2015 yılına kadar mülteci akımıyla karşı karşıya kalan ilk olarak komşu ülkeler olmuştur. Ancak 2015 yılı Haziran ayı sonrasında Avrupa mülteci akımına gerçek anlamda tanık olmaya başlamıştır. Ülkemizin Suriyeli sığınmacılara açık kapı politikası uygulaması ve rakamlar kontrol edilemez sınırlara ulaşmadan önce gelenlerin oldukça misafirperver bir şekilde ağırlanması bu döneme kadar sığınmacıların Avrupa’ya yüksek oranda geçiş yapmamasının bir sebebi olarak görülmektedir (Bayraklı ve Keskin, 2015: 9).

Son dönemde yaşanan mülteci krizinden sonra göçmenler Avrupa’da nüfusun büyük bir kısmını oluşturmakta ve bu ortamda yükselişe geçerken kendilerini bir politika malzemesi olarak kullanan aşırı sağın kendilerini hedef göstermesinden olumsuz etkilenmektedir. Göçmenlerin güvenlik sorunu olarak algılanmaları, Avrupa’da son

dönemde yaşanan ve güvenlik tehdidi oluşturan bazı olaylarla da pekişmektedir. Göçmenlerin suç oranlarında artışa sebep olduğu, yerleştikleri ülke vatandaşlarının iş bulma imkânlarını azalttığını, yine yerleştikleri ülkenin imkânlarını tüketircesine kullandıkları, eğitim seviyesini düşürdükleri gibi varsayımlarla hâlihazırda mevcut önyargılar yeniden körüklenmektedir. Bu durum göçmelerin dışlanmaları gerektiği konusundaki savı kuvvetlendirmektedir. Doğal olarak bu durumun güncel politikaya yansımaları, çoğu Avrupa ülkesinde popülist partilerin oylarındaki yükselişi şeklinde olmaktadır (Hoppyar, 2016: 63). 2016 yılında bu duruma en etkileyici örneklerden bir tanesi; Almanya için Alternatif (AfD) partisinin lideri Frauke Petry'nin "emniyet güçlerinin ülkeye yasadışı yollardan girmeye çalışan sığınmacıların üzerine gerekirse ateş açmasının yerinde olacağını" söylemesidir. Bu tür uç politikaların varlığı mülteci krizinde başlangıçta daha yumuşa bir yol izleyen ana akım parti başkanlarını da zor duruma sokmaktadır (BBC, 2016). Böylece hem popülist politikalar yükselişe geçmekte hem de mülteci kriziyle baş edemeyen ana akım partileri de popülist politikaların aşırı sağcı söylemlerine destek vermek durumunda kalmaktadır. Bunun sonucu olarak halk da genel söylemin etkisi altında kalıp yaşadığı refah kaybını göçmenlere bağlayarak, bunun kurtuluşu olarak göçmen karşıtı politikalar ve yabancı düşmanlığı kavramlarını merkezine oturtmuş popülist hareketleri görmektedir (Değirmenci, 2011: 45).

Şimdiye kadar bahsedilen durumlar; göçmenlerin, gittikleri ülkelerdeki yurttaşların ekonomik sosyal çıkarlarını zedelemesiyle ilgili olmaktadır. Bu durumun bir de kültürel yanı mevcuttur. Popülistlere göre gelen göçmenler Avrupalı kimliğinden çok farklı bir kültürel kimliğe sahiptir ve göçmenler asimile olmak yerine yerli halkın kültürel ve ulusal kimliğinde yozlaşmalara sebep olmaktadır (Aras ve Sağiroğlu, 2018: 61). Rojon, göç ve aşırı sağa olan artan ilgiyi özellikle ülkenin önemli bir göçmen nüfusa sahip olması ile ilişkilendirmektedir. Ve bunu ülkedeki göçmen karşıtı parti ya da partilere verilen oyların artmasına bir neden olarak belirtmiştir. Bu görüşe göre kişinin işsizlik durumunun olması ile aşırı sağ partiye destek vermesi arasında olumlu bir ilişki olduğu dile getirilmektedir. Ayrıca kişinin sosyal ve ekonomik refah düzeyine bakılmaksızın, daha önce de bahsedildiği gibi göçmenlerin kendi kültürleri ve Avrupalı kimlikleri için bir tehlike olarak görülme ihtimalini de ön plana çıkarmaktadır (Rojon, 2013: 4).

2.1.3. Avrupa Birliği'nde Gç Politikaları: Tarihsel Gelişimi ve Mltesi Krizinin Yansımaları

AB'nin ve Birliğe ye olan devletlerin gç politikalarındaki, mltesi krizi sonrası değişimi görebilmek için bu sürecin nasıl işlediği ve bu süreçte neler yaşandığı konusuna değinilmesi gerekmektedir. Göçmen konusunun ciddi olarak ele alınması ve bu konuda ortak yol alma düşüncesinin oluşmasına sebep olan faktörler de önem kazanmaktadır. Avrupalı devletler hâlihazırda kendi yönetimleri içinde göçmen politikaları ve göçmenlerle ilgili kararları alma konusunda inisiyatife sahip bulunmaktadır. Ancak zaman içinde AB'nin entegrasyon süreci hızlanırken AB yesi ülkelerin kendi sınırları yerini AB sınırlarına bırakmıştır. Durumun bu şekilde gelişmesi bu devletleri göçmenler konusunda birlikte hareket etme konusunda teşvik etmektedir. Sonrasında gelişen süreçte özellikle AB'nin kurucu anlaşması Maastricht Antlaşmasından sonra yapılan düzenlemelerde bu konuya geniş bir yer verilmektedir. Bu konunun düzenlendiği Anlaşma ve paktlar ile süreçteki değişimi izlemek daha yerinde olacaktır (Değirmenci, 2011: 20). Avrupa için g ile ilgili düzenlemelerin gerekliliği 1985'de Schengen Anlaşması'nın imzalanması ile önem arz etmeye başlamıştır. 1992'de imzalanan Maastricht Anlaşması da AB g politikaları üzerinde görünür bir etkiye sahiptir. Bu iki anlaşma konunun ele alınmaya başlanması anlamında önemli adımlar olmakla birlikte, 1997 yılında imzalanan Amsterdam Anlaşması ile ortak g politikası oluşturma bakımından önemli bir aşama kaydedilmiştir. G politikaları ve bu politikaların uluslararası alandaki geleceği, AB'de sınır güvenliği için önemli bir lttr (Yaralı Akkaya, 2019: 374). Bununla birlikte, bu politikaların gelişiminde mltesi krizinden önemli lde beslenen popülizmin Avrupa'daki yükselişinin önemli bir etkisinin olacağı açıktır. Bu bağlamda aşağıdaki kısımda AB'de g politikalarının gelişimindeki önemli adımlar mltesi krizinin yansımaları da dikkate alınarak incelenecektir.

2.1.3.1. Schengen Anlaşması

Schengen bölgesi ve işbirliği 1985'de Schengen Anlaşması'yla kurulmuştur. Schengen bölgesi, kişilerin serbest dolaşımının garanti altına alındığı bir bölgeyi temsil etmektedir. Anlaşmaya imza atan devletler, tek bir dış sınır yerine tüm i

sınırları ortadan kaldırmaktadır. Burada kısa süreli kalışlar için vize, iltica talepleri ve sınır kontrolleri ile ilgili ortak kurallar ve prosedürler uygulanmaktadır. Aynı zamanda, yeni oluşturulan Schengen bölgesinde güvenliği sağlamak için polis hizmetleri ve adli makamlar arasında işbirliği sağlanmıştır. Schengen işbirliği, 1997 tarihli Amsterdam Antlaşması ile AB yasal çerçevesine dâhil edilmiştir. Bununla birlikte, tüm üye ülkeler Schengen bölgesine katılmamıştır (EUR-Lex, 2009).

Schengen Anlaşması bir AB anlaşması değildir bu anlaşmaya Birlik dışından da ülkeler katılmıştır. Kişilerin serbest dolaşımını hedefleyen, sınır kontrollerini aşamalı olarak kaldıran ve vize uygulamalarını benzer hale getiren Schengen Anlaşması 1985 yılında Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda ve Lüksemburg devletleri arasında imzalanmıştır. Schengen Anlaşmasını imzalayan ilk beş ülke içinde bulunan Fransa artan uluslararası terör olayları sebebiyle 2015 yılından bu yana Schengen Anlaşmasını altışar aylık uzatmalar şeklinde yedi kez askıya almıştır. Fransa'nın dışında ilk sırada Schengen'e katılan Almanya ve Avusturya, Danimarka, İsveç, Norveç'te de serbest dolaşım ilkesinin aksine sınır kontrolleri yapılmaktadır. Ülkelerin açıklamalarına göre uygulamayla, uluslararası terörle mücadele etmenin yanında iç savaşlar nedeniyle yaşanan düzensiz göçleri engellemeyi hedeflemektedir (Sputniknews, 2018). Birliğin kurucu üyelerinden olan Fransa gibi bir ülkenin politikalarda ortak hareket anlamında önemli bir adım olan Schengen anlaşmasıyla ilgili böyle bir karar alması son zamanlarda yaşanan mülteci krizi ve Avrupa şehirlerinde yaşanan terör olayları sebebiyle Birliğin içinde birlikte hareket etme kabiliyetini zayıfladığını göstermektedir.

2.1.3.2. Dublin Sözleşmesi

1990 yılında imzalanan Dublin Sözleşmesi ile sığınmacılar konusuna getirilecek ortak bir politika anlayışı ihtiyacı üzerinde durulmuştur. Bu ihtiyaçlar üzerinden sığınmacı kabul etme üzerine ortak koşullar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu koşullar sığınmacının bir üye ülkeye yaptığı sığınma başvurusunun kabul edilmemesi durumunda, Birlik üyesi diğer bir ülkeye yapılacak olduğu başvuruların da reddedileceği ve sığınma hakkı verilmeyeceğini içermektedir. Bu durum esasında 1951 yılında kabul edilmiş olan Cenevre Antlaşması'nın özüne aykırı olarak sığınmacıların hakkını sınırlamış bulunmaktadır. Ancak AB sınırlandırmayı

antlaşmanın sığınmacılara ilişkin hükümlerindeki koşullarını saklı bırakarak, sığınmacıların kabulü ile ilgili olarak kendi ilkelerini oluşturma girişiminde bulunmuştur (Gençler, 2005: 188). Dublin Sözleşmesi aynı zamanda, vizeler, sınır kontrolleri, göç ve iltica hukuku konularında AB'ye üye devletlerin tamamı tarafından kabul edilen tek AB Sözleşmesi olma özelliğini taşımaktadır. En belirgin ve önemli içeriği üye devletlerarasında iç sınırlarda kontrollerin kaldırılmasını, mülteciler ile sığınmacıların kabul prosedürlerini düzenlemektedir. Ortak sınırlarda kontrolleri kaldırmanın doğal sonucu olarak, iltica başvurularında bir artış olacağı öngörüldüğü için, bu konuda hangi devletin sorumlu olacağını belirleyecek ortak kurallara ihtiyaç duyulmaktadır. Dublin Sözleşmenin içeriğinde bir başvuru halinde iltica talebiyle ilgili hangi üye devletin sorumlu olacağını belirlemek üzere bir liste bulunmaktadır. Sözleşmenin uygulama aşamasında en önemli maddesi Birliğe giriş yapan sığınmacıların sığına başvurusunun değerlendirilmesinde AB sınırlarına girdiği ilk ülkenin sorumlu olmasıdır (Dinan, 1998: 141).

Dublin Sözleşmesi ile gelen ve sığınmacıların kabulüne yönelik düzenleme, güncel Suriyeli mülteci krizinde, AB ülkelerine geçiş yapmak isteyen sığınmacıların Macaristan, İtalya, Malta, İspanya gibi ülkelerde birikmesine sebep olmuştur (Çelik v.d, 2018: 300). Bu çerçevede Macaristan göçmen krizinin hat safhaya ulaştığı 2015 yılında Dublin Sözleşmesiyle getirilen sistemi askıya aldığı açıklamıştır. AB'nin baskılarıyla bu karardan geri dönen Macaristan yetkilileri daha sonra mültecilerin ülkelerine giriş yapmalarını engelleyici sert önlemler almaya devam etmiştir. Bu bağlamda Dublin sözleşmesi ile getirilen yeni sistem AB'nin üye ülkeleri arasındaki dayanışma ruhunu zayıflatmış ve sınır ülkeleri mülteci krizinde yalnız bırakmıştır. Bu sözleşme ile yalnız bırakılan AB'nin sınır ülkelerinde mülteciler sosyal ve ekonomik sıkıntılara sebep olmuştur. AB tarafından, 26 Haziran 2013 tarihinde sınır ülkelerin rahatsızlıklarını dile getirmesiyle yeni bir hukuki düzenlemeye gidilmiş ve Dublin III Yönetmeliği yürürlüğe sokulmuştur. Bu yönetmelikle göçmenlerin Birlik üyesi ülkelere sığınma başvurusunda bulunması oldukça zorlaştırılmaktadır (Bayraklı ve Keskin, 2015: 9-11-12).

2.1.3.3. Maastricht Antlaşması (Avrupa Birliği Antlaşması)

Avrupa’da dönem dönem göç hareketliliğini artıran bazı önemli olaylar yaşanmıştır. Bunların en önemlilerinden bir tanesi 1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılması olmuştur. Duvar’ın yıkılması ve sonrasında Soğuk Savaşın sona ermesiyle Doğu Blok’u ülkelerinden önemli bir göç akımı olmuştur. Bu sebepten “sıfır” göç politikaları izleyemeye başlayan AB üyesi ülkeler bu ülkelerden gelecek kitlesel göçe karşı güvenlik konusunda endişelenmeye başlamışlardır. İş bulma ve sosyal refahı yükseltme amaçlı göç edenler AB’ye üye ülkelere yasal olmayan yollarla ya da sığınma başvurusunda bulunarak yoğun bir şekilde girmek isteyince, üye ülkeler dış sınırlarda etkin kontrollerin yapılması adına hemfikir olmuştur. Bu yaşanan süreç üzerine AB’ye üye devletler 1992’ de imzalanan ve 1993’te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması’yla, Birliği üç sütunlu bir yapı çerçevesinde şekillendirmiştir. Bu kapsamda Avrupa Toplulukları (AKÇT, AET, EURATOM) ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası sütunlarının yanı sıra hükümetler arası anlamda üçüncü sütun oluşturmuşlardır. Üçüncü sütunu; “adalet ve içişleri”, “sığınma politikası” ve “göç politikası” konu başlıkları meydana getirmektedir. Bu konu başlıklarıyla hedeflenen; göç, sığınma, madde bağımlılığı, dolandırıcılık, medeni ve cezai konularda adli işbirliği, gümrükler, polis işbirliği gibi konularda üye ülkeler için ortak bir hareket alanı oluşturmaktadır (Barnard, 2007: 502; Değirmenci, 2011: 24). 1990’lı yıllarda yoğunlaşan devletlerarası işbirliği ve entegrasyon süreci ve göç hareketliliği bir taraftan göç hareketliliğinin daha da yoğunlaşmasına yol açarken, diğer taraftan göç ve iltica konularında işbirliğinin AB seviyesine taşınmasına sebebiyet vermiştir. Maastricht Antlaşması çerçevesinde “Avrupa Birliği” kurulmuş ve AB’nin ‘üç temel sütunu’ oluşturulmuştur. Antlaşmanın AB göç politikalarının seyri anlamında en önemli kısmı ise, Antlaşmadan önce devletlerarası düzenlenen Trevi ve Göç Grubu gibi oluşumları kurumsal bir çerçevede birleştirip, bu grupları AB’nin üçüncü sütunu olan ‘Adalet ve İçişleri’ alanına dâhil etmesidir.

Trevi Grubu 70’li yılların başından itibaren AB’nin üye ülkeler için geliştirilmesi hedeflenen ortak göç politikası adına atılmış önemli adımlardan bir tanesidir. 1975 yılında Roma Zirvesinde oluşturulmuş örgüt, bir yıl sonra taraf ülkelerin İçişleri ve Adalet Bakanlıklarından yetkililerle ülkelerin terörizm, nükleer güvenlik gibi

konularıyla ilgili bilgi paylaşımı görevini yerine getirmeye başlamıştır (Canpolat ve Arıner, 2012: 13). Bu pencereden bakıldığında Maastricht Antlaşması'nın en önemli niteliği, bu alanda hükümetlerarası işbirliğine vurgu yapmasının yanında AB organlarına da yetkilendirmesi olmuştur. Bu antlaşma göç ve iltica politikalarında AB genelinde ve kurumlar bazında çalışmalar yürütülmesi sürecinin başlamasına ve yoğunlaşmasına sebep olmuştur (Somuncu, 2006: 46).

Maastricht Antlaşması'na kadar göç ve sığınma konusunda bazı konular halledilmeye çalışılmıştır ancak Maastricht ile o güne kadar bu alanındaki sınırlı ve düzensiz şekilde gerçekleştirilen düzenlemeler kanun halinde derlenmeye ve AB hukuku kapsamında kurumsallaştırmaya çabalanmıştır. Bu sebeple AB'ye üçüncü ülkelerden gelen göçmenlerle ilgili yürütülen politikalarda güvenlik, denetim ve sığınma konuları ön plana çıkmıştır (Dinan, 1998: 269). Maastricht ile aynı zamanda bu konular kapsamında üye ülkeler arasındaki işbirliği de kurumsal bir çerçeveye oturtulmuştur. Ancak hâlihazırda AB'ye üye olan ülkelerde yerleşik durumda olan üçüncü ülke vatandaşlarının durumu konusunda bir gelişme kaydedilememiştir. Hatta bu sebeple üye ülkelerin yurttaşlarıyla göçmenlerin ülkedeki statüsü arasındaki fark giderek açılmıştır. Bunda AB içinde iç sınırların kaldırılarak genel bir Avrupa vatandaşlığı kavramının yaratılmasının etkisi büyüktür (Yılmaz, 2008: 124). Maastricht Antlaşması hem bugünkü anlamıyla AB'yi kuran, hem de göçmenler, sığınmacılar ve iltica gibi konulardaki belirsizlikleri kurumsal bir zeminde düzenleme anlamında ciddi bir adım olması bakımından Avrupa'nın göçmen politikalarının tarihsel gelişiminde önemli bir yerde bulunmaktadır.

2.1.3.4. Amsterdam Antlaşması

Amsterdam Antlaşması, on iki aydan uzun süren hükümetlerarası bir konferansın ardından, 16 ve 17 Haziran 1997 tarihlerinde Amsterdam gerçekleştirilen zirve sonucunda, 2 Ekim 1997'de Amsterdam'da imzalanmıştır. Anlaşma, AB'ye giderek daha şüpheli ve kayıtsız yaklaşan vatandaşlarına Birliği daha çekici hale getirmek ve AB'yi doğuya doğru genişleme mücadelesine hazırlamak amacıyla yapılmıştır. Amsterdam Antlaşması Maastricht Antlaşması'nın değindiği ancak detaylandırmadığı konulardan yola çıkılarak hazırlanmıştır. Amsterdam Antlaşması AB'nin büyük ölçekli kurumsal reformunu da kapsayarak ulusüstü bir konumda

karar alma, dış ilişkilere, göç ve ilticaya kadar çeşitli politika ve prosedürlerin etkinliğini artırma amacı taşımaktadır (Dinan, 1998:8-9).

Amsterdam Antlaşması'nda, AT Antlaşması'nda düzenlenen "Vize, iltica, Göç ve Kişilerin Serbest Dolaşımı" ile ilgili politikalarda yapılan değişikliklerle, yeni hükümlere yer verilmiştir. Antlaşma ile AB'de göç politikasını belirleme görev ve yetkisi Konsey'e verilmiştir. Konsey'in aile birleştirilmesine yönelik uzun süreli vize ve ikamet izinleri, giriş ve oturma şartları için uygulanacak usulün esasları, kanundışı yollarla göç ve ikamet tesis edenler ve bunların geri gönderilmesi başta olmak üzere, üye devletlerde yasal olarak yaşayan üçüncü ülke vatandaşlarının hangi haklar ve şartlar uyarınca Birlik üyesi diğer ülkelerde ikamet edebilecekleri konularında önlem ve karar alma konusunda yetkileri belirlenmiştir. Ancak bahsedilen konularda devletlerin de kendi iç düzenlerini korumak üzere antlaşmanın şartlarını korumak şartıyla ulusal bazı önlemler alması engellenememektedir (Bolayır, 2000: 18-19).

Amsterdam Antlaşması, üçüncü ülke vatandaşlarının Birlik hukukundaki konumunu da belli etmiştir. Buna göre üçüncü ülke vatandaşlarının, Birlik hukuku ile varlıkları garanti altına alınmıştır. Bunlar; bir AB üyesi ülkenin vatandaşı olan kişinin aile üyeleri, AB ile ortaklık veya işbirliği anlaşmaları ile bağlılık oluşturmuş ülkelerin yurttaşları, AB üyesi başka bir ülkeden hizmet alan firmanın çalışanlarıdır (Arap, 2001: 3). Ayrıca Antlaşmanın 64/2'inci maddesinde bir ya da daha fazla sayıda Üye Devletin, üçüncü ülke vatandaşlarının ani akını niteliğindeki acil bir durum ile karşılaşmalarıyla ilgili istisnai bir durum dile getirilmiştir. Buna göre; normal şartlar için sayılan haklar hariç olmak üzere bahsedildiği gibi acil bir durumda "Konsey, Komisyon'dan gelen bir teklif üzerinde nitelikli çoğunluk ile ilgili üye Devletlerin faydasına yönelik olarak altı ayı geçmeyecek bir süre için geçici tedbirler kabul edebilir" denmektedir (İltica ve Göç Mevzuatı, 2005: 75).

AB Ansiklopedisi yazarı İrlandalı akademisyen Desmond Dinan'ın Amsterdam Antlaşması yorumuna göre, her ne kadar aksi umulmuş ise Amsterdam Antlaşması AB açısından bir kırılma noktası olamamış ve değindiği noktalarla getirdiği hükümlerin etkisi pratikte sınırlı olmuştur. Bu bağlamda ulus devletlerin AB çıkarlarına öncelik verme konusunda gittikçe daha isteksiz bir tavır sergilediğine, Birliğin içindeki büyük ve küçük ülkeler arasındaki farkın giderek açıldığına ve Fransa ile Almanya gibi AB'nin güçlü lider konumundaki iki ülkesinin güçlü yerinin

sarsılmakta olduğuna dikkat çekmektedir. Amsterdam Antlaşması ile sağlanmak istenen ortak hareket etme mekanizması sağlanamadığı için, Birliğin gelecekte karşılaşacağı problemlerle başa çıkabilme yeteneğinin ve iradesinin olmadığını belirtmektedir (Dinan, 1998: 10).

2.1.3.5. Tampere Zirvesi

Tampere programı, özellikle göç konusu kapsamında önemli bir yeri olan Amsterdam Antlaşması'ndan sonra Avrupa Konseyi'nin ortaya koyduğu önemli bir çalışma olarak yerini korumaktadır. Tampere programı 1999 yılında gerçekleştirilmiştir ve Avrupa Konseyi ortak bir AB iltica ve göç politikası konusunu dört prensibe dayalı olarak incelemektedir. Bunlar şu şekildedir; Avrupa iltica sistemi, yasal göç ve entegrasyon, AB üyesi olmayan ülkelerin vatandaşları için yasadışı göç ile mücadele ve transit ülkelerle birlikte çalışmayı hedefleyen politikalar (Koçak ve Gündüz, 2017: 10). Biraz daha açacak olursak menşe ülke ve transit ülke ile birçok konuda birlikte hareket etmelidir. Bunun amacı menşe ülkenin diğer bir ülkeye göç eden vatandaşları üzerindeki sorumluluğunu hissetmesini sağlamaktır. Dahası, Konsey ortak Avrupa iltica sisteminden, ortak iltica prosedürü ve sığınma hakkı için değişmez statüye geçmeyi önermiştir.

Bu vesileyle Cenevre Sözleşmesi'nde sağlanan hak ve görevlerin tam ve kapsamlı uygulaması sağlanmış olacaktır. Bu durum üçüncü ülke vatandaşlarının AB vatandaşlarıyla benzer hak ve sorumluluklara sahip olabilmemesinin önünü açmıştır. Konsey yoğun göç akınlarıyla anlamında da gerekli politikaların yürütülmesini istemiştir çünkü AB üye ülkelerindeki nüfusun demografik yapısına bakıldığında göçün ekonomik yapıyı dinamikleştirmek gibi bir pozitif fayda sağlayacağı öngörülmüştür (Barnard, 2007: 508).

Bu dört prensip politikaların geliştirilmesi için yüzeysel görünse de, temelde bir prensip oluşturması anlamında önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda daha etkili dış sınır kontrolü, yasadışı göçle mücadele konuları hakkında ve AB faaliyetlerinden daha olumlu geri dönüşler alınması için çalışılmasına karar verilmiştir. Tampere Zirvesi'nde liderler üzerinde durulan politikalara dair anlaşma ve mevzuatların oluşturulması için kısıtlı bir zaman belirlemiştir. AB Komisyonu devletlerin ortak politikalar gütmek ve birlikte hareket etmek için işbirliği yapmak

konusunda verdikleri sözleri yerine getirmeler için talepte bulunmuştur (Değirmenci, 2011: 26-27). 1999 yılında Tampere zirvesine katılan AB liderleri uzun vadede gerçekleştirilmek üzere bir hedef belirlemiştir: AB hukuku kuralları, AB tarafından verilen sığınma hakkı için ortak bir iltica prosedürüne ve tek tip bir statüye karşılık olmalıdır(European Commission, 2001: 10). Tampere Zirvesi'ndeki toplantıda AB'nin sığınma ve göçe ilişkin ortak bir hareket planı geliştirilmesi yönünde karara varılmıştır. Bu planın temel unsurları şunlardır (Lönnback, 2002: 29):

1. *İnsani amaçlar ile ekonomik kaygılar arasında denge kurabilecek ayrıntılı bir perspektife sahip olabilmek,*
2. *Üçüncü ülke vatandaşlarına buldukları ülkenin vatandaşları ile eşitlik sağlayabilecek adil bir sistemin gerçekleştirilmesi,*
3. *Kaynak ülkelere yardımcı olabilecek ortaklıklar kurmak,*
4. *Cenevre ve diğer uluslararası Antlaşmalara bağlı kalarak, ortak bir iltica politikasının oluşturulmasıdır.*

Zirvede onaylanan kararlar ortak politikanın iki kademeli olarak geliştirilmesi esasına dayanmaktadır. Bunlar; Birlik düzeyinde asgari standartların oluşturulması ve kilit noktalardaki alanlarda iç yasalarla Birlik yasaların birbirine uyumlu hale getirilmeleri ilkeleridir (Gençler, 2005: 188).

2.1.3.6. Nice Antlaşması

2000 yılının Aralık ayında Fransa'nın öncülüğünde üye devletlerarası yapılan bir konferansta hazırlık çalışmalarına başlanılan Nice Antlaşması 2001 yılında imzalanmıştır. Nice Antlaşması öncelikli olarak AB'de düzenin sağlanabilmesi için gerekli kurumsal yeniliklerin yapılmasını amaçlamıştır. Antlaşma halledilememiş bütün sorunlara çözüm getiremeye de, Birliğin devamlılığı ve geleceğini düşünerek bir program ve takvim belirlenmiştir. Antlaşma daha çok yenilikler yapmak üzerine değil var olan antlaşmalarda düzenlemeler yapmak, düzenlenen mevzuatların uygulanabilirliğini arttırmak adına çözüm önerileri sunmak için düzenlenmiştir. Bu anlamda Nice Antlaşmasıyla, AB'nin iki önemli antlaşması olan Maastricht ve Roma Antlaşmalarının maddeleri üzerinde değişiklikler yapılmıştır. Nice Antlaşması ile gelen en büyük değişim daha önce bahsedildiği gibi Birliğin göç ve sığınma konularında karar alma mekanizmalarının hızlandırılmasına yönelik bazı

değişikliklere gidilmesidir. Bu değişiklik ile sınırlı bazı politika alanlarında karar almalarda istenilen çoğunluk, oybirliği yerine nitelikli oy çoğunluğu olarak değişerek kapsam genişletilmiştir (Treaty of Nice, 2001).

Maastricht Antlaşması'nın "Vize, Göç, Sığınma ve Kişilerin Serbest Dolaşımına ilişkin Diğer Politikalar" başlığı altında incelenen konularda nitelikli çoğunluğa geçişte daha kısmi ve zaman içene yayılmış bir geçiş öngörülmüştür. Aynı zamanda, oybirliğinden, nitelikli çoğunluk kapsamına alınan konuların çoğunda ortak karar usulüne geçildiği için, sınır kontrolleri, sığınma, sığınmacılar ve göç politikasıyla ilgili düzenlemeler de ortak karar kapsamına alınmıştır (Değirmenci, 2011: 30)

2.1.3.7. Avrupa Anayasal Antlaşması Tasarısı

Avrupa Anayasal Antlaşması (AB Anayasası) tasarısı 29 Ekim 2004'te Roma'da üye devletlerin başkanları tarafından imzalanarak kabul edilmiştir. Avrupa ülkeleri ortak değerler çevresinde toplanma anlamında giderek daha tutarlı bir çizgide ilerlemektedir. Bölgesel sorunları tek başına göğüslemenin zorlaşması AB içinde birlikte hareket etme ve sorumlulukları paylaşma anlamında imzalanan antlaşmaların yürürlüğe sokulması ve ülkelerin iç hukukuyla uyum hale getirilmesi adına Avrupa Anayasası oluşturulmuştur. AB'nin kurulduğu yıllardan beri yoğun olarak ilgilendiği, zaman zaman kontrol altına almakta zorlandığı, Avrupa Anayasası Antlaşması'na kadar da tüm antlaşmalarında yer verdiği yasadışı göç ve sığınma konularına AB Anayasası'nda da detaylı olarak yer verilmiştir.

Anayasanın, "Birliğin Politikaları ve İşleyişi" başlıklı III. Bölümünde, "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet Alanı" başlıklı III. No.lu Başlık, IV. Kısımda 2. Bölüm 'de, Sığınma Denetimleri, Sığınma ve Göç Politikalarına değinilmiştir. AB Anayasası'na göre Birliğin iki tür sınırı tanımlanmıştır; üye devletlerle arasındaki iç sınırlar ve üye olmayan üçüncü devletlerle var olan dış sınırlar. İç sınırlar içinde dolaşımda olan kişilere hangi milletten olursa olsun denetim uygulanmayacaktır. Dış sınırlardan geçiş için ise ortak bir denetim sistemi oluşturulacaktır (Değirmenci, 2011: 31). Böylece AB üyesi ülkeler bu konuda tek tek ulus devletler olarak değil AB ülkesi gibi davranmak durumunda kalmıştır. Bunun yanı sıra ortak bir vize ve geçici seyahat belgeleri uygulaması için de politikalar önerilmektedir. Bu politikalar, üye devletlerin kendi sınırlarına yönelik yetkilerini kısıtlamayacaktır. Ayrıca Anayasada

Madde II-78’de sığınmacılar için, üye devletlerarasında 1951 BM Sözleşmesi’ne uyumlu olmak koşuluyla, ortak bir politika düzenlemesi gerekliliği yer almakta ve Anayasaya uygun olarak sığınma hakkı garanti altına alınmaktadır. Avrupa Anayasası Antlaşması yasadışı göç ve insan ticareti için alınan önlemlerin arttırılması, kaçak yollardan AB dış sınırları içerisine giriş yapanların iadesi konusunda, üçüncü ülkelerle yeniden kabul anlaşmaları yapma yetkisini Birliğe vermektedir. Ayrıca MADDE II-79’da Sınır dışı etme, ihraç veya iade durumunda koruma konularında toplu ihracın yasak olduğu ve hiç kimsenin ölüm cezasına veya işkenceye uğrayacağı insanlık dışı bir muamele veya cezaya çarptırılacağı tehlikesinin bulunduğu bir ülkeye geri iade edilmeyeceğinden bahsedilmektedir (İltica ve Göç Mevzuatı, 2005: 84). Değinilen noktalar ve getirilen kurallar her ne kadar teoride oldukça yol kat edildiğini gösterse de, oluşturulan metnin kapsayıcılığı ve birçok konuda AB’ye yetki devri söz konusu olmasına, istisnalar konya da üye devletler tarafından mesafeli yaklaşmıştır.

Anayasaya desteğin istenilen oranda olmamasının bir sebebi de AB’nin kurucu ülkelerinden sayılan Fransa gibi bir ülkede halkın Anayasa referandumuna hayır cevabını vermesi olmuştur. Fransa’da özellikle genç nüfusta getirilen yeniliklerle ucuz işgücü sağlanacağı ve kendilerinin bundan etkileneceği korkusu bu kesimi hayır cevabına yöneltmiştir. Yine Hollanda’da da yapılan referandum büyük oranda hayır cevabıyla sonuçlanmıştır. Bu nedenlerle AB Antlaşması’nın yürürlüğe girmesi mümkün olmamıştır. Antlaşma metninde göçmenler ve sığınma konusundaki kararların alınma şeklinin oybirliğinden oyçokluğuna dönüştürülmesi ülkelerin yetkilerini daraltmıştır. Bu durum ülkelerin iç siyasetlerinde ülkelere has problemlere yönelik uygun politikalar yürütme kabiliyetini zayıflayan bir gelişme olarak algılanmıştır. Bu algılama ise durum AB üye ülkelerinin birçoğunda Birliğin geleceği ile ilgili endişeli bir tutuma kayılmasına sebep olmuştur (Embel, 2005: 275-276-282).

2.1.3.8. Avrupa Birliği Göç ve İltica Paktı

Fransa tarafından önerilen “Göç ve iltica Paktı” Ekim 2008’de Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. Paktın temel çerçevesi, yasal göç ve entegrasyon, yasadışı göç üzerinde kontrol, sınır kontrolleri, göç ve kalkınma konuları üzerinde

şekillenmiştir (European Commission, 2009: 9). AB düzensiz göçe karşı önlemleri sertleştiren, ancak nitelikli elemanların Avrupa'ya göçünü teşvik eden “Avrupa Birliği Göç ve İltica Paktı” ile AB'nin kalkınmakta olan ülkelerin beyin gücü için daha cazip hale getirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç çerçevesinde uzman işgücünün Avrupa'ya çekilmesi için çeşitli teşvikler öngörülmektedir. Örneğin bu uzman elemanlara, AB üye ülkelerinde süreli çalışma ve oturma iznine imkân tanıyacak olan, “Mavi Kart” uygulaması bu teşviklerden önemli bir tanesidir.

Bu paktın AB üyeleri açısından bir bağlayıcılığı olmadığı için, oldukça çok sayıda Avrupa ülkesi halen çok katı bir göç politikası izlemektedir, bu sebeple nitelikli ya da uzman olsun olmasın bu kişilerin AB ülkelerine göç etmesi zorlaştırılmaktadır. Bu çerçevede her ne kadar göç Avrupa'da “korku” doğuran bir konu olsa da, Almanya Kassel Üniversitesi'nden Prof. Beatrice Knerr'in de belirttiği gibi bu konuyu ve AB'nin Göç ve İltica Paktı'nı küreselleşmenin, dünyada nitelikli göç çekme rekabetinin ve AB'nin yaşlanan nüfus sorununun bir parçası olarak değerlendirmek yerinde olacaktır (Özay, 2008).

2.1.3.9. Lizbon Antlaşması

2005 yılında üye ülkelerin birçoğunda yapılan halk referandumlarında çıkan hayır sonuçlarıyla reddedilen AB Anayasası, yerini kurumsal düzenlemelerin yapıldığı ve göç ve sığınmacı politikaları üzerine politikaların da belirlendiği Lizbon Antlaşmasına bırakmıştır. Bu anlamda Lizbon Antlaşması AB Anayasasının kabul görmeyen yanlarının ve eksiklerinin revize edilmiş hali sayılmaktadır (Değirmenci, 2011: 33). Bu Antlaşmanın 2007'de AB üyeleri tarafından imzalanmış 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Lizbon Antlaşması ile birlikte Temel Haklar Şartı (THŞ) da yürürlüğe girmiştir. THŞ'de ırkçılık ve yabancı düşmanlığı konusunda özel bir madde bulunmamaktadır. Ancak THŞ'nin 21/1'inci maddesinde “Cinsiyet, ırk, renk, etnik veya sosyal köken, genetik özellikler, dil, din veya inanç, siyasi veya diğer her türlü düşünce, bir ulusal azınlığa mensubiyet, servet, doğum, sakatlık, yaş veya cinsel eğilime dayalı her türlü ayrımcılık yasaktır” şeklinde bir açıklama getirilerek ayrımcılığın her türüsüne karşı tavır belirtilmiştir (Yılmaz, 2008: 190).

Lizbon Antlaşması uzun bir süreç sonrasında reform gerekliliği tartışmaları, zorlu hükümetlerarası müzakereler ve Hollanda ile Fransa'da AB Anayasası'nın

reddedilmesine neden olan iki referandumun ardından hazırlanmıştır. 13 Aralık 2007 tarihinde imzalanan Lizbon Antlaşması, AB'nin karar alma süreçlerini hızlandırmak ve aldığı kararları faaliyete geçirmek adına etkinliğinin artırılmasının yanında genişlemekte olan Birliğin işleyişine yönelik yasal bir çerçeve meydana getirmeyi amaçlamaktadır. Bu yasal gereklilikler giderek sınırları genişleyen AB'nin gelecekte daha büyük sorunlar yaşaması adına belirlenmiştir (Özler, 2009: 1).

2.2. SURIYELİ MÜLTECİ KRİZİNİN AVRUPA BİRLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Avrupa ülkelerine dönemsel olarak artan veya azalan oranlarda göç yaşanmıştır. Gerek daha iyi şartlarda çalışma imkânı bulmak amacıyla olan işçi hareketliliği, gerekse uzman olduğu alanda daha geniş imkânlarda ve daha iyi ekipmanlarla çalışma amacıyla olan beyin göçü olsun Avrupa ülkeleri göç alan ülkeler konumunda bulunmaktadır. 2. Dünya Savaşı sonrasında iktisadi kalkınmayı gerçekleştirmek adına açık kapı politikası uygulayan Avrupa'ya göçmen akımı olmuştur. Ancak 1973 ekonomik krizi sonrasında göçmen politikaları aksi yönde değişmiştir. Sınırlarını göçmenlere kapatan Avrupa'ya kaçak yoldan girmeye çalışan göçmen sayısı artmış bu durum da Avrupa'da göç ve sığınma konusuna ekstra bir önem verilmesini gerektirmiştir (Demir ve Soyupek, 2015: 24).

Ulus devlet yapısının daha sıkı olduğu dönemlerde, sınır kontrolü ve göçmen akını gibi sıkıntılarda karar alma mekanizmalarının devletin elinde olması problemin daha kolay kontrol altına alınmasına olanak sağlamıştır. Ancak ekonomik amaçlarla kurulan AB'nin giderek daha derin bir yapıya dönüşmesi ve ekonomi dışındaki alanlarda da ortak hareket etme durumu, genel olarak uluslararası alanda Avrupa ülkelerinin yalnız hareket etmelerine göre ellerini daha güçlü tutsa da, egemenlik haklarıyla ilgili yetki devirleri mülteci krizi gibi durumlarda eleştirilere konu olmaktadır (Alkan, 2015: 760).

21. yüzyılın başında Tunus'ta başlayıp diğer Ortadoğu ülkelerine yansıyan dikta rejimlerine karşı protestoların sonucundaki kitlesel kıyımlar, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, gerçekleşen en büyük insani kriz olarak değerlendirilmektedir. Diğer Arap ülkelerine nazaran Suriye'deki protestoların daha büyük bir krize sebep olması, Suriye'de toplum içinde yaşayan çok fazla alt kimliğin olması ve bu

protestolar sırasında bu grupların karşı karşıya gelerek bir iç savaş meydana getirmelerinden kaynaklanmaktadır (Bulut, Akın, ve Karakaya, 2016: 3018). Yaşananlar karşısında Suriye hükümetinin aşırı askeri güç kullanarak gösterileri bastırmaya çalışması, ülkedeki gelişmelerin daha da çıkmaza sürüklenmesine, sonucunda da meydana gelen iç ve dış göçlerin dünyanın en büyük insani krizlerinden birine dönüşmesine sebep olmuştur. Ülkeleri yaşanamaz hale gelen çatışmalardan ve katliamlardan kaçan yüz binlerce insan Balkanlar üzerinden karadan veya deniz yollarıyla Akdeniz üzerinden Avrupa'ya geçmeye çalışmaktadır (Özkut, 2017: 49-52).

Sanayileşme hedeflerini yerine getirmede iş gücü sağlayan göçmenler, Avrupa'nın da kendi içinde bazı ekonomik krizlerle uğraşmasının ardından, Avrupalı ülkelerin sosyal imkanlarını sömüren ve sınır tehdidi oluşturan kitleler olarak görülmeye başlanmıştır. Bu sorunun, tehdidin ortadan kalkması için daha önceki bölümlerde bahsedilen AB'nin kendi içindeki düzenlemeleri ve bu düzenlemelerin kurumsallaştırıldığı Antlaşmaları yapması zorunlu hale gelmiştir. Süreç incelendiğinde AB'nin antlaşmalarla göçmen ve sığınmacıların hakları konusunda da düzenlemeler getirildiği görülse de Belçika, Fransa, Almanya, Lüksemburg ve Hollanda gibi Birlik üyesi ülkeler sınırlarını ve halklarının sosyal refahını korumak amacıyla göçmen ve mülteciler konusunda alınan kararlardan farklı iç politikalar yürütmeyi tercih etmişlerdir (Canpolat ve Arıner, 2012: 13).

AB'de mülteci krizini çözme anlamında Antlaşmalarla somut adımlar atmaya çalışıyor gibi görünse de aslında problemi AB sınırları dışında çözmeye çalışmaktadır. Ulaşımın kolaylığı ve erişilebilirlik anlamında Suriye'den göç etmek zorunda kalan insanlar, sonrasında Avrupa ülkelerine geçmeyi hedefleseler de, öncelikli olarak komşu ülkelere göç etmiştir. Bunun sonucunda Türkiye gibi komşu ülkelerde AB ülkelerine nazaran oldukça çok göçmen bulunmaktadır. AB'nin sorunu sınırları dışında çözme politikası bu durumda devreye girmektedir. İzlenen politikaya göre AB Avrupa ülkelerinin kültürel ve sosyal kimliğine zarar vermeden bu tür ülkelere misafir ettikleri mülteciler için maddi destek ve teknik yardımda bulunmaktadır. Bu politikayı devam ettirebilmek için AB yoğun göç almış ülkelerle, mültecinin en son ayrıldığı ülkeye geri iade edilmesini öngören "geri kabul antlaşmaları" imzalamıştır. Bu sayede AB hem üye ülkelerin güvenlik endişelerini

gidermiş hem de yeni göçmen akınları için sınırlarına tampon bir bölge oluşturmuştur (Bulut vd., 2016: 3021-3022).

AB'nin iltica ve göç üzerine ürettiği çözümler ve yürüttüğü politikalar genellikle düzenli göç ile mücadele beklentisini karşılamaya yöneliktir. Bu yüzden güncel problemde oldukça yoğun şekilde mültecilerin Avrupa'ya ulaşması ve sığınma başvuruları tek tek incelenemeyecek boyutta olan Suriyeli mülteciler için standart sığınma başvuru prosedürleri uygulanamamaktadır (Yıldız Yücel, 2017: 16).

Bu sebeplerden ötürü mülteci krizine AB politikalarıyla bir çözüm yolu bulunamadığı için üye ülkeler kendi uygulamalarını yürürlüğe koymaktadırlar. Bu açıdan mültecilere karşı tutumuyla başlangıçta diğer üye ülkelere göre daha ılımlı bir politika uygulayarak açık kapı politikası sürdüren Almanya sayının giderek artması ve iç politikada endişeler yaratması sebebiyle kapılarını kısa sürede kapamıştır. 2015 yılı sonunda Almanya'da yürürlüğe giren iltica yasasına göre, sığınmacıların ülkeye giriş yapmadan önce iltica başvurularını yapmaları, sonuçlarını beklemeleri ve sadece başvuruları kabul edildiyse ülkeye giriş yapmaları, başvuruları olumsuz sonuçlanırsa ülkeye hiç ayak basmadan geriye gönderilmesi kuralı getirilmiştir (Aldırmaz, 2017: 98).

AB'nin mülteci politikalarını yürürlüğe sokma ve ortak hakaret konusunda yeterli otoriteye sahip olmama durumu, üye ülkelerin coğrafi konumları sebebiyle krizden aynı derecede etkilenmemeleri, üye ülkelerin her birinin gelişmişlik düzeyinin farklı olması sebebiyle mülteci kriziyle başa çıkma seviyelerinin farklı olması üye ülkeleri karşı karşıya getirmiştir. AB'nin göç ve iltica konularını düzenleyen Dublin Antlaşması bütün sorumluluğu sınır ülkelere vermesi ve bahsedilen AB dayanışma ruhuna ters olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir. Her üye ülkenin kendi ulusal çıkarlarına yöneldiği böyle bir politik ortamda üstün Birlik çıkarları kavramı unutulmuştur. Dublin'de öngörülen ancak yoğun göç sebebiyle AB sınırlarının korunması adına Macaristan gibi sınır ülkelerinde uygulanması gereken mültecilerin girişine izin verip, gelenleri kayıt altına alma görevi gerçekleştirilememektedir. Fransa ve Almanya gibi ülkeler "AB içi dayanışma" ilkesine vurgu yaparken, ortak çıkarların ulusal çıkarlara dönüştüğü bu kriz ortamında Macaristan Sırbistan sınırına dikenli tel örme çalışmalarını başlatmıştır. Sınır ülke olması sebebiyle durumdan en yoğun biçimde etkilenen Macaristan en katı politikaları sergileyen ülkelerden biri

olmuştur. Dikenli tel örme uygulaması AB ülkeleri içinde de “AB değerlerine” aykırı olarak değerlendirilmiş olsa da eleştirinin geldiği, Fransa gibi AB’nin güçlü ülkelerinden fark yaratacak uygulamalar gelmemiş, katı tutumlar devam etmiştir (Bayraklı ve Keskin, 2015: 16-17).

2.3. AVRUPA ÜLKELERİNDE AŞIRI SAĞ PARTİLERİN YÜKSELİŞİ

Medeniyetin merkezi olarak görünen eşitlik, adalet, insan hakları konularında iddialı olan ve genel anlamda da demokratiklik seviyesi yüksek olan bu anlamda dünyada diğer ülkelere örnek teşkil eden Avrupa, son dönemde sahip olduğu bu değerlerden ödün vermesine sebep olan aşırı sağ partilerin yükselişiyle başa çıkmada zorluklar yaşamaktadır (Örmeci, 2013: 1). Özellikle 2000’li yılların başından itibaren Avrupa’da artan güvensizlik, kimlik ve refahla ilgili güncel kaygılar aşırı sağın ortaya koyduğu popülist politikaların büyüyüp güçlenmesi için verimli bir ortam hazırlamıştır. Radikal sağın uç söylemleri, özellikle göçmen karşıtlığı, İslam karşıtlığı, kurumlara yönelik düzen karşıtlığı çerçevesinde şekillenirken ulusal egemenlik kavramına zarar verdiği gerekçesiyle AB karşıtlığının giderek daha çok destekçi bulmasına yol açmıştır.

Bu söylem ve yaklaşımlar önceleri aşırı bir tutum olarak değerlendirilirken, bu politik tavrın gitgide “ana akım”a dönüşmesi Avrupa demokrasisinin altında olduğu tehlikenin boyutunu göstermektedir. Radikal sağın popülist söylemi, özellikle 11 Eylül’ün artırdığı güvenlik problemini, küresel ekonomik krizin sosyal refahı düşüren halkın direkt olarak etkilendiği yanını kullanarak ve bu konulardan beslenerek düzen karşıtlarını, çokkültürlülük karşıtlarını, milliyetçi ve yabancı düşmanlarını bir çatı altında toplamıştır (Kallis, 2015: 7-8). AB ülkelerinde artan mülteci sayıları ve Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) olarak isimlendirilen terör örgütü tarafından gerçekleştirilen saldırılar sonucunda, İslamofobik ve mülteci karşıtı aşırı sağcı popülist söylemler Avrupa toplumları arasında daha geniş bir destekçi kitlesi kazanmaya başlamıştır. Aşırı sağ, mülteci krizini “Müslüman işgali” korkusunu canlı tutarak Avrupa’nın liberal demokratik özünü değiştirme fırsatına dönüştürürken, ana akım partisi politikacılarının krizi ele almadaki yetersizliği de halkların bu aşırılıkçı hareketlere eğilimini güçlendirmektedir. Mülteci meselesi kontrol altına alınmadığı

takdirde, Avrupa siyasetindeki aşırı sağ etkisinin benzeri görülmemiş seviyelere çıkması beklenmektedir (Özkut, 2017: 56).

Aşırı sağın Avrupa genelinde gösterdiği bu yükselişin temel sebeplerinden bir tanesi de küreselleşmenin sonucu olarak, sosyoekonomik olumsuzlukların insanların kendini savunmasız hissetmesine sebep olmasıdır. Avrupa’da popülist aşırı sağın yükselen trendinin bir başka sebebi ise başta gelir dağılımı adaletsizliğine sebep olan sosyal refahı paylaşma krizi, ülke siyasetinde temsil edilme-edilmeme krizi ve kimlik krizi olmak üzere sosyo-ekonomik ve politik krizlerdir. Bu krizlere kalıcı çözümler bulunmadan aşırı sağın yükselişinin durdurulması ve aşırı sağ partileri destekleyip onlara oy veren insanların sayısının azalmasını beklemek zor görünmektedir. Aşırı sağ partiler genellikle söylemlerinde popülist söylemin temel kavramlarından biri olan “biz” “onlar” ayrımını kullanmaktadır. Bu partiler kendilerini “halkın gerçek sesi” olarak “biz” e dâhil ederken, ana akım siyasi partilerini popülistlerin yozlaşmış eliti olarak yani “onlar” olarak göstermektedir.

Yapılan bazı kamuoyu araştırmaları göstermektedir ki bu ayrılıkçı ve aşırı politik söylemlere destek veren insanlar genellikle küreselleşmenin meydana getirdiği olumsuz sosyo-ekonomik sonuçlardan en çok etkilenen, belli bir uzmanlığı olmayan eğitim seviyesi düşük alt sosyoekonomik seviyeden kişiler olmaktadır. Bunun en önemli örneklerinden bir tanesi AB doğu genişlemesinden sonra yaşanmıştır. AB üyelerinde yaşayan, bahsedilen sosyoekonomik sınıftan insanların doğu genişlemesiyle geleceğini düşündükleri insan akımıyla işlerinden olacakları ve ucuz iş gücü sebebiyle ülkelerindeki çalışma şartlarının kötüleşeceği, sosyal şartların kötüleşeceği şeklinde baskın bir yargısı bulunmaktadır (Öner, 2014: 167).

AB kamuoyu araştırması kurumu olan Eurobarometre’nin 2018 yılının Kasım ayında yaptığı araştırmalarına göre Birliğe üye ülkelerin kamuoyunda AB dışından gelecek olan göçe yönelik en olumsuz yargı Çek Cumhuriyeti vatandaşlarına aittir. AB ülkeleri dışından gelen göçmenlere bakışlarının çok olumlu, oldukça olumlu, oldukça olumsuz, çok olumsuz ve bilinmiyorum seçenekleriyle sorulduğu vatandaşlara yapılan ankette %49 oranında çok olumsuz ve %37 oranında oldukça olumsuz sonucu çıkmıştır. Yine yapılan aynı kamuoyu yoklamasında %47 oranla Macaristan, %39 oranla Güney Kıbrıs, %38 oranla Yunanistan ve %36 oranla Bulgaristan ve Slovakya çok olumsuz tercihinde bulunarak oldukça yüksek yüzdelerle konu

hakkındaki olumsuz yargılarını ortaya koymuştur. AB dışından gelecek olan göç konusunda oldukça yüksek oranlarla olumsuz yargıları bulunan ülkelere bakıldığında bu ülkelerin birçoğunun Suriyeli mülteci krizinden yoğun bir biçimde etkilenen AB'nin sınır ülkeleri olduğu görülmektedir. Batı Avrupa ülkelerine geçiş yapacak olan göçmenler, bölgeye en yakın geçişin olduğu ve Akdeniz üzerinden ulaşımın görece kolay olduğu ülkelerde yoğunlaşmışlardır. Bu bağlamda doğu Avrupa ülkelerinde yaşayan insanların sosyal ve ekonomik refahını olumsuz etkilemiş, bu durum da burada yaşayan vatandaşların göçmenlere yönelik olumsuz tutum ve yargılara sahip olmasına sebep olmuştur (European Commission, erişim tarihi: 15.07.2019).

2.3.1. Avrupa'daki Aşırı Sağ Partilerin Temel Özellikleri

Her politik söylemde olduğu gibi Avrupa'daki aşırı sağ partileri de tamamen ortak ve benzer bir alanda değerlendirmek mümkün olmamaktadır. Fakat bu partilerin aşırı sağ olarak algılanmalarına sebep olan bazı ortak noktalar bulunmaktadır. Aşırı sağ partilerin genel eğilimleri otoriter rejimleri ve liderleri desteklemek, radikal söylemlerde bulunmak, popülist ayrımları kullanmak, milliyetçi tutumuyla ulus devletin varlığını kuvvetli bir şekilde savunmak, hatta ulusal egemenlik çerçevesinden çıkıp milliyetçiliği ırkçı eğilimlere dönüştürmek yönünde olmaktadır. Aynı zamanda da ülke dışı politikalarda da küreselleşme karşıtı bir tutum izlemekte ve Avrupa entegrasyonuna karşı önyargılı bir söylem geliştirmektedir. Çoğunlukta bulunan etnik ve dini grup popülistlerin “biz”i, ülke içinde yaşayan ve hakim çoğunluğun dışında kalanları ise diğerleri, diğer bir deyişle “öteki” olarak görmektedirler. Yabancılara, göçmenlere karşı korku ve bu korkuyla gelişmiş bir düşmanlık mevcuttur, çoğulcu demokrasiyi reddetmektedirler, yaşadıkları ülkenin mevcut iş olanaklarından ve refah devletinin halkına sağladığı faydalardan imtiyazlı olarak çoğunlukta bulunan etnik grubun gerçek halkın yani “biz” in yararlanması gerekliliğini savunmaktadırlar. Bu sebeple göçmen karşıtı bir tutum sergilemek aşırı sağın ortak özellikleri içerisinde bulunmaktadır. Göçmenleri gerçek halkın karşısında konumlandırmakta ve çekilen tüm sıkıntıların ve tüm sorunların kaynağı olarak görmektedirler (Karabat, 2017).

Tabii aşırı sağ partilerin genellikle göç alan Batı Avrupa ülkelerinde güç kazandığı çıkarımında bulunmak yanlış olacaktır. Aşırı sağ partiler sadece göç alan Batı Avrupa’da değil, göç veren Doğu Avrupa ülkelerinde de belirgin olarak da Bulgaristan ve Romanya’da da etkili olmuştur. Bulgaristan’daki aşırı sağ parti Türk azınlıkları dışlarken, Romanya’daki partiler Roman azınlıkları ülkenin “ötekisi” ilan etmiştir. Her dönemde kendisine iktidara gelecek kadar savunucu, taraftar bulamayan aşırı sağ dönemseller olarak ana akım partilere yaklaşan söylemlerde bulunmuştur. Ancak aşırı sağın beklenmedik yükselişini gözlemleyen merkez sağ-sol partiler aşırı sağın popülist söylemlerinden etkilenmekte ve bu söylemlerin içinde en çok kullanılan konu olan göçmen meselesiyle ilgili politikalarını katılaştırmaktadır. Daha önce denildiği gibi 11 Eylül saldırıları yeni öteki Müslüman göçmenlerin oluşmasına ve bu yeni Müslüman göçmenlerden kaynaklanan korku ve endişeyi belirten İslamofobinin Avrupa’da yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Göçmenler meselesinin yanında daha ikincil bir konumda olan ancak Avrupa’nın 2008’den beri tam olarak atlattığı ekonomik kriz aşırı sağın güçlenmesi için verimli kaynaklardan biri konumundadır.

Ekonomik krizle birlikte artan işsizlik oranları ve buna bağlı ekonomik sorunlarla birlikte varlıkları daha da göze batan göçmenler, tüm aşırı sağ partiler için önemli bir politik söylem haline gelmiştir. Aşırı sağ partiler Avrupalı olmayan göçmenlerin, özellikle son dönemde yaşanan Suriyeli mülteci kriziyle birlikte, Müslüman göçmenlerin ülkelerindeki popülasyonuna ve bunun akabinde Avrupalı ülkelerdeki düşük nüfus artışına vurgu yapmaktadır. Bakılan bu çerçeve sayesinde de Avrupalı halkların kimlik kaybı korkularını kullanmaktadır. Avrupalıların bu göçlerle birlikte kendi ülkelerinde azınlık konumuna düşecekleri ve bu sebeple hem ulusal hem de Avrupalı kimliklerinin zayıflayacağını vurgusu yapılmaktadır (Alper, Öner, ve Özdemirkıran, 2014: 2).

2.3.2. 2019 Avrupa Parlamentosu Seçimlerinde Aşırı Sağ

26 Mayıs 2019’da yapılan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimleri aşırı sağın güncel durumunun değerlendirilmesi açısından önemli bir unsur olmaktadır. AB’nin mevcut 28 üye ülkesinden 21’inin iç politikaları aşırı sağ söylemlerin etkisinde

bulunmaktadır. Bu durumun AP seçimlerine yansması da bu sebepten önemli olmaktadır. 2014 AP seçimlerinde yükselişini belli etmeye başlayan aşırı sağ 2019 seçiminde de yükselişini sürdürmüştür.

2019 Mayıs'ta Avrupa Parlamentosu için yapılan seçimlerin resmi sonuçlarına göre, Parlamentodaki 751 koltuktan 170'i yani tüm Parlamentonun yüzde 23'ü göçmen karşıtı, popülist, aşırı sağcı veya aynı zamanda Avrupa'dan kuşku duyan (Euroskeptik) partilerin adayları tarafından dolmuştur. Bu oranın bir önceki 2014 AP seçimi sonrası parlamento dağılımında yüzde 20 olduğu bilinmektedir. Ne var ki, bu sandalyelerin tamamı tek bir grupta değildir. Bir kısmı merkez sağ grup olan Avrupa Halk Partisi (European People's Part-EPP), bir kısmı ulusalcı İngiliz Savunma Ligi (English Defence League – EDL) ve bir kısmı da kuşkucu Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (Europe of Freedom and Democracy-EFDD) grubunda toplanmıştır. Ancak aşırı sağ partiler çoğu konuda ortak politika ve söylemlere sahip olsalar da ulusal farklılıkları da bulunmaktadır. Bu partiler AP içinde kendi aralarında ortak hareket edebilecek tam bir uyum yakalayamadıkları için, bireysel hareket etmektedirler. Bu durumun tersine dönmesi AB'nin gelecekteki varoluşu ve mevcudiyeti açısından son derece önemlidir (Aktan, 2019).

Diğer yandan, aşırı sağın AP'deki sandalye sayısındaki artış anketlerde beklenen oranda olmamıştır. Yorumculara göre beklenen artışın gerçekleşmemesinin sebebi AP seçimlerine daha önce aktif katılım göstermeyen merkez sağ-sol partilerin seçmenlerinin gösterdiği katılımın artmasıdır. Bu sayede aşırı sağın oy oranı toplam oyun içinde azalmıştır. Denildiği üzere AP seçimleriyle uluslararası düzeyde 751 parlamenterin seçileceği ve 400 milyon seçmenin kayıtlı olduğu seçimlere katılım artmıştır. Bu yıl yapılan seçimde gözlenen artışa göre 2014 yılında katılımın yüzde 42,6 oranında gerçekleşirken, bu oran 2019'da yüzde 51'e yükselmiştir. AP seçimlerine katılan en güçlü aşırı sağ partiler olan Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (Europe of Freedom and Democracy-EFDD) ve Uluslar ve Özgürlükler Avrupa'sı (Europe of Nations and Freedom-ENF) partilerinin parlamentoda elde ettikleri sandalye sayısında bakmak gerekmektedir. 2014 seçiminde Parlamentoda 42 koltuğa sahip olan aşırı sağcı EFDD'nin koltuk sayısını 54'e, koltuk sayısı 36 olan ENF'nin koltuk sayısını ise 58'e yükselttiği görülmektedir. Aşırı sağ partilerin Avrupa Parlamentosunda güç kazanması, Parlamentonun görevleri arasında AB'nin

bütçe ve politikalarını denetleme olduğu için ülkelerin ulusal düzeydeki aşırı sağ eğilimini Birlik düzeyine taşıması açısından oldukça önemli görünmektedir. Bu partilerin güçlenmesi uluslararası politikaların yön değiştirmesine sebep olabilmektedir. Mesela Rusya'ya yönelik ambargoları engellemeden, AB'nin dış ticarete izleyeceği yolu ve üçüncü ülkelerle yapılacak olan serbest ticaret anlaşmalarını etkilemeye, mülteci politikalarını değiştirmekten, AB ile sağlanan insanların ve malların serbest dolaşımı hakkını kısıtlayacaklarına kadar çeşitli ve kapsamlı politik değişimleri kapsamaktadır (SETA, 2019).

Son AP seçimleri sonrasında AP'de aşırı sağcı tutumlarıyla ayrı ayrı varlık gösteren aşırı sağcı hakeketlerin, Haziran 2019'da "Kimlik ve Demokrasi" (Identity and Democracy-ID) adındaki yeni bir parti çatısı altında toplandıklarını duyurması bu hareketlerin gelecekteki seçim başarıları açısından önem arz etmektedir. Bu birleşme ile AP seçimlerine katılan etki alanı en büyük beşinci parti konumuna gelmesi de yeni kurulacak bu partinin milliyetçi söylemleriyle AP içinde nasıl bir yol izleyeceği hem AB'nin geleceği hem de üye ülkelerin iç politikalarındaki etkileri anlamında önemlidir.

2015 yılında "Uluslar ve Özgürlükler Avrupası" (Europe of Nations and Freedom-ENF) adı altında kurulan parti 2019 AP seçimlerinden sonra, İtalya'da Başbakan Yardımcısı Matteo Salvini'nin Ligi Partisi, Fransa'da Le Pen'in "Ulusal Birlik" (National Rally)⁴ ve Almanya'daki AfD'nin birleşmesiyle ID adını almıştır. Ayrıca Avusturya, Finlandiya, Danimarka gibi ülkelerden milliyetçi gruplar da bu yeni oluşuma destek vererek bunun bir parçası olacaktır. Bu yeni birleşme ile 15 üye daha kazanarak AP'deki 751 sandalye içindeki oranını yükseltmiştir. ENF birleşmeden önce Parlamentoda 36 olan sandalye sayısını, sonrasında iki katına çıkarmıştır. Grubun parlamento içinde vurguladığı en önemli konular Avrupa Bloğu'ndan ve Avro Bölgesi'nden çıkmak olarak sıralanabilmektedir. Ayrıca ulusal parlamentoların gücünü artırmak adına AB'den ulusal yönetimlere siyasal güçlerinin geri alınması adına baskıya devam edileceği de bildirilmiştir. UKIP'ten ayrılıp Brexit Partisini kuran Nigel Farage bu gurubun içinde yer almayı reddetmiştir(Euronews, 2019).

---

⁴ Partinin ismi Front National iken National Rally olarak 2018 yılı Haziran ayında değiştirilmiştir. Güncel bir bilgi olduğu için burada yeni ismiyle bahsedilmiştir (Aras& Sağiroğlu, 2018: 60).

AP seçimlerinde AB'nin geleceği ve uluslararası politikaların olası gelişimi adına değerlendirmeler yapılabilecek önemli noktalar ortaya çıkmaktadır. İlk olarak ekonomik bunalımların seçmenlerin oy verme davranışlarında etkili olduğu görülmektedir. Daha sonra ise ikincil olarak, Avrupa genelinde ekonomik krizlerle birlikte varlıkları daha da tehlikeli görülmeye başlanan göçmenler konusunda, hükümetlerin genel ve çözüm odaklı politikalar geliştirmesinin gerekliliğine vurgulanmaktadır. Ayrıca AP seçimlerinden çıkarılabilecek farklı bir sonuç da, bazı seçmenlerin uluslararası düzeydeki bu seçimlerde, kendi ülkelerindeki seçimlerden farklı bir tutum izledikleri olmuştur. Bu seçmenler ülke içi seçimlerde göstermedikleri tepkileri, Avrupa düzeyindeki AP seçimlerinde göstererek ulusal düzeyde yaşadıkları bazı sıkıntılarda üst egemen görülen AB'yi sorumlu tuttıkları anlaşılmaktadır (Bloomberght, erişim tarihi 30.06.2019).

Aşırı sağ hareketlerin ve ayrılıkçı söylemleri olan popülist siyasi partilerin yükselişe geçmesi; demokrasi, insan hakları, çoğulculuk ilke ve değerleri gibi AB değerleri için tehdittir. Aşırı sağ partilere ve hareketlere desteğin artması, başta aşırı sağın ayrılıkçı söylemlerinden etkilenen ve artış gösteren şiddet olayları olmak üzere oldukça farklı konularda toplumun huzurunu bozucu ve toplumu ayrıştırıcı durumlara sebep olmaktadır. Bu tür değişimler sadece göçmenler ve mülteciler gibi ülkedeki azınlıkların mevcudiyetini tehdit etmekle kalmayıp, gelecekte Avrupa ülkelerindeki barış ve huzuru tehdit edebilecek potansiyele sahiptir. Ayrıca AB'nin entegrasyon planını zora sokmakta ve böylece uluslararası alandaki konumunu sarsma riski taşımaktadır (Alper vd., 2014: 9).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNGİLTERE'DE POPÜLİZMİN GELİŞİMİ VE GÖÇ POLİTİKALARINA ETKİSİ

Tezin bu bölümünde başlangıç olarak İngiltere siyasetinde popülizmin geçmişi ve bugünü incelenecek olup bu dönemde özellikle ön plana çıkmış popülist hareketlerden ve popülist partilerden bahsedilecektir. Bu bağlamda Avrupa genelini derinden etkilemiş olan mülteci krizinin İngiltere'de güncel siyasette popülizmin yükselişe geçmesine katkısı ve popülist partilerin artan güçleriyle İngiltere ana akımının göçmen politikalarına nasıl bir etkileri olduğuna bakılacaktır. Yükselen popülizm etkisiyle İngiltere'nin girdiği Brexit çıkmazı incelenerek. Brexit'e giden süreçte aşırı sağ söylemlerini ve kullandığı argümanları incelemek önemli olacaktır. Son olaraksa Brexit sonrası süreçte İngiliz siyasetindeki genel olarak aşırı partilerin ve söylemlerin durumuna özel olaraksa halen çözüme ulaşmamış olan göçmen krizinin güncel göç söylemlerine bakılacaktır.

3.1. İNGİLTERE'DE AŞIRI SAĞIN TARİHİ

Diğer birçok Batı Avrupa ülkesinin aksine, İngiltere'de tarihsel süreçte gerçek anlamda popülist bir hareket ortaya çıkamamış ve İngiliz politik rekabeti üzerinde kalıcı bir etkiye sahip olmamıştır. Bu duruma açıklık getirmek adına sunulan sebeplerden en sık kullanılanı, İngiltere'nin "Çizgiyi ilk geçen, sandalyeyi kazanır" (First Past The Post-FPTP) seçim sistemidir(Türk, 2006: 80). Bu sisteme göre Parlamento üyelerini veya diğer temsilcileri seçmek için yapılan seçimlerde, en çok oy alan aday kazanmaktadır (Cambridge Dictionary, erişim tarihi:22.07.2019). Bu sistem çoğulcu bir yaklaşıma sahip olup yeni siyasi güçlerin meclis sandalyelerini kazanma ve parti rekabeti dengesini değiştirme açısından bir etki yaratma fırsatını ciddi şekilde sınırlandırmaktadır. Bu durumun önemli bir istisnası 1979 yılında

yapılan seçimlerle Muhafazakâr Parti'nin Margaret Thatcher'ın liderliğinde seçimi kazanması ve iktidarda olduğu süreçte partinin politikalarını popülist bir çizgiye taşımasıyla gerçekleşmiştir (Helvacı ve Demirtepe, 1998: 101).

Ancak bu durumla birlikte, 1999'dan bu yana Avrupa Parlamentosu seçimleri için sunulan orantılı oylama sistemi çerçevesinde İngiltere Bağımsızlık Partisi (United Kingdom Independence Party-UKIP) gibi yeni ve popülist söylemleri olan siyasi güçlerin kazandığı son başarı İngiltere'de popülist söylemin sahip olduğu potansiyeli anlamak açısından önem arz etmektedir. Dahası, aşırı sağdaki İngiliz Ulusal Partisi'nin (British National Party-BNP) çok kısıtlı bölgelerde de olsa yerel seçimlerde kazandığı kazanımlar, aşırı sağdaki çeşitliliğin popülist bir partisi için kendine yer edinebilecek bir alana sahip olduğunu göstermektedir. Hem UKIP hem de BNP, sağ ve çağdaş popülizm literatüründe radikal sağcı popülist partiler olarak sınıflandırılabilir (Betz, 1994: 181-182). İngiltere'nin politik geçmişinde popülizmin yerini incelemek, popülist söylemlerde ekonomi, göçmenler, sosyal refah gibi toplumsal konulardan hangilerini ne şekilde işlediğini irdelemek, güncel siyasal gelişmeleri anlamak ve değişimleri gözlemlemek açısından önemlidir. Bu bağlamda Thatcher popülizmi yani "otoriter popülizmi" anlamak, aşırı sağ parti BNP ve UKIP'in İngiltere'nin AB'den ayrılmasını yani Brexit sürecini nasıl etkilediğini, bu süreçte hangi argümanları kullandığını incelemek konunun anlaşılması ve İngiltere'de popülist politikaların etkisini görmek anlamında önemlidir. Popülistlerin yabancı ve göçmen karşıtı tutumlarının bu süreçte ne kadar etkili olduğunu görmek, İngiltere'nin kendine has popülizm örneklerinde bu konuların ne kadar yer aldığını anlamak politika değişimlerinin izlenmesine yardımcı olmaktadır.

3.1.1. Otoriter Popülizm-Thatcherizm

Margaret Thatcher'ın liderliğindeki Muhafazakâr Parti ve 1980'li yıllar İngiltere'si popülist nitelikler taşımaktadır. Bu dönemin popülist bir politik dönem olarak algılanmasında birçok sebep vardır. Bunlardan bir tanesi popülist liderlerin en sık kullandığı "bizden biri" olma varsayımdır. İngiltere'de küçük bir dükkân sahibinin kızı olarak dünyaya gelen ve aristokratik bir aile geçmişine sahip olmayan Thatcher, sıradan orta sınıf İngiliz kimliğini popülizmin "ötekisi" İngiliz kurumlarına karşı oldukça etkin kullanmıştır. Bu anlamda Muhafazakâr Parti'de elde ettiği başarı ve

kendisine verilen desteğin “sıradan halk” kimliğiyle bağlantılı olduğu görülmektedir (Baggini, 2013: 18) Thatcher Muhafazakâr Parti’nin seçim başarısızlıkları sebebiyle değişimin gerekli olduğu bir dönemde partisinin başına geçmiştir. Keynesyen politikaların 1973 petrol krizi sonrası ülke içinde refah kaybına sebep olması politikacılardan memnuniyetsizliği arttırmış ve değişimi gerekli kılmıştır. Thatcher, kendisinden önceki dönemde politik alanda merkez bir çizgide ilerleyen partisini aşırı sağ çizgiye kaydırarak “otoriter popülizm” olarak adlandırılabilir olan politikalar yürütmüştür (Helvacı ve Demirtepe, 1998: 101). Thatcher’ın politikalarının popülist olarak nitelendirilmesinin sebeplerine bakıldığında bunlardan ilki AB karşıtı söylemleri ve Avrupa şüphecisi olması sayılabilir. Her Avrupa şüphecisi düşünce içinde, popülist öğeler içerir gibi kesin bir kanı bulunmamaktadır. Buna karşın çoğu Avrupa şüphecisi liderin politikalarında çokça popülist söylem barındırması ve popülizmin temel argümanlarından olan klasik “halk-elit” karşıtlığını söylemlerinde kullanması bu iki durum arasındaki bağı güçlendirmektedir (White, 2016: 79).

Günümüz İngiltere’sinin AB’ye mesafeli duruşu güncel politikalarla gelişmiş ya da politikacılarla yönlendirilmiş bir durum değildir. Avrupa şüpheciliğinin İngiliz siyasetine her zaman önemli bir etkisi bulunmaktadır. Ulus devletlerin birçok yetkisinin devredildiği ve ulusların bir Avrupalı üst kimliğinin altında toplandığı AB, Birleşik Krallık iç politikasında Thatcher’ın başbakan olduğu yıllardan beri temkinli yaklaşımın siyasi bir oluşumdur (Yılmaz, 2018: 62). Bu konudaki çekincelerini Başbakan Thatcher 1988 yılında Bruges’de yaptığı konuşmada dile getirmiştir. Konuşmada genel olarak Avrupa’nın mevcut Avrupalı değerler için önemli savaşlar verdiğini, gerek Avrupa kıtasındaki ülkeler gerekse diğer kıtalardaki ülkeler için örnek teşkil eden ekonomik, sosyal, politik gelişmeleri birlikte başardığını vurgulamıştır. Bu konuşmada aynı zamanda Avrupalı ülkeler arasında işbirliğini önemsendiğini ancak bu işbirliğinin bağımsız egemen devletlerin bireysel kimliklerini korumasıyla gerçekleştirilebileceği ve bu şekilde başarılı bir Avrupa Topluluğu oluşturulabileceği vurgusu yapmıştır. Bu bağlamda Thatcher, “Britanya kendi kültürel değerleri, gelenekleri ve kimliğiyle Britanya olarak kaldığı sürece” AB’nin de güçlü olabileceğini iddia etmektedir (Thatcher, 1988). Muhafazakâr parti başkanı Thatcher’ın başbakan olup devletin başına geçmesiyle birlikte Birleşik Krallık siyasi

tarhinde Avrupa karşıtlığı ve Avrupa şüpheciliğiyle beslenen ve tekrar canlanan bir İngiliz milliyetçiliği gúncel politikaları ve halkın góruřlerini etkisi altına almıştır. Bu dónemde genel olarak ulus devlet kavramının politikadaki eski popúlerliđini geri kazanması ózelde de etnik kóken, milliyetçilik, yabancı karşıtlığı kavramlarının gúncel politikalarda etkin hale gelmesi popúlist politikaların korumacı sýylemlerine uygun ortamı sağlamıştır (Ayaz, 2017: 3-4).

Avrupa şüpheciliğinin popúlist yanısı, konuşmadan anlaşılabilecek olan ulus devletin korumacı yapısını sýrdürme ve ulusal güç kavramını koruma ve arttırma çabasında ortaya çıkmaktadır. Popúlist politikacılar genellikle ulus devletin egemenliğini kısıtlayacak ve “halkın” temsilini onların ihtiyaçlarını anlamaktan uzak ulus üstü kurumlara karşıdırlar. Thatcher’ın 1979 seçim başarısıyla iktidara geldikten sonra politikalarındaki popúlist izler sert değişiklikler yaptığı “refah devleti” kavramında da görúlmektedir. Thatcher öncesi ózellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde İngiltere’de hâkim olan iki ana partinin üzerinde hemfikir olduğu “refah devleti” kavramı, Thatcher döneminde katı kemer sıkma politikalarıyla reddedilmiştir. Thatcher’ın bu yaklaşımı reddetmesinin temel sebebi úlkenin önemli bir ekonomik kriz içerisinde olması ve halk için önemli olanın yüksek bir refah düzeyinden ziyade güçlü bir devlet olduğunu düşünmesidir (Helvacı ve Demirtepe, 1998: 102).

1979’da ve sonrasında yapılan iki seçimde de kendisine seçimlerde kayda değer bir başarı kazandıran muhafazakâr sağ politikalar, daha sonra getirilecek ağır vergiler ve sert sosyal politika değişimleri ile Margaret Thatcher’a has “otoriter popúlizm-Thatcherizm” kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Stuart Hall tarafından dile getirilen ve dönemin başbakanı Margaret Thatcher’ın yónetime geçtikten sonraki popúlist politikaları için kullanılan Thatcherizm, İngiltere’nin kendine has ekonomik, sosyal ve politik koşulları çerçevesinde gelişmiştir. Otoriter popúlizm, 1970’lerin ortalarında ‘yeni sağın’ oluşumu ile Britanya sahneseine çıkmış ve yeni baskın siyaset biçimini nitelendirmenin bir yolu olmuştur. Kavram sosyal ve siyasi güçler arasındaki dengeyi ve toplumda devlet aracılığıyla kurumsallaştırılmış siyasal otorite ve sosyal düzenleme biçimlerindeki bir değişimi anlatmak için kullanılmıştır. Otoriter popúlizm, toplumdaki ağırlık merkezini ve devleti “otoriter” düzenleyici bir çizgiye yaklaştırmaya çalışmıştır. Otoriter popúlist yónetimler, kontrol edilemez ve

düzensiz görülen topluma yukarıdan aşağı doğru gerçekleşen ve baskıcı yeni bir sosyal disiplin ve güçlü liderlik rejimi getirme çabasıdır (Hall, 1988: 84).

Thatcher'ın izlediği bu politik yolda, bazen otoriter, disiplinli, zorlayıcı uca vurgu yapılırken, bazen de popülist ve oybirliğine dayanan halkçı kısma vurgu yapılmaktadır. Bu durum Thatcher'ın politikalarında dönemsel olarak farklı uçlara kayma şeklinde birkaç alanda görülmektedir (Jessop, Bonnett, Bromley ve Ling, 1984: 35). Ancak geliştirilen stratejinin “popülist” kısmının başarılı olabilmesi için, bahsedilen bu yeni toplumsal otorite biçimleri toplumun popüler korku ve kaygılarına dayandırılmaktadır. Bu da Thatcher döneminde, insanların çok güvendiği refah devletinin ekonomik kötüleşme sebebiyle artık var olamayacağını görmesiyle, İngiltere'nin düşüşe geçtiği hissinin kullanılmasıyla gerçekleşmiştir (Fella, 2008: 188).

Thatcher'ın iktidara geldikten sonra yaptığı ve onun politikalarındaki otoriter popülizm izlerini taşıyan değişimlerden bir tanesi de işçi sendikalarının ve yerel yönetimlerin maddi gücünü ve politik etki alanını azaltmak olmuştur. Thatcher döneminde bu kurumlar genel olarak işlevsiz ve etkisiz görülmekte, eğitim gibi bazı alanlarda genel iradenin politika yürütmesine engel oldukları düşünülmektedir. Bu anlamda Thatcher popülist yönetimlerde önemli bir konumda olan güçlü lider imajını sağlamak istemiştir. Güçlü devlet, güçlü lider, güçlü Britanya düşüncesiyle iktidarı süresince kontrolü elinde tutan politikalar izlemiştir. Gerçekleştirdiği sıkı para politikalarıyla iktidarının başında olmasa da ilerleyen zamanlarında ekonomik başarıyı elde eden Thatcher sergilediği güçlü tavrı destekleyecek ilerlemeler kaydetmiştir. Bu bağlamda hem çizdiği sıradan İngiliz profiliyle seçmenlerine onlardan görünmeyi başarabilmiş hem de uyguladığı katı politikalar ve politikalar sonucu elde ettiği ekonomik başarıyla da otoriter politik tavrını koruyabilmiştir (Farnham, 1990: 61; Horton, 1990: 184-185).

Daha önce popülist liderlerle medya arasındaki ilişkilerden bahsedildiği üzere medya ile popülistler arasında uçlarda ilişki kurulmaktadır. Basın ya popülist liderin politikalarını halka olumlu yansıtmak ve politikacıyı olumlamak için kullanılmakta ya da muhalif ve yalan haber yaptığı ve halkın iktidarla ilgili fikirlerinde karşıtlık yarattığı gerekçesiyle düşman ilan edilmektedir. Thatcher döneminde de bu durum iktidarla İngiltere'nin en önemli basın organlarından olan Britanya Yayın Kuruluşu

(British Broadcasting Corporation-BBC) arasında yaşanmıştır. BBC hükümet karşıtı yanlış haberler yaptığı ve toplumu yanlış yönlendirdiği gerekçesiyle, yöneticileri ve iç yönetiminde hükümet tarafından kontrol altına alınmıştır. BBC dışında başka özel basın yayın organları da bu dönemde sıkı hükümet kontrollerine tabi tutulmuştur (Morgon, 2001: 478). Thatcher'ın aşırı sağcı politikaları daha çok ekonomik konular temelinde şekillenmiştir. İktidarda olduğu dönemin şartları içinde öncelikli olarak çözülmesi gereken sıkıntılar işsizlik, yüksek enflasyon gibi ekonomik problemlerdi. Bu ekonomik koşullar içinde yabancılar ve göçmenler dönemsel olarak sıradan halkın işlerini çalmak ve onların yerine devletin imkânlarından faydalanmakla suçlanmıştır. Ancak göçmenler Thatcher dönemindeki aşırı sağcı politikaların merkezinde bulunmamaktadır (Helvacı ve Demirtepe, 1998: 108).

3.1.2. İngiliz Ulusal Partisi

Günümüz İngiltere'sindeki aşırı sağ popülist politikaların canlanmasının öncülerinden birisi BNP'dir. BNP İngiliz seçim tarihinin en başarılı aşırı sağ partilerinden biridir. 1982 yılında partinin eski selefi Ulusal Cephesi (National Front-NF) tarafından kurulan BNP, 1990'lı yıllarda iç düzenlemelerini yapıp İngiliz politik alanında güncellenmiş bir siyasi parti olarak yeniden yer almaya başlamıştır. BNP özellikle 2010 genel seçimlerinde oylarını neredeyse dört katına çıkararak önemli bir yükseliş göstermiştir. İngiltere'de yalnızca geçici başarıya ulaşan ve oldukça az sayıda seçilmiş temsilciye sahip önceki aşırı sağ partilerin aksine, BNP 2010 seçimlerinde oldukça büyük bir yasama tabanı oluşturmuş ve 50'nin üzerinde yerel meclis üyesi, iki Avrupa Parlamentosu Üyesi ve bir Londra Büyükşehir Meclisi sandalyesine sahip olmuştur. Haziran 2009'daki Avrupa seçimlerinde BNP, Avrupa Parlamentosu'nda iki sandalye kazanmış ve neredeyse 1 milyon oy almıştır. BNP 1999'da elde ettiği sonuçla, dokuz kat artış gösteren oy oranıyla, herhangi bir aşırı sağ partinin o güne kadar İngiliz seçimlerinde aldığı en yüksek oran olmuştur (Ford ve Goodwin, 2010: 2-3). İşçi Partisi Milletvekilleri BNP'nin yükselişini “yerel siyasi başarısızlığın sonucu” olarak yorumlamış ve bu durum da partinin “yıllarca göz ardı edilen mülklerde” ve “siyasetçilerin farklı bir gezegende yaşadığını hisseden beyaz işçi sınıfı seçmenler arasında iyi performans gösterdiğini ortaya koyuyor” demiştir (Bleas, 2008: 42). BNP'nin bu dönemde kaydettiği ilerleme ve desteğin temeli

yüksek göç, beyaz ve Müslüman topluluklar arasındaki çatışmanın vurgulanması, kurumların ve geleneklerin aşınması gibi konuları ön plana çıkarması olarak görülmektedir. BNP, etnik milliyetçilik ve sosyal muhafazakârlığa açık bir şekilde odaklanan tam bir politika manifestosu geliştirmiştir. Bu bağlamda partinin benimsediği ideolojinin çekiciliği, göç, İslam, hukuk ve yozlaşmış kurumlar gibi meseleleri siyasi gündeme aktif bir biçimde taşıdığı için artmıştır (Ford ve Goodwin, 2010: 7).

BNP ülkede, ekonomik ve sosyal sınıfı düşük yoksul kesime ve aynı zamanda Müslüman popülasyonun yoğun olarak yaşadığı kısımlardaki güncel politikalarından memnuniyetsiz beyaz işçi sınıfına yönelik politikalar izlemiştir. Ülkelerinde Müslümanlara yer olmadığını vurgulayan kampanyalar yürütmüştür. BNP İngiltere'nin sıradan beyaz işçi sınıfının çalışma şartları, ekonomik sıkıntıları ve toplumsal sorunlarının sebebi olarak İngiltere'ye ait olmadığını ileri sürdüğü Müslümanları göstermiştir. Bu iddiasını temellendirmek için de yerel yönetimlerin sosyal hayatı düzenlemek için kullandığı fonların, yerel halkın ihtiyaçları dâhilinde konut, okul gibi hizmetlerin yerine getirilmesinden ziyade Müslümanların dini vecibelerini yerine getirdiği camilerin yapımına harcadığı yönünde suçlamalarda bulunmuştur. Bu yönüyle sosyal yardımlara ihtiyacı olan yerel halka Müslümanlar hedef gösterilmiştir. Genel seçimlerde hatırı sayılır bir başarısı bulunmasa da 2007 ile 2010 yılları arasında yapılan yerel seçimlerde ikinci parti konumuna yükselip aşırı sağcı kimliğiyle bu anlamda bir ilki gerçekleştirmiştir. Daha sonra da 2009 Avrupa Parlamentosu seçimlerinde iki, Londra Meclisinde bir sandalye elde etmiştir (Allen, 2018).

BNP'nin politikalarında en çok yer verdiği konu göçmenler ve yabancılar konusudur. Partinin güncel söylemlerinde ülkenin alt ve üst her tarafında yerli halkın kendisini yabancı gibi hissettiği ve bu durumun yerli kültürde yozlaşmaya sebep olduğu vurgulanmıştır. Son birkaç dönemdeki yönetim bu durumu kontrol altına alamadığı için eleştirilmektedir. İngiltere'nin yerli halkının düşük doğum oranları sebebiyle nüfusun içinde artık azınlık konumuna düştüğü söylenmektedir. Ve dahası 60 milyonun üzerine çıkan nüfusun tek sebebinin göç olduğu, göçmenlerin yoğun akımının konut fiyatlarının artmasına, okulların yetersizliğine yol açtığı ve düşük vasıflı işlerde kullanılan göçmen işçilerin İngiliz işçilerin çalışma şartlarında

olumsuz bir etki yarattığı yönünde iddiaları bulunmaktadır. BNP söylemlerine göre göç, değerli ve eşsiz İngiliz kimliğine en büyük tehdittir. Bu anlamla parti planında yapılacaklar kısmında kıymetli İngiliz kimliğini koruma için çokkültürlülüğü savunan kuruluşların kamu fonlarına son verilmesi gibi bir madde bulunmaktadır. Göçmenlere yönelik karşıt politikalarının boyutu ırkçılık seviyesinde olan BNP göçmen problemini sonlandırmak için İngiltere'nin güvenebileceği tek siyasi parti olduğu iddiasında bulunmakta ve bu konuda “İngiltere dolu ve kapıyı kapatma zamanı!” söylemiyle hareket etmektedir(Widfeldt ve Brandenburg, 2018: 578).

BNP'nin üzerinde özellikle durduğu konulardan biri de AB'den ayrılma konusudur. Parti söylemlerine göre AB, İngiliz halkını demokratik özyönetim haklarından mahrum bırakacak olan bir süper devlettir. Onlara göre AB üyeliği ile federal bir Avrupa olma yolunda ilerleyen İngiltere ulusal kimliğinden ödün vermektedir. Bu bağlamda BNP 2005'de yayınladığı parti seçim manifestosunda AB'den ayrılmanın İngiliz demokrasisini yeniden inşa etmenin temel taşı olduğu belirtilmiştir. Yine aynı metinde İsviçre, Norveç gibi AB'ye üye olmadan yüksek refah seviyelerine sahip olmuş ülkeler örnek gösterilerek İngiltere'nin AB'den ayrılmasıyla Birliğe üye olmanın ağır yükünden kurtulup ekonomi, sosyal refah ve gelişmişlik düzeyi anlamında daha güçlü bir ulusal yapıya sahip olunacağı vurgulanmıştır. Bu bağlamda partinin geleceğe yönelik planlarında ulusal kimliğe vurgu yapılmaktadır. Popülist politikaların temel bir özelliği olan kurum karşıtlığı ve milliyetçi söylem BNP'nin AB karşıtlığında ve yabancı karşıtı tutumunda oldukça yoğun bir biçimde gözlemlenmektedir. Belgede ayrıca yayınlandığı dönemde henüz göçmen krizi meydana gelmemişken yoğun göçmen karşıtı söylemler bulunmaktadır. Bu çerçevede İngiliz halkının varlığının tehdit altında olduğu vurgulanırken, göçmenlerin sayılarının ülke popülasyonu içinde az olmasına rağmen suç oranlarını artırdıkları ve güvenlik problemi teşkil ettikleri dile getirilmiştir (BBC, erişim tarihi:15.07.2019).

BNP'nin iddialı söylemine göre “yalnızca İngiliz Ulusal Partisi, İngiltere'nin İngiliz olarak kalmasını garanti altına alacak makul, makul, adil ve adil bir göç politikasına sahiptir”. Bu söylemlerine rağmen manifestolarındaki taahhütleri yerine getirmemelerinden ve grup içi çekişmelerden dolayı siyasal dayanağını kaybetmiş ve mali zorluklarla karşılaşarak nihayetinde işlevsiz hâle gelmiştir. BNP'nin kısıtlı

seçim başarılarıyla sınırlı kalıp başarısını genele yayan ve sürekli kılan bir çizgide ilerleyememesinin iki önemli sebebi görülmektedir. Bunlardan ilki oturmuş bir demokratik geleneğe sahip İngiltere halkının çoğu için çok ırkçı olmasıdır. İkincisi ise birinci sebeple bağlantılı olarak orta sınıflar arasında destek almak için yeterince geniş bir kesime hitap etmiyor olmasıdır. Bu bağlamda tüm sorunların sebebini göç kavramına ve göçmenlere dayandırması BNP'nin İngiliz halkının geneli için destek verilebilecek bir parti olarak görülmemesine sebep olmuştur. Mevcut mülteci krizi sebebiyle geçici bir destek görse de daha genel politikalarla partisinin konumunu kalıcı bir yere taşıyamamıştır (Baggini, 2013: 29). Bu çerçevede BNP politik alandaki yerini benzer politikalar yürüten ancak daha az ırkçı söylemler içeren politikalarıyla BNP'ye iyi bir alternatif olma yolunda ilerleyen UKIP'e bırakmıştır (Yılmaz, 2018: 76).

3.1.3. İngiliz Savunma Ligi (English Defence League- EDL)

EDL BNP'nin düşüşe geçmesinin ardından 2009 yılında Tommy Robinson, Alan Lake tarafından kurulan İslamofobik, popülist ve İngiliz milliyetçisi bir örgüttür. Aşırı sağcı sokak protestoları yapan örgüt futbol holigan klüplerinin bir araya gelerek oluşturduğu İngiliz parlamenter sisteminde siyasi bir parti olarak görev yapmayı reddeden EDL, ana akım siyasetin içinde bulunmak yerine ırkçı toplantılar düzenleyen bir organizasyon olmayı tercih etmiştir. Kurulduğu dönemde daha geniş sosyal sınıflara, etnik ve dini kökenli insanlara kucak açan hareket bir yıl içinde özellikle Müslümanlara karşı ırkçı tutumlar sergileyen bir hal almıştır. İngiltere'nin İslami figürlerle donatıldığı iddiasıyla camii inşaatları karşıtı ve İslami topluluklar karşıtı gösteriler yapmıştır. Ancak Örgütün bir süre sonra suç işgal eden aşırı eylemleri artış göstermiş bu da İngiltere'de harekete gösterilen desteğin azalmasına sebep olmuştur. Daha sonra kendi içinde farklı hareketlere bölünen örgüt kendisine başta gösterilen desteği çoğunluğunu kaybetmiştir (Allen, 2018). EDL siyasi hareketinin eski başkanı Robinson son dönemde ABD'ye iltica başvurusu yapacağı konusundaki haberlerle gündeme gelmiştir. Robinson belli bir azınlığa sahip kişilerin kimlik bilgilerini yayın yasağı bulunduğu halde paylaştığı için, yargıyı etkileme ve yargıya hakareten suçlu bulunmuştur. İngiliz hapishanesindeki yabancı suçluların kendisini ırkçı söylemlerinden dolayı cezası sırasında öldüreceğini eden ve bu

konudaki varsayımlarını aşırı sağcı bir sitede paylaşan siyasetçi Twitter hesabından ABD Başkanı Trump'a yalvarmıştır. İngiliz siyasetçi hem iltica talebini Birleşmiş Milletler'in (BM) 1967 tarihli Mültecilere Protokolüne dayandırarak, kendisinin siyasi görüşü ve söylemleri sebebiyle İngiltere'de yaşam tehdidi altında olduğunu vurgulamış hem de kendisini ve hareketini destekleyenlerin desteğini almaya çabalamıştır (Watson,2019).

3.1.4. Önce Britanya (Britain First-BF)

BNP'nin eski üyeleri tarafından 2011 yılında ırkçı ve faşist bir ideoloji ile kurulan BF partisinin eylemlerinden, Britanya'nın İslamlaştırılması ve çokkültürlülük karşıtı eylemleri en dikkat çekici olanlarıdır. Parti amblemlerinde kullandıkları “ülkemizi geri almak” (Taking Our Country Back) söylemi birkaç anlamda önemlidir. İlk olarak eylemlerinde de bunu gösteren yabancı karşıtı tutum İngiliz milliyetçiliği dikkat çekmektedir. İkinci olarak geri almak ifadesiyle mevcut durumda ülke işgal edilmiş görülmekte ve her türlü yabancı kurumsal yapı ya da yabancı grup işgalci olarak algılanmaktadır. EDL'nin aksine İngiliz parlamentosunda var olmayı seçen ve ana akım siyasette kendine yer edinmeye çalışan parti politikalarını halka duyurmak adına kendine has iletişim yolları seçmiştir. Sosyal medyayı oldukça aktif kullanan parti liderleri ırkçı ve aşırılıkçı paylaşımlarını bazı simgesel kodlar üzerinden çok açık olmayan bir biçimde yapmaktadır. (Allen, 2018).

BF politikalarında göçe önemli bir yer veren ve bu konuyu öncelik olarak belirleyen bir partidir. Bu bağlamda parti politikasında tüm yasadışı göçmenleri sınır dışı etmek, tüm yabancı suçluları sınır dışı etmek, sıkı vatandaşlık kriterleri ile evlilik birleşmesiyle gelen göçü tamamen durdurmak, İngiltere'yi bulunduğu coğrafi çevreden olmayan yani Avrupa dışındaki ülkelere gelen tüm sığınmacıları reddetmek ve sınır dışı etmek gibi planlar bulunmaktadır (BRITAIN FIRST, erişim tarihi:17.07.2019). Irkçı BF partisinin liderlerinden Jayda Fransen açıkça İslam düşmanlığı yaptığı ve nefret suçu işlediği sebebiyle göz altına alınmış, 2017-2018 yılları arasında bir yıllığına hiçbir mitinge katılmayacağı hatta 500 metreden daha yakınında bulunamayacağı kararıyla salıverilmiştir. İslam karşıtı tweeti ABD başkanı Trump tarafından paylaşılan siyasetçi hem paylaşımı için teşekkürlerini iletmiş hem

de işlediği nefret suçu sonucunda alacağı ceza için yardım beklentisini dile getirmiştir (Haberegider, erişim tarihi: 15.07.2019).

3.1.5. Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi (UKIP)

UKIP, Avrupa'da artan seçim başarısı yaşayan popülist partiler arasında oldukça belirgin ve sağlam bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Yükselen bir sağ kanat popülist siyasi partisi olan UKIP, popülist ideolojinin tüm temel özelliklerini belirgin bir şekilde sergilemektedir. UKIP'in politikaları ve parti söylemleri; siyasi kuruluş karşıtı düşünceler, otoriterlik, elit karşıtı siyasi duruş ve yerlilik anlayışı içermektedir. 2010'dan beri UKIP popülist söylemini ciddi bir şekilde yoğunlaştırmış ve stratejik olarak karizmatik liderlikten, özellikle Nigel Farage döneminde faydalanmıştır. UKIP kurulduğu tarih olan 1993'ten itibaren ideolojik olarak popülist köklere sahip olmuştur. Ancak partinin gözle görülür seçim başarıları kazanıp popülist politikalarıyla bir etki alanı oluşturması, dönem olarak dünya politiğinde özellikle de Batı Avrupa'da aşırı sağcı popülist söylemlerin yükselişe geçtiği bir zamanda mümkün olmuştur. UKIP 2010 yılından bu yana genel seçimlerde oy oranı bakımından çok iyi bir performans sergilemiş ve seçimlerde üst sıralara yükselmiştir. Parti, 2010 yılında yapılan genel seçimlerde % 3,1 oy almış ve 2015 yılında yapılan genel seçimlerde oyunu % 12,6'ya çıkarmıştır. UKIP'in benzer yükseliş eğilimini 2010 seçimlerinde ve yerel seçimlerle gözlemlemek mümkündür. 2010'dan bu yana her türlü seçimde görülen bu artış göz önüne alındığında, UKIP, Avrupa'da oylarını belirli oranda sürekli arttıran popülist partiler arasında önemli bir yerde bulunmaktadır (BBC, erişim tarihi: 07.07.2019).

Ancak, UKIP'in güncel İngiltere siyasetindeki önemi ve etki alanını görmek için yalnızca seçim başarısının ya da parlamentodaki mevcudiyetinin dikkate alınmaması gerekir. Bunun yanı sıra UKIP gibi popülist söylemleri olan partilerin ana akım politikalar üzerindeki artan etkileri de göz önüne alınmalıdır (Yılmaz, 2018: 32). Özellikle 2010-2015 döneminde, kıta genelinde ve İngiltere özelinde UKIP gibi popülist hareketlerin yükselişe geçmelerinin sebeplerini gözlemlemek ve bu partilere taban alanlarını genişletmek için uygun zemini hazırlayan politik ve sosyal gelişmeleri izlemek günümüz güncel durumların açıklanması ve tanımlanması için önemlidir. Avro Bölgesi ve Avrupa Birliği Göç Krizleri ile beslenen kriz ortamı,

İngiliz toplumunda geleneksel Avrupa şüpheciliğinin yeniden ortaya çıkışı, AB'deki Doğu genişlemesiyle özellikle Romanya ve Bulgaristan ile diğer AB ülkelerinden İngiltere'ye net göç sayısının artması, Muhafazakâr Parti lideri David Cameron öncülüğünde modernleşme süreci, halkın ana akım partilerin politikalarından hoşnutsuzluğu, UKIP'in İngiliz siyasetinde sağcı popülist bir parti olarak yükselmesi için uygun zemin hazırlayan önemli koşullar olarak listelenebilmektedir (Esen ve Şekeroğlu, 2017: 43).

Uyguladığı kendine has ve sert politikaları sebebiyle “Demir Leydi” ismiyle anılan Margaret Thatcher kendi döneminde ve sonrasında Avrupa şüphecisi siyasetçilere referans olacak bir konuşma yapmıştır (Esen ve Şekeroğlu, 2017: 73). Bu konuşma 1988 yılında İngiltere'nin AB'de hangi sınırlarda bulunmak istediği, Birliği ekonomik bir birlikten ileriye götürecek ve İngiltere'nin ulusal egemenliğine ve çıkarlarına zarar verecek herhangi bir üst otoritenin kabul edilmeyeceğine yönelik yaptığı Bruges konuşmasıdır. Konuşmanın içeriği UKIP ile birlikte AB şüphecilerin temel çıkış noktası olmuştur. Thatcher konuşmasında değindiği noktalarla, UKIP'in kendine has bir Avrupa şüpheciliği oluşturmaya sebep olmuştur. Bu konuşmada Thatcher “Biz Birleşik Krallığı Brüksel merkezli bir üst devletin kontrolü altına girsin diye kurmadık” diyerek AB ile politik sınırlarını çizmiş bulunmaktadır. Bu durum daha sonra Brexit sürecinde büyük rol oynayan UKIP lideri Nigél Farage'in o süreçteki söylemlerinin çıkış noktası olmuştur (Akt, Tournier-Sol, 2015: 142).

Avrupa şüpheciliği partisinin temel söylemlerinden olan UKIP, 2015 seçimlerinde üstün bir siyasi başarı kazanamamış yalnızca bir sandalye tutabilmiştir. Ancak 2016 yılında AB üyeliğinin oylandığı Brexit referandumuna gidilme kararını almada Muhafazakâr Partinin başkanı Cameron'u oldukça zorlamıştır (Inglehart ve Norris, 2016: 6). UKIP'in kendisini siyasal alanda göstermeye başlaması ve AB'ye dair halkın zihnindeki kaygıların açıkça dile getirilmesi Cameron'un referandum kararına yönelmesinde etkili olmuştur (White, 2016: 35). Medya'nın da desteğiyle UKIP güncel sosyal ve ekonomik problemleri halkın gündeminde tutmayı başarmıştır. Özellikle güncel göçmen sorunuyla Avrupa şüpheciliği kavramını desteklemiştir. Brexit sürecinde en çok desteğini aldığı genç İngiliz neslin, göçmenlerin onların işlerini ve uzun vadede geleceklerini çalacağı korkusu medya aracılığıyla taze tutulmuştur (Uzunçayır, 2014: 134).

3.2.İNGİLTERE'DE POPÜLİZMİN YÜKSELDİĞİ DÖNEMLERDEKİ GÖÇ SÖYLEMLERİ

İngiltere'de popülist politikaların yükselme süreci ve dönemleri incelendiğinde iki ana dönem ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki otoriter popülizm olarak adlandırılan Thatcher dönemidir. Bu dönemde daha çok Avrupa şüpheciliği ve Avrupa kurumları karşıtlığı üzerinden ulus devlet vurgusunun yapıldığı korumacı politikalar yürütülmektedir (Yılmaz, 2018: 62). Thatcher'ın politikalarında popülist bulunan kısımlar daha çok ekonomik yaklaşımları, sıkı politikaları, alternatifinin olmadığı iddiasıyla güçlü lider kimliği olmuştur. Bu dönemde yabancı karşıtlığı ve göçmen sorunu ırkçı ve cinsiyetçi temelde ülke içindeki siyahi insanlar üzerinden yapılmış, onun dışında yoğun bir yabancı akını olmadığı için özellikle göçmen konusu üzerinde yoğun bir şekilde durulmamıştır (Lupton ve Russel, 1990: 196).

2008 ekonomik krizinden itibaren günümüze gelen süreçte oldukça hızlı bir gelişim gösteren ve neredeyse tüm Batı Avrupa'yı etkisi altına alan yeni popülist hareketler İngiltere'de de oldukça yoğun bir ilgi görmüştür. İngiltere'de popülist söylemleri olan aşırı sağcı partiler küçük ve büyük çaplı seçim başarılarıyla siyasi alanda ana akım partileri geçemeseler de ciddi bir muhalif oluşturma konusunda iddialı bir konumda bulunmaktadır. Bu bağlamda İngiltere'de yükselişe geçen bu popülist hareketlerde göç konusu temel politikalarından olmuştur. Bu konuyu temel hareket noktası alabilmelerinin sebebi son 10 yılda dünyada oldukça yoğun bir göç hareketliliğinin olması ve Avrupalı devletlerin ve özelde İngiltere'nin bundan şiddetli bir şekilde etkilenmesinden kaynaklanmaktadır (Baggini, 2013: 5-6).

Daha önce de bahsedildiği gibi güncel İngiltere siyasetinde aşırı sağı temsilen popülist politikalarıyla UKIP önemli bir politik yol oynamaktadır. UKIP'in Brexit referandumu sırasında kullandığı en güçlü argümanlardan bir tanesi göçtür. Ancak parti söylemlerinde göç, İngiltere'de son dönemde yükseliş göstermiş aşırı sağcı bir diğer parti olan BNP gibi ırkçı bir bakış açısıyla kullanılmamaktadır.

Göç kavramı ve göçmenler sorunu daha çok yerel halkın sıkıntıları ve kendine has İngiliz kültürünün korunması ihtiyacı üzerinden işlenmiştir. UKIP'in söylemlerine göre kitlesel kontrolsüz göç, İngiltere'ye birçok anlamda şiddetli şekilde zarar vermektedir. Bu süreçte milyonlarca ucuz işgücü ithal edildiğini ve bunun hem

göçmenleri sömürmek hem de İngiliz halkı içindeki işsizleri mağdur etmek olduğu vurgusu yapılmaktadır. Bu bağlamda ekonomik ölçeğin sonundakilerin ücretlerini ve yaşam standartlarını düşürüp, konut fiyatları ile kira maliyetlerini yükselteceğinden yerel halka haksızlık yapıldığından bahsedilmektedir. BNP söylemlerinde de vurgulandığı gibi UKIP de göçmenlerin akımıyla yerel halkın azınlık durumuna düşme tehlikesini dile getirmiştir. Şöyle ki basit rakamsal bir gözlemlerle 1997 yılında resmi İngiliz nüfusu 58 milyon olduğu ve bu rakamın 2017 yılında 66 milyon olduğu görülmektedir. Verilere göre 2000-2016 arasında yaşanan 6.6 milyonluk nüfus artışı, yerel halkın doğum oranlarındaki artış sebebiyle değil, göçmenler ve göçmenlerin doğumları nedeniyle gerçekleşmiştir. Bu artışın oransal olarak % 80lerde olduğu görüldüğünde, dünyadaki en yoğun nüfuslu ülkelerden birinde bu durumun sürdürülemez olduğu vurgulanmıştır. Bu anlamda göç konusunda parti planında yapılacaklar olarak şunlar bildirilmiştir(UKIP, erişim tarihi: 01.07.2019):

- *UKIP, kontrolsüz kitlesel göç çağının sona ermesi gerektiğine inanmaktadır. AB ile sınırlarımız açık ama başarılı İngiliz hükümetleri göçü AB dışından da kontrol edemediler. UKIP seçici ve sınırlı bir Avustralya tarzı nokta tabanlı göçmenlik sistemi getirecek. Daimi yerleşim için göç kesinlikle sınırlandırılmalıdır.*
- *Çalışanların çalışma izinleri ve öğrenciler için geçici göçü hem sıkı bir şekilde kontrol edilecek hem de zaman kısıtlamalı olacaktır.*
- *UKIP, Birleşik Krallık Sınır Gücünü doğrudan bir Bakana karşı sorumlu olan bir Göç Kontrol Departmanı haline getirecektir. Bu departman göçmenlik sistemini ve sınır kontrolünü denetleyecek.*
- *Göçmenler, sürekli bir beş yıl boyunca İngiltere'de vergi ödemesi yapan ikamet edene kadar konut veya sosyal hak talep edemezler.*
- *İzin ve öğrencilerle ilgili çalışanların Birleşik Krallık'a giriş şartı olarak özel sağlık sigortasına sahip olmaları beklenir (karşılıklı tıbbi tedavi anlaşması kapsamında değilse).*
- *UKIP, İngiltere'nin Barselona Deklarasyonu'na (1995) ve Marakeş Deklarasyonuna (2018) onayını geri çekecektir. Bu belgelerin her ikisi de Afrika'dan, Orta Doğu'dan ve ötesinden daha fazla kontrolsüz ve sınırsız göçün yolunu açıyor.*

UKIP'e göre İngiliz halkından daha az destek görmüş ama aşırı sağcı popülist kültürün devamını sağlamada önemli bir yeri olan BNP'nin de göçmen karşıtı

söylemleri politikalarının merkezine oturtmuştur. BNP son dönemdeki yükselişini de Avrupa'da bir krize sebep olan mülteci akınına borçludur. Güncel politikte halkın mevcut siyasetçilerin göçmenler konusunda gerekeni yapmadığı düşüncesinde olması halkı göçmenler konusunda söylemlerini ırkçılık kıyısına yaklaştıran BNP gibi aşırı sağcı partilere destek vermesine sebep olmuştur. BNP parti liderleri de günlük hayatta sıradan İngiliz'in yaşamını etkileyecek ve etkilemiş sorunların sorumlusu olarak göçmenleri göstererek çözümün kendi politikalarında olduğunu iddia etmiştir. Söylenildiği gibi politikalarında göçmenlere oldukça geniş bir yer veren BNP, parti manifestosunda da bu konuyu öncelikli olarak işlemiştir. Parti, göçmenlere ve onların torunlarına etnik kökene ait ülkelere geri dönme fırsatı sunacakları gönüllü yeniden yerleşimi savunmaktadır.

BNP mevcut durumdaki sınırlandırılmayan kontrolsüz göçü; daha yüksek suç oranları, daha fazla konut talebi, çevrenin oluşacak baskı ve kirlilik, trafik sıkışıklığı, daha uzun hastane bekleme listeleri, daha düşük eğitim standartları, daha yüksek gelir vergileri, daha düşük ücretler, daha yüksek işsizlik, İngiliz kimliğinin kaybı, toplum ruhunda bir bozulma, daha kısıtlayıcı polis devlet, daha yüksek belediye vergileri, belediye evi kıtlığı, daha fazla stres ve mutsuzluk düzeyi gibi bir düzine problemin sebebi olarak görmektedir. Bu bağlamda parti politikaları geliştirilirken göçmenler konusunda planları şu şekildedir (BNP, erişim tarihi: 01.07.2019):

- *Siyasetçilerin Göçmenlik kargaşasını düzene sokana ve iki milyonu burada yasadışı bir şekilde sınır dışı edinceye kadar İngiltere'ye tüm göçleri durduran bir Ulusal Güvenlik Moratoryumu oluşturulacak*
- *İslamcı Nefret Vaizlerini kovuşturmak ve sınır dışı etmek*
- *AB'den kesin bir biçimde ayrılmak ve sınırlarımızı kontrol altına almak*
- *Sahte sığınmacıları ve yabancı suçluları derhal sınır dışı etmek*
- *Burada ikamet eden ve kalıcı olarak ayrılmak isteyen yabancı kökenli vatandaşlara cömert hibeler sunarak tersine göçü teşvik etmek*
- *Yasadışı göçmenler için af yok*
- *Sahte evliliklerle elde edilen yerleşme haklarını iptal etmek*
- *Güvenli ülkelerden geçip İngiltere'ye gelen tüm sığınmacıları reddetme*

Son dönemde merkez partileri de göç konusunda sert kurallar getirilmesi anlamında zorlayan bu aşırı sağcı partiler halkın da desteğini alarak yönetimdeki hükümetin

politikalarında değişiklikler yapmasına sebep olmuştur. Muhafazakâr Parti liderleri göçmenlerle ilgili yeni stratejisini mevcut durumda yerleşik olanların gönderilmesi yeni olanlarında gelmemesi için ülkeyi göç için uygun olmayan bir konuma getirme şeklinde değiştirmiştir.

2015 seçimlerinde tekrar seçilmeden önce Ukip'in seçim başarılarıyla göç konusunda daha net ve sert düzenlenmeler yapacağını açıklayan Cameron vize sürelerini geçirmiş kişilerin ülkede çalışmasının daha sıkı takip edileceğini, bu duruma engel olamayan işletmelerle ilgili yasal düzenlemeler planlandığını açıklamıştır. Dahası göçmenleri önce sınır dışı edip haklarını aramak adına ülkeden çıktıktan sonradan itiraz hakkı tanınmasına yönelik de bir program geliştirileceğini açıklamıştır. Ayrıca ev sahiplerine kiracılarının göçmenlik durumunu takip etmeleri konusunda ve insan kaçakçılığı konusunda daha sıkı kontroller yapılacağını da belirtmesi dönemin Muhafazakar Parti başkanı Cameron'un İngiltere'nin bir yıl sonra Brexit'e gittiği siyasi ortamda seçim kampanyasında dile getirilen konuların içinde göç konusunun öncelikli bir yer aldığını göstermektedir (Goodwin ve Milazzo, 2015: 179).

2015 seçimlerinden sonra Cameron dönemindeki Muhafazakâr Parti hükümetinde, göçmen işçilere yıllık 35 bin Sterlin kazanma şartı konulması, yabancı öğrencilere yaklaşımın değişerek onlara da göçmen muamelesi yapılması ülkelerindeki mevcut yabancılara karşı bakış açılarının değiştiğini göstermektedir. Dönemin liderleri yıllık kazanç şartını sadece kalifiye işçilerin ülkede kalabilmesi için getirdikleri açıklamasını yapmıştır. Ayrıca aile birleşimi ile gelenler için de katı politikalar uygulanmıştır. Üçüncü ülke vatandaşlarıyla evli İngiliz vatandaşları için aile birleşimiyle ülkesine yerleşme hakkı zor şartlara bağlanmıştır. Bu şart; İngiliz eşiyile birlikte Birleşik Krallıkta yaşamak isteyen Birlik üyesi olmayan ülkelere gelen bir kişinin 18 bin sterlinlik gelir sınırını geçemezse ailesini geride bırakarak ülkeyi terk etmesi şeklindedir. Dava konusu olan bu uygulama gelir seviyesiyle ülkeye entegrasyon arasında bağ bulunduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu anlamda son yıllara kadar çokkültürlülük konusunda oldukça kararlı bir tutum sergileyen ve gerek göçmen işçiler gerekse yabancı öğrenciler için konforlu bir yaşam alanı sağlama tutumunda olan İngiliz hükümeti ve politik aktörleri güncel politikte gelişen durumlar ve uç politikaların zorlamasıyla bugün oldukça sert bir tutum sergilemektedir (Şentek, 2015).

3.3 BREXİT SÜRECİNDE YÜKSELEN POPÜLİZM VE GÖÇ KRİZİNİN ROLÜ

Avrupa genelinde ve İngiltere özelinde aşırı sağcı popülist partiler geniş bir etki alanı yaratmış ve politikalarda yönlendirici olsalar da ulusal düzeydeki parlamento seçimlerinde büyük bir başarı elde edememişlerdir. Parlamentodaki düşük temsil sayılarına rağmen popülist partiler ana akım partilerin politikalarını yönlendirme gücüne sahiptir. İngiltere'nin AB üyeliğinin geleceğinin oylandığı Brexit referandumunda UKIP'in gücü de bu kapsamda değerlendirilebilmektedir (Inglehart ve Norris, 2016: 2-3).

Bu çerçevede ana akım partilerin İngiltere'deki toplumsal ve ekonomik problemlerin nedensellik ilişkisini göç konusu ve göçmenler bağlamında kurmaları popülist partilerin ulusal kimlik meselelerini kullanarak milliyetçi söylemlerine yer bulması adına verimli bir alan sunmaktadır. Bu durum da Brexit'in en önemli sebeplerinden olarak görülen göç konusunun İngiltere'de aşırı sağ tarafından politik argüman olarak oldukça elini güçlendirmiştir. Avrupa'da belli aralıklarla tekrarlayan finansal krizler sebebiyle gelecek endişeleri, göçmen krizi sonrasında yaşanan güvenlik endişeleri ve göçmenlerin Avrupalı kimliğinden çok uzak alt kimliklere sahip olmaları gerekçesine dayandırılan ulusal kimlik bunalımları ve bu derin sosyal ve ekonomik problemlere rağmen merkez partilerin yetersiz çözümleri hem halkın bu partilere desteğini azaltmış hem de politikalarını değiştirme yönünde itici güç olmuştur (Yılmaz-Elmas ve Kutlay, 2011: 6-7). Brexit yanlısı partiler bu çerçevede seçim propagandası aracı olarak kullandıkları afişlerde göçmenlerin akın akın İngiltere'ye geldiğini, ya da fiziksel görünümü İngiltere vatandaşı olmadığını açıkça belli eden kişilerin İngiltere kapılarına dayandığını resmeden afişler kullanmışlardır (Burrell vd., 2019: 10; Virdee ve McGeever, 2018: 1806).

Popülistler Brexit sürecinde popülizmin argümanlarını oldukça yerinde kullanmıştır. Popülizmin temelindeki halk ve elitler arasındaki düşmanca ilişki İngiltere'yi referanduma götüren süreçte aşırı sağın söylemlerinde görülmektedir. Popülistlere göre güncel sorunlara çözüm bulmakta aciz kalan merkez partiler elitist politikalarıyla AB gibi üst kurumların varlığını devam ettirerek sıradan halkın ihtiyaçlarını görmezden gelmektedir. Toplumu her zaman iki farklı grup olarak ele

alan popülist görüş yerlici bir çizgide politika üretmektedir. Bu bağlamda göçmenler sıradan halkın varlığına birçok açıdan tehdit oluşturmaktadır. Güç kazanan aşırı sağ referandum sürecinde en çok bu argümanı kullanmıştır. Popülist partilerin yükselişini mümkün kılmak anlamında göçmen krizi önemli bir etken olmuştur.

Son dönemde göç konusu İngiltere özelinde ve AB içindeki ülkelerce üzerinde oldukça çok konuşulan bir konu olma özelliği taşımaktadır. Öyle ki Brexit gibi önemli bir kararın asıl sebebinin göçmen krizi olduğu yönünde iddialar bulunmaktadır. Tek neden olarak göçmen krizinin görülmesi kısıtlı bir görüştür. Her ne kadar İngiltere Birlik içindeyken de birlikte politika yürütme konusunda sıkıntıları olan ve daha fazla derinleşme ve entegrasyon konusunda mesafeli olan bir ülke olsa da, uzun yıllardır süren üyeliğin tek bir referandumla sonlandırılmak istenmesi tek bir krizin sonucu olamayacak kadar ciddidir. Ancak en önemli iki ana neden arasında sayılabilmektedir. Bunlardan ilki İngiltere'nin iç yönetiminde alınacak kararlarda AB'den bağımsız bir alan ihtiyacı duyması diğeri ise yoğun olarak son dönemde etkileri görülen göçmen krizi ve doğu genişlemesi gibi AB genişletme planlarıyla Avrupalı kimliğinden şüphe duyulan yeni üyelerin Avrupa Birliği'ne dâhil edilecek olmasıdır. Sovyet bloğunun dağılmasıyla birer ulus devlet olan doğu Avrupa ülkelerinin üyeliğe alınmaları ve göçmenler gibi onların da düşük çalışma şartlarını kabul etmeleri Batı Avrupalı ülkelerde yaşayan işçi sınıfını rahatsız etmiştir (Boyle, 2015). Bu durum ülke içinde aşırı sağcı partiler tarafından göç akınının kontrolsüz hale gelip yerli halkı azınlık durumuna düşüreceği ve Avrupalı kimliğinin zaman içinde kaybolacağı ya da yozlaşacağı şeklinde dile getirilmiş ve göçmen konusunda güncel yaşamında güvenlik kaygısı yaşayan yerli halk tarafından desteklenmiştir (Archick, 2018: 6). Bu durum aşırı sağcı popülist ve milliyetçi söylemleri olan muhalefet partilerin halk desteğini arttırmıştır (Stiglitz, 2016).

Brexit son dönemde hem dünya siyasetinde hem de İngiltere siyasetinde önemli bir konu olarak yerini korumaktadır. AB yanlıları ve karşıtları bu süreçte oldukça güçlü argümanlarla süreci yönetmiştir. AB'nin göçmen politikalarına getirdiği çözümleri yetersiz ve kısıtlı bulan İngiltere halkı aşırı sağcı popülist hareketlere destek vermeye başlamıştır. Bu durum ana akımı iktidara gelme konusunda endişelendirmiştir. Muhafazar parti lideri iktidarı popülist bir hareketle paylaşma endişesiyle AB üyeliği konusunda halkın endişelerini gidermek ve üzerindeki baskıyı azaltmak ya da en

azından halkı halen İngiltere'nin geleceği ile ilgili söz sahibi olduğuna dair inandırmak amacıyla hareket etmiştir. Bu çerçevede Cameron Muhafazar Parti içinde uzun zamandır devam eden Birlik karşıtlarının isteklerini karşılamış olmayı hem de İngiltere'de o dönemde hızlı bir yükselişe geçen UKIP'in Britanya'nın Birlikten ayrılması yönündeki söylemlerinin artması ve Muhafazakâr Parti'deki bazı Milletvekillerinin bu söylemlere destek vermesi üzerine parti içi gerginliği azaltmayı amaçlamıştır (Alakbarov, 2018: 10).

Dönemin Başbakanı Muhafazakâr Parti lideri Cameron AB üyeliğini sürdürme yönünde politika izlemiştir. Cameron 2013 yılında yaptığı bir konuşmada güçlü bir iktidarla yönetime gelirse AB ile İngiltere'nin durumunu ve ülkedeki vatandaşların taleplerine göre AB'nin geleceğiyle ilgili bir referandum düzenleyeceğini dile getirmiştir (Bloomberght, 2013). 2015 yılında seçimlerde kazandığı başarının sonucu olarak da AB ile İngiltere'nin talepleri ve beklentilerine yönelik müzakerelere başlamıştır. Brüksel ile müzakerelerde ülkedeki yabancı işçilerin ailelerine yönelik yardımların tekrar düzenlenmesi, göçmenlere yönelik yapılan sosyal yardımların yeniden gözden geçirilerek bu yardımı almanın zorlaştırılması ve ulusal egemenliğin zarar gördüğü düşüncesiyle üye ülkelerin iç yönetimlerinin Birlik içinde daha çok söz sahibi olması ve Avro bölgesinin oluşturduğu ekonomik mağduriyetin giderilmesi ve ülkenin finansal özgürlüğünün sağlanması gibi konular görüşülmüştür (Foster, 2016).

Ocak 2016' İngiltere'nin Birlikten ayrılması yanlısı olan politikacılar tarafından "Tabandan Dışarı" (Grassroots Out) adı altında partiler üstü bir platform oluşturulmuştur (BBC, 2016). Bu çatının altında popülist ve Avrupa şüphecisi söylemleriyle bilinen Nigel Farage (UKIP), İşçi partili Kate Hoey ve Muhafazakâr parti eski Bakanı Liam Fox gibi siyasetçiler birleşmiştir.

AB'den ayrılma yanlısı platformlardan "Çıkış için oyunu kullan" (Vote Leave) ve "AB'yi terk edelim" (Leave EU) bu süreçte etkin ayrılıkçı kampanyalar yürütmüştür. AB içinde kalma taraftarı olan partiler de "Britanya Avrupa'da Daha Güçlüdür" (Britain Stronger in Europe) platformu altında toplanmıştır. Ayrılma yanlısı taraf daha çok ekonomi ve göç gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Brexit sürecinde AB'de kalmanın İngiltere'ye ekonomik ve sosyal yük olduğu anlamında söylemleri bulunan AB karşıtları bu süreçte İngiltere'nin AB yaptığı yardımları rakamları çarpıtarak

sunmuştur. Seçim sloganlarıyla vurgulan noktalar genellikle İngiltere'nin ulusal egemenliğine yönelik olmuştur. Bu bağlamda “kontrolü geri alalım” (Take Control Back), “Ülkemi Geri İstiyorum” (I Want My Country Back) söylemleriyle İngilterenin mevcut parlamenter sisteminin ulusal çıkarları korumada yetersizliği ve halkın kendi ülkesinde azınlık durumuna düştüğü vurgulanmaya çalışılmıştır. Medya'da ülkelerine akın eden insan imajları, göçmenlerin karıştığı suç olaylarının olduğundan fazla vurgulanması, ülkedeki vatandaşların halihazırda uğraştığı ekonomik sıkıntılar ve genç nüfustaki gelecek kaygısı AB'den ayrılma yanlısı tarafın elini güçlendirmiştir. Bu çerçevede Cameron'un ülkesinde en büyük sorun olarak görülen göç meselesini çözmek amacıyla AB üyesi ülkelere sınır kontrolleri konusunda söz istediği belirtilmektedir (Alakbarov, 2018: 23).

Cameron, AB'de kalma yönlü seçim kampanyalarında Brüksel'de yaptığı pazarlıklar sonucunda elde ettiği kazanımları güçlü bir argüman olarak kullanmıştır. Çünkü yapılan müzakerelerde her talebi karşılanmamış olsa da kazanımları da olmuştur. Bu yüzden üyeliğin devamı için çabalamış ve Birliğin bir parçası olarak taleplerin yerine getirilmesi için içeride kalmak gerektiğini vurgulamıştır. Seçim propagandaları sırasında Muhafazakâr Parti milletvekillerinin birçoğu liderlerinin söylemlerini desteklerken bir kısmı da Avrupa karşıtlığı tutumunda ısrarcı olmuştur. Karşıt propaganda yapan siyasiler ise AB'nin İngiltere'ye yük olduğu fikrini vurgulamıştır. Birlik'ten ayrılma yanlısı olan muhalifler AB içinde daha çok ticari ilişkiler yürütülen bir statü ve serbest dolaşım gibi bizzat Brexit sürecini hızlandıran ve göçmenlerin problem haline gelmesine sebep olan politikaların ülkenin kendi sıkı politikalarına bırakılması planlamıştır (Kutlay, 2017: 7).

AB'nin içinde kalma yanlısı politikalar yürüten siyasiler Birlik tarafından geliştirilen mevcut ekonomik sosyal politikalardan tamamen memnun olmasalar da içeride kalarak değişiklikler yapabilmeyi planlamışlardır. Avro krizi, mülteci krizi gibi çoklu kriz dönemlerinde ülkeleri yönlendirip kalıcı çözümler bulmaya çalışması beklenen AB beklentileri karşılamadığı için İngiltere'nin Birlik'e olan güvenini sarsmış İngiliz siyasetçilerin de İngiliz halkının da zihnindeki birlik ruhunu zedelemiştir. Ancak İngilizlerin AB'den üye ülkeler arasında düzeni sağlamak ve genişleme- derinleşme sürecinde gösterdiği ilerleme paralelinde ülkelerin refahlarını arttırmak gibi beklentilerinin karşılamaması, İngiltere ve birçok AB üyesi tarafından Birliğin

misyonusunu yerine getiremediği hatta ülkelere yük olduğu düşüncesinin benimsenmesine sebep olmuştur. Mevcut durumda serbest dolaşımdan faydalanarak üye ülkelere gelen göçmenlere karşı tutumunu yumuşatmamışken, güncel göçmen krizinde AB dışından üçüncü ülke vatandaşlarının ülke sınırlarını zorlaması İngilizler için kaygı duyulan bir durum olmuştur. Denildiği gibi birlik ülkelerinden gelen göçmenlere yönelik sosyal yardım fonlarını kaldırmayı ve bu yabancıların ülke içindeki çalışma izni almalarını zorlaştırmayı planlayan İngiltere için AB'nin ülke dışı göçmenlere yönelik politikalarında yetersiz kalması İngiltere ile AB ilişkilerini felç etmiştir. Bu güçlü siyasi ilişkinin bu denli tıkanmış olması aşırı sağcı ve AB karşıtı söylemlerin sesini yükseltmiştir (Goodwin ve Milazzo, 2015: 301-302)

Avrupa ülkelerinin son dönemde karşı karşıya kaldığı Avro krizi, mülteci krizi ve Avrupalı kimliğinin yaşadığı bunalım popülist partilerin ve aşırı sağcıların bütün Avrupa'da elinin güçlenmesine sebep olmaktadır. İngiliz vatandaşları, merkez partilerin politik problemler karşısında çözümsüz kaldığı sebebiyle eleştirmiş ve uç politik söylemleri olan aşırı sağcı partilere oy verme eğilimini arttırmıştır. Avrupa'da yükselişe geçen aşırı sağ, son yıllarda İngiliz politik yaşamını oldukça derinden etkilemiştir. Bu yüzden daha önce de bahsedilen ve Brexit sürecinde oldukça önemli bir rol oynayan uç politikaları ve yabancı düşmanı söylemleriyle var olmuş UKIP ana akıma hatırı sayılır bir alternatif olmuştur (Ford, Goodwin, ve Cutts, 2012: 206).

Birlik üyeliğinin geleceğinin oylandığı Brexit referandumunda ayrılma yanlısı söylemlerin temelinde şunlar yatmaktadır. Onlara göre Birlik ulusal parlamenter sistemin gücünü azalmış, ulusal egemenliğe zarar verecek boyutta Brüksel'e yetki devrinde bulunmuştur. Ancak AB'nin yetki devri oranında küresel konularda sorumluluk almadığı düşüncesi hakimdir. AB kurumları ve bürokrasisi İngiltere'nin kendine has politik kimliğine zarar vermektedir. AB'ye aktarılan bütçe fayda çıkar denkleminde İngiltere'yi tatmin etmemektedir. Bu bağlamda İngiltere bağımsız ticari anlaşmalar yapması durumunda ekonomik anlamda daha karlı olacaktır. Suriyeli mülteci krizi dışında Doğu Avrupa genişlemesi sorası bu ülkelere gelen yoğun göç yerel halkı geleceğine dair kaygılandırmaktadır. NATO üyesi olması sebebiyle İngiltere güvenlik bağlamında yalnız kalmayacaktır ve korumasız değildir (Alakbarov, 2018: 28).

3.4. BREXIT REFERANDUMU SONRASI İNGİLTERE

Haziran 2016'da yapılan Brexit referandumunda İngiliz halkının %52'sinin "hayır" oyu kullanması ile İngiltere'nin AB ile politik birlikteliğine son verilmesi anlamında önemli bir adım atılmıştır. Bu durum Avrupa genelinde baş edilmekte zorlanılan popülist dalganın ve AB'nin geleceğiyle ilgili yeni bir endişe ve sorgulama dönemine girilmesine sebep olmuştur. Uluslararası alanda bu kaygılara sebep olurken Brexit İngiltere içinde de hali hazırda problemlili olan iki partili sistemi de çöküşe götürmüştür. Bu seçim sonucu ile İngiliz politik geçmişinden gelen bir kavram olan Avrupa şüpheciliğinin ne kadar köklü ve yerleşmiş bir tutum olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu tutumun tek başına İngiltere'yi Brexit sürecine götürdüğü düşünülmemektedir. Bu bağlamda küresel anlamda yaşanan krizler, siyasi hayata etki eden sosyal olaylar da etken konumundadır. Sonucun ayrılma yönünde olacağını öngöremeyen Cameron referandumu halkın güvenini geri kazanmak adına bir araç olarak kullanmayı planlamıştır. Ancak sonucun beklediği gibi olmamasının ardından Cameron Muhafazakâr Parti liderliğinden istifa etmiştir. Brexit kararı küçük çapta bir ekonomik gerilemeye sebep olsa da asıl kriz siyasal anlamda yaşanmıştır. Brexit kararından kısa bir zaman sonra İngiltere'nin iki büyük partisi Muhafazakâr parti, UKIP lider krizleriyle baş başa kalmıştır (Goodwin ve Ford, 2017: 26).

Cameron sonrası başbakan olan Theresa May geleneksel Muhafazakâr parti tabanıyla ayrılma taraftarı olan İngiliz seçmenini birleştirici politikalarda bulunmuştur. Ancak bilindiği üzere AB'den ayrılma süreci üç yıllık bir süreç sonrasında gerçekleşecek bir durumdur. Kademeli olarak iç hukukundaki düzenlemelerin yapılması için sağlanan bu süreçte ayrılıkçı politikaların baskısı sürecin devamı için artarken ayrılmanın, kısa sürede görülen bazı olumsuz ekonomik etkenler süreci yavaşlatmıştır. May eski başbakan Cameron'dan farklı olarak Brexit Anlaşmasının parlamentoda oylanmasını sağlamıştır. May bu bağlamda parti içi muhalefetle karşı karşıya kalmıştır. Parti içinde 2018 yılında gidilen güvensizlik oylaması ve May'in oylamayı kazanması 2019 yılına kadar parti içi muhalefetin sesini kısma da baskılarını arttırmıştır. Ancak bu anlamda desteklenmeyen May 7 Haziran 2019'da görevden ayrılacağını beyan etmiştir. May istifa konuşmasında "Brexit'i gerçekleştirememiş olmak benim için daima derin bir üzüntü konusu olacaktır. Yeni bir başbakanın bu çabayı yürütmesi

İngiltere açısından daha iyi olacaktır" şeklinde sürecin devamına yönelik beyanda bulunmuştur (BBC, 2019).

Brexit sürecine gidilmesinde en önemli itici güç olarak görülen göçmen krizi, Brexit sonrası dönemde iç siyasette düzenlenmiştir. Bu bağlamda açıklanan hükümet programına göre Brexit sonrası süreçte tamamen ayrılma gerçekleşmemiş olsa da serbest dolaşım hakkı iptal edilecektir. Bu çerçevede AB üyesi olsun ya da olmasın İngiltere’de okumak, çalışmak ya da yaşamak için başvuran tüm kişiler aynı şartlara tabi tutulacaktır. Ayrıca İngiltere’ye gelecek olan göçmenlerin eğitim seviyelerinin yüksek tutulması amacıyla yetenek ve becerilerine göre göçmen alımı yapılacaktır. Bu bağlamda AB üyesi olmayan ülke vatandaşlarına yetenek ve becerileri ölçüsünde üye ülke vatandaşlarıyla aynı şartlar sunulacaktır. Düşük seviyede eğitim ve yeteneğe sahip göçmenlere ise 2025 yılına kadar 12 ay çalışma hakkı tanınacaktır. Şu anda mevcut göçmen krizi dolayısıyla hedeflenen göçmen sayısı oldukça geçmiş olsa da göçmen kabulünde sınırlamaya gidilecektir (Güden,2018).

SONUÇ

Günümüzde Avrupa'nın içinde olduğu siyasal duruma bakılacak olunursa aşırı sağcı popülist söylemin baskın bir konumda olduğunu gözlemlemek mümkündür. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde liberal demokrat politikalarla aşırı politiklardan uzak durmaya çalışan Avrupalı devletler gerek ekonomik krizler gerekse göç gibi hem toplumsal hem de ekonomik sonuçları olan büyük olaylar sonucunda tutucu politikaların baskısı altına girmiştir. Popülizmin vazgeçilmez unsurlarının farklı Avrupalı ülke örneklerinde gün yüzüne çıkması bu kavramı benimseyen hareketlerin genel bir yükselişe geçtiğini göstermektedir. Demokrasi kavramıyla temelde bazı benzerlikleri bulunan popülizm, daha çok yozlaşmış bir versiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Popülistlerin tutucu, içe kapanık, korumacı ve saldırgan söylemleri en sık, toplumun içindeki birçok problemin sebebi olarak rahatça suçlanabilecek olan göçmenleri etkilemiştir.

Göçmenler toplumun en bilinen "ötekisi" olarak popülist söylemde düşmanca söylemlerin muhatabı olmuştur. Popülist politikanın merkezindeki sıradan halkın göçmenler tarafından haklarının gasp edildiği düşünülür. Arap baharı sonrası Avrupalı devletlere akın eden iç savaştan kaçan insanlar da vardıkları ülkelerde bu önyargıyla beklenmektedir. Bu bağlamda Suriyeli mülteci krizinin özneleri olan ve ülkelerinden zorunlu olarak kaçmış olan bu insanlar birkaç farklı yönden istenmemektedir. Bunların başlıcaları; göçmenlerin yerli halkın işlerini çalıp onların işlerini daha ucuza yapacak olan fırsatçılar olduğu, Avrupa medeniyetine ayak uydurmaları zor olan Müslüman toplumların Avrupalı kimliğine zarar vereceği, geldikleri Müslüman ülkelerin Avrupa'ya yönelik bir düşmanlığının olduğu, göçmenlerin Avrupa'da gerçekleşen İslami terör olaylarının birer ögesi olup tehlikeli ve suça yatkın bireyler olduğu gibi varsayımlardır. Medyanın göçmenlere yönelik yaptığı olumsuz haberler, Avrupa halklarının güncel hayatında tecrübe ettiği ekonomik sıkıntılar, bazı göçmenlerin önyargılarda kendisinden beklendiği gibi toplumun huzurunu bozan hareketleri, vatandaşların bu duruma kesin ve katı çözüm önerileri sunan popülist aşırı sağcı politikalara desteğini arttırması şeklinde karşılık bulmuştur.

Metinde üzerinde durulduğu gibi politik davranışların ne zaman popülist sayılacağı, popülist liderlerin nasıl olduğu, yönetimdeki popülistlerin iç politikayı belirleme ve yürütme şekli birkaç ana maddede toplanmıştır. Güncel politikada güç kazanan bu hareketlerin geçici bir akım mı yoksa kalıcı bir ideoloji mi olduğunu zaman gösterecektir. Demokrasinin gelip geçici bir yozlaşma durumu gibi nitelendirilen popülizm, mevcut siyasi hayatta Avrupa'nın gündemini oluşturmaya ve popülerliğini korumaya devam etmektedir. Her ülke ve her lider özelinde farklı örnekleri oluşan popülizmin tek bir tanımı ve ortak bir teşhisi bulunmamaktadır. Ancak genel olarak örnekler üzerinden ve örneklerin politikalarını belirleme şekilleri üzerinden popülist tanısı konabilmektedir. Her ne şekilde yükseliyor olursa olsun yukarıdan aşağıya doğru gerçekleşen bir politika değildir. Yani toplumun içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik şartlar, uluslararası alanda gerçekleşen önemli krizler veya savaşlar halkın ve politikacıların popülistlere verdiği desteğin ve bu popülist partilerin güç kazanmaya başlamasının temel sebebi olmaktadır. Bu bağlamda göçmen krizi popülist politikaların güç kazanıp popülistlere olan desteğin artmasında bir neden olup, göçmenler de popülist politikaların sonucunda büyük çoğunlukla etkilenen taraf olmaktadır. Bu bağlamda yükselişi açıklayan ve sürece direkt etkisi olan bir girdi hem de sürecin sonuçlarından etkilenen bir çıktıdır.

Göç konusu ülkelerin ulusal sınırlarını ilgilendiren önemli bir konudur. Bu bağlamda politika geliştirip göçmenlerin ülke içine alınıp alınmayacağına karar vermek, alınacaksa rakamsal sınırları koymak ve ülke içindeki konumunu belirlemek, alınmayacaksa da hangi sınırlamaların uygulanacağı ülkelerin egemenlik alanı içindedir ve iç politikanın konusudur. Ancak güncel göçmen krizinden en çok etkilenen ve bu duruma hazırlıksız yakalanan AB üyesi ülkeler göç konusunda politika geliştirme konusunda tek başına hareket edememektedir. Bunun sebebi Birlik'in içinde bulunmanın getirdiği ortak hareket etme zorunluluklarıdır. Bu anlamda malların, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımı konusunda anlaşmalarla düzenlenmiş iç sınırların kaldırıldığı bir düzeni olan AB, göç sorununda ulusal egemenliklerin kısıtlandığı bir konumda bulunmaktadır. Ülkelerin üye olarak kendilerinden daha güçlü bir uluslararası aktörün parçası olmak adına egemenlik haklarının bir kısmından feragat ettiği AB, göçmen krizi karşısında ülkeleri sorumluluklar altına sokmakta ve ekonomik krizin de etkileriyle üye devletlerin

refahını sağlayamadığı bir dönemde iç düzenlerinde memnuniyetsizliklere sebep olmaktadır. Ülkelere katmayı vadettiği katma değeri ekonomik krizler ve Avro krizi sebebiyle sağlayamadığı gibi bir de göçmen krizinden etkilenen AB'nin varlığı ve geleceği bazı üye ülkeler tarafından sorgulanmaya başlamıştır. İç politikalarındaki aşırı sağcı hareketlerin baskıları nedeniyle AB ile ilgili şüpheye düşen ana akım partileri güçsüzleşmeye başlamıştır. Halk ana akımın ülke içi sorunlara çözümsüz kaldığı, ulusal çıkarların Birlik karşısında ikinci plana atıldığı gerekçesiyle merkez partilerden uzaklaşmıştır. Avrupalı ülkelerin içinde her daim var olan ama her zaman sesini duyuramayan Avrupa şüphecileri bu gibi dönemlerde aşırı sağın söylemlerinde kendilerine yer bulmaktadır.

Bu bağlamda İngiltere gibi AB üyeliğinin başlangıcından beri Birliğin derinleşmesine mesafeli yaklaşan ülkeler dışında da kendi iç politikalarında zora düşen Almanya gibi önemli kurucu ülkeler de korumacı politikalara geçmiştir. Mülteci krizi sebebiyle güvenlik kaygısı taşıyan birçok AB üyesi ülke tarafından askıya alınan serbest dolaşım hakkı, ulus devletin korunması için bu anlamda atılmış önemli bir adımlardan biridir. Her ne kadar AB yasa ve mevzuatlarıyla göçmenlerin hakları ve statüleri korunmaya çalışılmışsa da uygulamada başarılı olunamamıştır. Bu başarısızlığın en büyük sebebi AB düzeyinde uygulamaya konulan yasaların ulusal düzeyde destek bulamamış olmasıdır. Bu bağlamda, gerek popülist partilerin gölgesinde gerekse popülist partilerin ana akıma etkisiyle üye devletler, özellikle de AB dış sınırlarını oluşturan devletler kendi iç düzenlemelerinde göç konusuna oldukça sert düzenlemeler getirmiştir.

Üyeliğini sürdürerek iç politikasında çözümler üreten ülkeler dışında, AB üyeliğinden ayrılma kararı alan bir İngiltere örneği bulunmaktadır. Daha önce bahsedilen ve ülkelerin politikalarında önemli değişikliklere sebep olan göçmen krizi ve iç politik davranışlarını etkileyen popülist söylemin yükselişi İngiltere'yi de yakından etkilemiştir. Ancak AB'nin daha fazla konuda ortak politikalar yürütme ve Avrupa Birleşik Devletleri gibi davranma idealine İngiltere hiçbir zaman, üyeliğinin en başında bile destek vermemiştir. Ancak ekonomik ve ticari çıkarlar sebebiyle sürdürülen üyeliğin beklenen faydayı artık sağlamadığı gibi İngiltere'yi sosyal anlamda bir krize sürükleyecek sorumluluklar da yüklemeye başladığına yönelik görüşler güçlenmiştir. Bu bağlamda kendi iç sınırlamalarını getiren İngiltere'de aşırı

sağcı partilerin de etkisiyle çokkültürlülüğün sonu ilan edilmiş, göçmenlere kapalı kapı politikası uygulanmıştır. Bu çerçevede ülkede üye ülkelerden gelmiş mevcut göçmen işçilere, yabancı öğrencilere, aile birleşmesiyle İngiltere’de oturma izni almış yabancılara karşı da katı bir tutum izlenmeye başlanmış ve sağlanan hakların geri alınması ya da yeni başvuracaklar için şartların zorlaştırılması tartışmalarına gidilmiştir. Mevcut olanların ülkelerine geri dönmesi, yeni gelecek olanlar için de yerleşmenin imkansız hale getirilmesi için oldukça büyük bir emek sarf edilmiş, bazı anti demokratik yöntemlere de başvurulmuştur. Bu anlamda iktidardaki Muhafazakâr Parti ideolojik doğruda yerini merkezden uç sağa doğru kaydırmıştır. Kendi parlamento seçimlerinde yüksek destek bulamasa da hatırı sayılır bir güç kazanan aşırı sağcı partiler, merkez partileri AB’nin ağır yüklerinden kurtulmak için baskı altında tutmuştur. Günlük yaşamında bu yaşanan çoklu kriz sarmalının etkilerini yaşayan İngiliz halkı bu baskının başarılı olmasına katkı sağlamıştır. Ana akım parti liderleri de halkın ilgisini tekrar cezbetmek için Brexit’e giden referandum sürecine girmiştir. %52’nin AB karşıtı oy verdiği referandumda AB’den ayrılma kararı çıkmıştır. Brexit süreci tamamlanmamış ve netleşmemiş olsa da İngiltere’nin bu süreçten sonra AB ile ekonomik ilişkiler dışında yeni bir bağ kurmaması gerektiği şeklinde görüşler bulunmaktadır. İngiltere’nin AB’den ayrılan ilk üye olması bu anlamda diğer ülkeleri cesaretlendirmiş, diğer üye ülkelerdeki Avrupa şüphecilerini ve Avrupa karşıtlarını heyecanlandırmıştır. Bu sürecin sonuçlanma şekli ve Avrupa siyaseti açısından yaratacağı etkiler AB’nin geleceği hakkında da ipuçları içermektedir.

KAYNAKÇA

Abts, K. ve Rummens, S. (2007), "Populism versus Democracy", *Political Studies*, Cilt 55, Sayı 2, pp.405–424. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00657.x>.

Akay,A.(2018), Fransa'da ne oluyor? <https://t24.com.tr/yazarlar/ali-akay/fransada-ne-oluyor,20985>, (Erişim Tarihi:14.06.2019).

Acemoglu, D., Egorov, G. ve Sonin, K., (2011). "A Political Theory of Populism". <http://ssrn.com/abstract=1910241>[http://ssrn.com/abstract=1910241](http://ssrn.com/abstract=1910241Electroniccopyavailableat:http://ssrn.com/abstract=1910241)(Erişim Tarihi: 16.03.2019).

Akçay, Ü. (2017). "Küreselleşme, Sağ Popülizmin Yükselişi ve Sol". <http://baslangicdergi.org/kuresellesme-sag-populizmin-yukselisi-ve-sol/> (Erişim Tarihi: 28.06.2017).

Akkerman, A., Mudde, C., ve Zaslove, A. (2014), "How Populist Are the People? Measuring Populist Attitudes in Voters", *Comparative Political Studies*, Cilt 47, Sayı 9, pp.1324–1353. <https://doi.org/10.1177/0010414013512600>.

Aktan, S. (2019), "Aşırı Sağ Avrupa Parlamentosu'nda Tek Grup Olarak Hareket Edebilir Mi?" <https://tr.euronews.com/2019/05/28/asiri-sag-avrupa-parlamentosunda-tek-grup-olarak-hareket-edebilir-mi>. (Erişim Tarihi: 29.06.2019).

Aktaş, M. (2018). "Avusturya'da Aşırı Sağın Meşrulaşması". *Uuslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 11, Sayı 60, ss.276-286. <https://www.gazetediplomasi.com/2010-2015-yillari-arasi-macaristan-ve-viktor-orban-hukumeti/> (Erişim Tarihi: 13.06.2019).

Aldırmaz, Y. (2017), "Değerler Avrupası'ndan Duvarlar Avrupası'na Göç, Sığınmacılar ve Mülteci Krizi Çerçevesinde AB Hukuku ve Politikaları". *Kastamonu University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, Cilt 16, Sayı 2, ss.83-103.

Alakbarov, N. (2018). "Brexit'in Politik Ekonomisi". İktisadi Kalkınma Vakfı. https://www.ikv.org.tr/images/files/ikv_Brexitin_politik_ekonomisi.pdf. (Erişim Tarihi: 18.07.2019).

Alibhai-Brown, Y. (2001), After Multiculturalism. *The Political Quarterly*, Cilt 72, Sayı 1, pp.47–56. <https://doi.org/10.1111/1467-923X.72.s1.7> (Erişim Tarihi: 22.06.2019).

Alkan, U. (2015), "Avrupa'da Refah Devleti Ve Göç İlişkisi: Refah Şovenizmi Örneği". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 70, Sayı 3, ss.751-768. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/2032/21143.pdf>.

Alpakgir Cevheri, G. (2018), Donald Trump'ın Seçim Vaatleri İle Siyasalarının Popülizm Kapsamında Değerlendirmesi Ve Amerikan Dış Politikasına Yansımaları. ss. 1-12. http://www.gpotcenter.org/dosyalar/PB_58.pdf.

Alper, Y., Öner, S., ve Özdemirkıran, M. (2014), "Avrupa Parlamentosu Seçimleri ve Aşırı Sağ Partilerin Yükselişi". BETAM Araştırma Notu No:14/167. ss.1-9. <http://tempsreel.nouvelobs.com/presidentielle-2012-tous-les->.

Anderson, B. (2006), *Imagined Communities*, (2. Baskı). London-New York: Verso.

Apap, J. (2001), "Shaping Europe's Migration Policy New Regimes for the Employment of Third Country Nationals: A Comparison of Strategies in Germany, Sweden, The Netherlands and the UK". *Centre For European Policy Studies*. <https://doi.org/no.179>.

Aras, İ., ve Sağıroğlu, A. (2018), "Avrupa Aşırı Sağında Göçmen Karşıtlığı: Fransa ve Macaristan Örnekleri". *Mukaddime*, Cilt 9, ss.59-77. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.472830>.

Archibugi, D., ve Cellini, M. (2017), "What causes the populist infection? How can it be cured?" *OpenDemocracy*. <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/what-causes-populist-infection-how-can-it-be-cure/> (Erişim Tarihi:09.05.2019).

Archick, K. (2018), The European Union: Ongoing Challenges and Future Prospects, <https://crsreports.congress.gov> (Erişim Tarihi:08.07.2019).

Arditi, B. (2003), "Populism or Politics at the Edges of Democracy". *Contemporary Politics*, Cilt 9, Sayı 1, pp.17–31. <https://doi.org/10.1080/1356977032000072486>.

Aslanidis, P. (2016), "Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective", *Political Studies*, Cilt 64, Sayı 1, pp.88–104.

<https://doi.org/10.1111/1467-9248.12224>.

Atikkan, Z. (2014), *Avrupa Benim - Batı Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişi* (1. Baskı). <https://www.nadirkitap.com/avrupa-benim-bati-avrupa-da-asiri-sagin-yukselisi-zeynep-atikkan-kitap4675846.html>.

Avrupa Birliğinin Tarihçesi, (2013), https://www.ab.gov.tr/_105.html (Erişim Tarihi:20.06.2019).

Ayaz, E. (2017), "BREXIT Avrupa Birliği'nin Sonu mu? BREXIT'in Birleşik Krallık ile Avrupa Siyaseti Açısından Sonuçları". ss.10-34. http://yde.neu.edu.tr/wp-content/uploads/sites/142/2018/02/YDE_Brexit.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2018).

Baggini, J. (2013), "A Very British Populism". www.counterpoint.uk.com (Erişim Tarihi:28.06.2017).

Barnard, Catherine: *Third-Country Nationals and the EU*, *The Substantive Law of the EU the Four Freedoms*, (3. Baskı), 2010. London: Oxford University Press.

Barr, R. R. (2009), "Populists, Outsiders and Anti-establishment Politics", *Party Politics*, Cilt 15, Sayı 1, pp.29–48. <https://doi.org/10.1177/1354068808097890>.

Bayraklı, E., ve Keskin, K. (2015), "Türkiye, Almanya, Avrupa Birliği Üçgeninde Sığınmacı Krizi". *SETA-Analiz*, Sayı 143. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151129125812_analiz_143_-1.pdf (Erişim Tarihi:22.06.2019).

BBC, (2010), Election 2010 Results United Kingdom - National Results. <http://news.bbc.co.uk/2/shared/election2010/results/> (Erişim Tarihi:07.07.2019).

BBC, (2012), Breivik Ütöya Katliamını Anlattı. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2012/04/120420_breiviklast.shtml (Erişim Tarihi:21.06.2019).

BBC, (2014), 2014 Election Results for the EU Parliament UK. <https://www.bbc.com/news/events/vote2014/eu-uk-results> (Erişim Tarihi: 07.07.2019).

BBC, (2015), 2015 UK Elections. <https://www.bbc.com/news/election/2015/results> (Erişim Tarihi:07.07.2019).

BBC, (2016), EU-Exit Campaign Group 'Grassroots Out' is Launched.

<http://www.bbc.com/news/uk-35390539>. (Erişim Tarihi:18.07.2019).

BBC,(2016), Alman Siyasetçiden “Polis gerekirse sığınmacılara ateş açmalı” Çağrısı. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160131_almanya_siginmaci (Erişim Tarihi: 22.06.2019).

Betz, H. G. (1993), *The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe*. *Comparative Politics*, 25.Cilt, 4.Sayı , pp. 413–427. <https://doi.org/10.2307/422034>.

Betz, H. G. (1994), *Radical Right Wing Populism in Western Europe*. İçinde(1. Baskı). London: Macmillan.

Britain First, Policies-Migration. <https://www.britainfirst.org/policies>, (Erişim Tarihi:17.07.2019).

Bleas, H. (2008), "How to Beat the BNP", *The Guardian*, p.42.(Erişim Tarihi:15.07.2019)

BNP Policies-Migration. <https://bnp.org.uk>,(Erişim Tarihi:01.07.2019).

Bolayır, C. (2000), *Amsterdam Antlaşması (Bütünleştirilmiş Haliyle Avrupa Birliği Kurucu Antlaşmaları)* (2. Baskı). İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.

Boyle, C. (2015), "Why would the UK want to leave the EU?" <https://www.cnbc.com/2015/05/27/why-would-the-uk-want-to-leave-the-eu.html> (Erişim Tarihi:08.07.2019).

Bulut, Y., Akın, S., ve Karakaya, S. (2016), "Mülteci Sorununa Nasıl Bakıldığına İlişkin Bir İnceleme". İçinde S. Erdoğan, D. Ç. Yıldırım, ve A. Gedikli (Ed.), *International Congress of Management Economy and Policy*. İstanbul: Umuttepe Yayınları.

Burrell, K. vd., (2019), "Brexit, Race and Migration", *Environment and Planning C: Politics and Space*, .Cilt 37, Sayı 1,pp. 3–40. <https://doi.org/10.1177/0263774X18811923>.

Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org>, (Erişim Tarihi:22.07.2019).

Canatan, K. (2013)," Avrupa Toplumlarının Göç Algıları ve Tutumları: Sosyolojik Bir Yaklaşım", *Sosyoloji Dergisi*, Cilt 27, Sayı 3, ss.317-332.

- Canovan, M. (1981), *Populism*. New York and London: Harcourt Brace Jovanovich.
- Canpolat, H., ve Arner, H. O. (2012), "Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi". ORSAM Rapor No:123. Ankara.
- Çenberci, E., ve Gövdere, B. (2017), "Göç Krizinin, Brexit Kararına ve Avrupa Birliği'nin Geleceğine Muhtemel Etkileri". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı 22 (Göç Özel Sayısı), ss.1427-1442. <http://iibfdergi.sdu.edu.tr/assets/uploads/sites/352/files/yil-2017-cilt-22-sayi-goc-yazi10-29122017.pdf>.
- Çetin, İ., ve Özcan, M. (2018), "Popülist Siyaseti Besleyen Cemaatleşme ve "Ötekiler"". *Sosyoloji Dergisi*, Sayı 37 , ss.53-79. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/490775> (Erişim Tarihi:22.06.2019).
- Çetin, S. (2015). "Avrupa'nın Yükselen Aşırı Sağ ile İmtihani". *Akademik Perspektif* website: <http://akademikperspektif.com/2015/01/16/avrupanin-yukselen-asiri-sag-ile-imtihani/> (Erişim Tarihi:14.05.2018).
- Çöpoğlu, M. O. (2017). "Avrupa'da Yükselen Popülist Aşırı Sağ Partiler: Özgürlükler ve Uluslar Avrupası (ENF) Grubu Üzerine Bir İnceleme", *International Journal of Social and Educational Sciences*, Cilt 4, Sayı 7, ss.1-17. <https://doi.org/10.20860/ijoses.331142>.
- Değirmenci, G. (2011), Avrupa Birliği Göç Politikası Kapsamında Fransa'nın Göç Politikası. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Deiwiks, C. (2009), "Populism". *Living Reviews in Democracy*, Cilt 1, Sayı 1, pp.1-9. <https://doi.org/10.3406/quad.2007.1786>.
- Demir, O. Ö., ve Soyupek, Y. (2015), "Mülteci Krizi Denkleminde AB ve Türkiye: İlkeler, Çıkarlar ve Kaygılar", www.globalpse.org (Erişim Tarihi: 20.06.2019).
- Di Tella, T. S. (1997), "Populism into the Twenty- first Century". *Government and Opposition*, Cilt 32, Sayı 2, pp.187–200. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.1997.tb00157.x>.
- Dinan, D. (1998), *Encyclopedia of the European Union*. London: Macmillan.
- Embel, E. (2005). "Fransa ve Hollanda'da Düzenlenen AB Anayasası Referandumları", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 60, Sayı 2, ss. 275-282.

<http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/60/3/ersinembel.pdf>.

Esen, E., ve Şekeroğlu, D. (Ed.). (2017), *BREXIT-Elveda Avrupa: İngiltere'nin AB'den Ayrılmasından Sonra Avrupa Bütünleşmesi ve Türkiye-AB İlişkilerinde Fırsatlar ve Tehditler* (1. Baskı). <http://www.siyasalkitap.com>.

European Commission. (2001), *Living in an Area of Freedom, Security and Justice*. <http://aei.pitt.edu/13739/1/MOVE-LIVING-2001.pdf> (Erişim Tarihi: 22.07.2019).

European Commission.(2009), *Moving Europe: EU Research on Migration and Policy Needs*. <https://doi.org/10.2777/58809>.

European Commission. *Public Opinion on Immigration of People From Outside the EU*.<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Chart/getChart/chartType/barChart/themeKy/59/groupKy/279/countries/BE/periodStart/112014/periodEnd/112018>. (Erişim Tarihi: 15.07.2019).

Euronews.(2019), <https://tr.euronews.com/2019/06/13/avrupa-parlamentosu-ndaki-73-uyeli-asiri-sag-grup-isim-degistirdi>.(Erişim Tarihi: 22.07.2019).

Euronews.(2019), <https://www.euronews.com/2019/06/13/new-far-right-alliance-in-european-parliament>.(Erişim Tarihi: 22.07.2019).

Farnham, D. (1990), *Trade Union Policy 1979-89: Restriction or Reform?* İçinde S. P. Savage ve L. Robins (Ed.), "Public policy under Thatcher".ss. 60–71. [https://doi.org/10.1016/0743-0167\(91\)90018-n](https://doi.org/10.1016/0743-0167(91)90018-n).

Fella, S. (2008), *Britain: Imperial Legacies, Institutional Constraints and New Political Opportunities*. İçinde D. Albertazzi ve D. McDonnell (Ed.), "Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy" (1. Baskı), pp.181-197. New York: Macmillan.

Fitzi, G., Mackert, J., ve Turner, B. S. (Ed.). (2019), *Populism and The Crisis of Democracy: Politics, Social Movements and Extremism*, London ve New York: Routledge.

FN: le Malentendu Laurent Ozon. (2011), <http://droites-extremes.blog.lemonde.fr/2011/08/15/fn-le-malentendu-laurent-ozon/> (Erişim Tarihi:21.06.2019).

Ford, R., Goodwin, M. J., ve Cutts, D. (2012), "Strategic Eurosceptics and polite xenophobes: Support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the

2009 European Parliament elections", *European Journal of Political Research*, Cilt 51, Sayı 2, pp. 204–234. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2011.01994.x>.

Foster, P. (2016), " EU deal: What David Cameron asked for... and what he actually got", <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/19/eu-deal-what-david-cameron-asked-for-and-what-he-actually-got/> (Erişim Tarihi:09.07.2019).

Gençler, A. (2005), "Avrupa Birliği'nin Göç Politikası", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt 49, Sayı 1. <https://arastirmax.com/en/publication/sosyal-siyaset-konferanslari-dergisi/49/1/avrupa-birliginin-goc-politikasi/arid/8f8743c9-c666-4775-91fb-95da3f7b7c47>.

Goodwin, M., ve Milazzo, C. (2015), *UKIP: Inside the Campaign to Redraw the Map of British Politics* (1. baskı). New York: Oxford University Press.

Güden,A.(2018), Brexit Sonrası Birleşik Krallık'ta Göçmenlik Kurallarında Yapılması Öngörülen Değişiklikler. <http://guden.av.tr/tr/birlesik-krallik-gocmenlik-kurallarinda-yapilmasi-ongorulen-degisiklikler/>.(Erişim Tarihi:18.07.2019).

Gümüş, K. (2004), "Yakın Tarihimize STK Hareketinin Gelişimi ve Kamu Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi", Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Konferans Yazıları, ss.5-6.

Hall, S. (1988), *Thatcherism and the Crisis of the Left* (2. Baskı). London ve New York: Verso.

Helvacı, A., ve Demirtepe, M. T. (1998), "Muhafazakar Parti'nin Dönüşümü: Thatcherizm ve Yeni Sağ". *Liberal Düşünce Dergisi*, Kış Sayısı, ss. 96-115. <http://www.libertedownload.com/LD/arsiv/09/10-ahmet-helvacı-turgut-demirtepe-muhafazakar-partinin-donusumu.pdf> (Erişim Tarihi: 02.07.2019).

Heywood, A. (2011), *Siyasi İdeolojiler* (4. Baskı). Ankara: Adres Yayınları.

Hopyar, Z. (2016), "Avrupa'nın Mülteci Politikası", *International Journal Of Political Studies* , Cilt 2, Sayı 3, s.s 59-66. <http://politikarastirmalar.org/index.php/ICPS/article/viewFile/75/98>.

İltica ve Göç Mevzuatı. (2005), İçinde K. Ay, T. Braucke, I. Tokcan, M. Öztürk, ve Ç. Alp (Ed.), Ankara: Başkent Matbaası. https://www.goc.gov.tr/files/files/iltica_goc.pdf.

Inglehart, R., ve Norris, P. (2016), "Trump, Brexit, and the Rise of Populism:

Economic Have-Nots and Cultural Backlash". *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.2818659>.

Ionescu, G., ve Gellner, E. (1969), *Populism-Its Meaning and National Character*.
London: The Garden City Press Limited.

Jessop, B., Bonnett, K., Bromley, S., ve Ling, T. (1984)," Authoritarian Populism,
Two Nations, and Thatcherism". *New Left Review*, Ocak Sayısı, 32–60.

Kallıs, A. (2015), "Avrupa’da Radikal Sağın Yükselişİ". *Analiz*, Sayı 119, ss. 8-24.
http://file.setav.org/Files/Pdf/20150313172544_avrupada-radikal-sagin-yukselisi-pdf.pdf.

Karabat, A. (2017), "Avrupa’da Aşırı Sağ Nasıl Yükseldi?" Al Jazeera.
<http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/avrupada-asiri-sag-nasil-yukseldi> (Erişim Tarihi: 17.06.2019).

Kazin, M. (2016). "How Can Donald Trump and Bernie Sanders Both Be ‘Populist’?",
The New York Times,
<https://www.nytimes.com/2016/03/27/magazine/how-can-donald-trump-and-bernie-sanders-both-be-populist.html> (Erişim Tarihi: 08.05.2019).

Koçak, O., ve Gündüz, R. D. (2017), "Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi". *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 12, s.66-88. <https://doi.org/10.17828/yalovasosbil.288377>.

Koch, K. (1991). "Back to Sarajevo or beyond Trianon?: Some Thoughts on the Problem of Nationalism in Eastern Europe", *The Netherlands Journal of Social Sciences*, Cilt 27, Sayı 1, pp.29-42.

Koray Doğan,(2008), *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*,(2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Krastev, I. "The Populist Moment". <https://www.eurozine.com/the-populist-moment/> (Erişim Tarihi:08.05.2019).

Kutlay, M. (2017), "“Brexit” Sonrası İngiltere ve AB Bütünleşmesinin Geleceği",
Liberal Perspektif: Analiz, Sayı 4.
https://www.ozgurlukarastirmalari.com/pdf/rapor/OAD_9uoaQV1.pdf.

Laclau, E. (2005), *On Populist Reason*. London: Verso.
<https://doi.org/10.1057/palgrave.cpt.9300255>.

Lönback, L. J. (2002), "Ortak Bir Avrupa İltica ve Göç Politikasına Doğru", *Avrupa Birliği Hukuku*, Avrupa Birliği Hukuku Semineri, Çeviren: İdil Işıl Gül ve Lami Bertan.

Lutz, D. S. (1982), "Margaret Canovan'ın Popülizm Adlı Kitabının Eleştirisi", *The University of Chicago Journals*, Cilt 44, Sayı 3, ss.893–895.

Madrid, R. L. (2008), "The Emergence of Ethno-populism in Latin America", *World Politics*, Cilt 60, Nisan Sayısı, pp.475–508. <https://doi.org/10.4324/9781315226446>.

Manin, B. (1997), *The Principles of Representative Government*, (2. Baskı), New York: Cambridge University Press.

Margaret, C. (1999), "Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy". *Political Studies*, Cilt 47, Sayı 1, pp.2–16. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00184>.

Thatcher, 1988- Speech to the College of Europe "The Bruges Speech".. https://www.youtube.com/watch?v=D_XsSnivgNg (Erişim Tarihi:28.06.2019).

Mény, Y., ve Surel, Y. (Ed.). (2002), *Democracies and the Populist Challenge*. İçinde "The Constitutive Ambiguity of Populism". pp.1-11. New York: Palgrave.

Moffitt, B. (2019), "How to Perform Crisis: A Model for Understanding the Key Role of Crisis in Contemporary Populism", *Government and Opposition*, Cilt 50, Sayı 2, pp.189–217. <https://doi.org/10.1017/gov.2014.13>.

Morgon, K. O. (2001), *Britain Since 1945 The People's Peace*. İçinde "The English Historical Review "(3. Baskı). <https://doi.org/10.1093/ehr/119.482.750>.

Mudde, C. (2004), "The Populist Zeitgeist". *Government and Opposition*, Cilt 39, Sayı 4, pp.542–563. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>.

Mudde, C. (2007), *Populist Radical Right Parties in Europe*. New York: Cambridge University Press.

Mudde, C. (2010), "The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy", *West European Politics*, Cilt 33, Sayı 6, pp. 1167–1186. <https://doi.org/10.1080/01402382.2010.508901>.

Mudde, C., ve Kaltwasser, C. R. (2017), *Populism :A Very Short Introduction* (2. Baskı). New York: Oxford University Press.

Müller, J.-W. (2017), *Popülizm nedir?* (1. Baskı; Çev.T. Bora). İstanbul: İletişim Yayınları.

Öner, S. (2014)," Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ, Yeni 'Öteki'ler Ve Türkiye'nin Ab Üyeliği", *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1, ss. 163-184. http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/05/120502_france_elections.shtml.

Örmeci, O. (2013), "Avrupa'da Aşırı Sağın Önlenemez Yükselişi". *Uluslararası Politika Akademisi*. <http://politikaakademisi.org/2013/10/11> (Erişim Tarihi: 22.05.2019).

Otjes, S., ve Louwse, T. (2013)," Populists in Parliament: Comparing Left-Wing and Right-Wing Populism in the Netherlands", *Political Studies*, Cilt 63, Sayı 1, pp.60–79. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.12089>.

Özay, B. (2008), "Avrupa Birliği Göç ve İltica Paktı" Tartışılıyor. <https://www.dw.com/tr/avrupa-birliği-göç-ve-iltica-paktı-tartışılıyor/a-3827099> (Erişim Tarihi: 25.06.2019).

Özkut, G. T. (2017), Avrupa Birliği'nin Suriyeli Mülteci Krizine Yönelik Çekişen Güvenlik Yaklaşımları: Ulusal Güvenlik Toplumsal Güvenliğe Karşı. (European Union'S Contending Security Approaches To Syrian Refugee Crisis: National Security Versus Societal Security). Marmara Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.

Özler, Z. (2009), "Lizbon Antlaşması". www.ikv.org.tr (Erişim Tarihi:20.06.2019).

Panizza. (2005). *Populism a Mirror of Democracy* (F. Panizza, Ed.). London: Verso.

Rojon, S. (2013), Immigration and Extreme-Right Voting in France A Contextual Analysis of the 2012 Presidential Elections, International Migration Institute Working Paper Series, Sayı 79, Oxford.

Paquino, G. (2008), *Populism and Democracy*. İçinde D. Albertazzi ve D. McDonnell (Ed.), "Twenty-First Century Populism: The Spectre of Western European Democracy", (1. Baskı), ss. 15–30 <https://doi.org/10.1057/9780230592100>.

Rosenblum, N. L. (2013), *On the Side of The Angels: An Appreciation of Parties and Partisanship*. İçinde Choice Reviews Online. <https://doi.org/10.5860/choice.46-5317>.

SETAV,(2019), "AP Seçimlerinde Şaşırtıcı Sonuçlar! Seçmen Hangi Mesajı Verdi?".

<https://www.setav.org/ap-secimlerinde-sasirtici-sonuclar-secmen-hangi-mesaji-verdi/> (Erişim Tarihi:27.06.2019).

SPUTNIKNEWS, (2018), "Fransa, Schengen'i Askıya Alarak Uygulamaya Koyduğu Sınır Kontrollerini 7. Kez Uzatıyor", <https://tr.sputniknews.com/avrupa/201810061035546643-fransa-schengen-sinir-kontrollerini-uzatiyor/> (Erişim Tarihi:23.06.2019).

Somuncu, B. (2006), "Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Tam Üyelik Sürecinde Uluslararası Göç Politikası", Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir .Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Sözen, Y. (2012), "Demokrasi, Otoriterlik ve Popülizmin Yükselişi", Boğaziçi Üniversitesi-TÜSİAD Dış Politika Forumu Araştırma Raporu. DPF 2017-RR 01.

Stiglitz, J. (2016), The Real Issues Of The Eurozone And How To Solve Them, *Social Europe*. <https://www.socialeurope.eu/the-real-issues-of-the-eurozone-and-how-to-solve-them> (Erişim Tarihi:08.07.2019).

şentek, Z. (2015), "İngiltere'nin Göç Politikası: Eskiler Gitsin, Yeniler Gelmesin". <https://m.bianet.org/biamag/siyaset/166941-ingiltere-nin-goc-politikasi-eskiler-gitsin-yeniler-gelmesin> (Erişim Tarihi:22.03.2018).

Taggart, P. (2000), *Concepts in the Social Science: Populism*, Buckingham-Philadelphia: Open University Press.

The Schengen Area and Cooperation. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l33020> (Erişim Tarihi:23.06.2019).

Tarchi, M. (2002), Populism Italian Style. İçinde Y. Mény ve Y. Surel (Ed.), *Democracies and the Populist Challenge* , ss. 120–135. New York: Palgrave.

The Guardian, (2010), Angela Merkel Declares Death of German Multiculturalism, <https://www.theguardian.com/world/2010/oct/17/angela-merkel-germany-multiculturalism-failures> (Erişim Tarihi: 14.05.2018).

Toprak, Z. (2017), Janus'un İki Yüzü: Popülizm ve Demokrasi. Perspektif, ss.32-35. <http://www.albayan.ae>.

Torre, C. de la. (2000), *Populist Seduction in Latin America: The Ecuadorian Experience* (1. Baskı). <https://doi.org/10.2307/20049820>.

Tournier-Sol, K. (2015), "Reworking the Eurosceptic and Conservative Traditions into a Populist Narrative: UKIP's Winning Formula?", *Journal of Common Market Studies*, Cilt 53, Sayı 1, pp.140–156. <https://doi.org/10.1111/jcms.12208>.

Treaty of Nice. (2001). Official Journal of the European Communities, pp. 1–87.

UKIP Policies-Immigration. (2018), https://www.ukip.org/ukip-manifesto-item.php?cat_id=5 (Erişim Tarihi:01.07.2019).

Türk, S. H. (2006), "Seçim, Seçim Sistemleri ve Anayasal Tercih", *Anayasa Yargısı*, Sayı 23. <https://www.anayasa.gov.tr/media/4602/turk.pdf> (Erişim Tarihi: 15.07.2019).

Uzunçayır, C. (2014), "Göçmen Karşıtlığından İslamofobiye Avrupa Aşırı Sağı". *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, ss.131-147. <https://doi.org/10.14782/sbd.201439377>.

Virdee, S., ve McGeever, B. (2018), "Racism, Crisis, Brexit", *Ethnic and Racial Studies*, Cilt 41, Sayı 10, pp.1802–1819. <https://doi.org/10.1080/01419870.2017.1361544>.

Viviani, L. (2017), "A Political Sociology of Populism and Leadership". *Società Mutamento Politica*, Cilt 8, Sayı 15, pp.279–304. <https://doi.org/10.13128/smp-20860>.

Weyland, K. (2001), "Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics", *Comparative Politics*, Cilt 34, Sayı 1, ss.1–22.

White, E. (2016), The Pervasiveness of Nationalism: How the World Should be Politically Organized: The rhetorical Construction of European Identity in the Brexit Debate. Euroculture Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:951026/FULLTEXT01.pdf>.

Widfeldt, A., ve Brandenburg, H. (2018), "What Kind of Party Is the UK Independence Party? The Future of the Extreme Right in Britain or Just Another Tory Party?", *Political Studies*, Cilt 66, Sayı 3, pp.577–600. <https://doi.org/10.1177/0032321717723509>.

Woodward, C. V. (1959), "The Populist Heritage and the Intellectual". *The American Scholar*, Cilt 29, Sayı 1, ss.55–72. <http://www.jstor.org/stable/41208586>.

Wright, O. (2011), Cameron: My war on multiculturalism. The Independent website: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/cameron-my-war-on-multiculturalism-2205074.html> (Erişim Tarihi:20.06.2019).

Yaralı Akkaya, A. (2019), "Avrupa'nın Mülteci Politikalarına Oryantalist Yaklaşımı: Suriye Krizi Sonrası Avrupa ve Türkiye İlişkileri". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 74, Sayı 2, ss. 357-380. <https://doi.org/10.33630/ausbf.535398>.

Yardım, M. (2016), "Ulusal Cephe'nin Zaferi: Söyledikleri ve Söylemedikleri", *Perspektif* . <https://perspektif.eu/2016/01/11/ulusal-cephenin-zaferi-soyledikleri-ve-soylemedikleri/> (Erişim Tarihi:14.06.2019).

Yardım, M. (2017), "Aşırı Sağ ve Çokkültürlük : Avrupa'da Ötekileştirilen "Göçmenler"', *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2, ss.217-234. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.342429>.

Yıldırım, Y. (2017), "Liberal Demokrasinin Krizi Bağlamında Avrupa'da Sağ-Popülizm ve Yükselen Aşırı-Sağ" (The Right-Populism and the Rising of Far-Right in Europe in the Context of the Crisis of Liberal Democracy), *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 50, Sayı 2, ss.51-72.

Yıldız Yücel, S. (2017), "Avrupa'nın Mültecilerle İmtihani", ss.10-25. https://setav.org/assets/uploads/2017/11/Analiz_221.pdf.

Yılmaz-Elmas, F., ve Kutlay, M. (2011), "Avrupa'yı Bekleyen Tehlike: Aşırı Sağın Yükselişi", *USAK Analiz*, Sayı 11, ss.2-20. https://www.academia.edu/7193457/Avrupayı_Bekleyen_Tehlike_Aşırı_Sağın_Yükselişi.

Yılmaz, F. (2008)," Avrupa Birliği'nde Irkçılık Ve Yabancı Düşmanlığı İle Mücadele", Ankara Üniveristesi, Avrupa Birliği Ve Uluslararası Ekonomik İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.

Yılmaz, Z. (2017), "Popülizm , Halk ve Demokrasi : Temsili Demokrasinin Açmazları ve Radikal Demokratik Bir Popülizmin İmkanları", *Mülkiye Dergisi*, Cilt 41, Sayı 1, ss.33-65. <https://doi.org/http://dx.doi.org/10.1016/j.annemergmed.2011.12.027>.

Yılmaz, M. M. (2018), "The Rise Of Populism In Britain: The Breakthrough Of The United Kingdom Independence Party In Between 2010-2015 ",Orta Doğu

Teknik Üniversitesi, Avrupa Çalışmaları Bölümü, Yüksek Lisans Tezi.
<https://doi.org/10.1590/s1809-98232013000400007>.

Zakaria, F. (1997), "The Rise of Illiberal Democracy", *Foreign Affairs*, Cilt 76, Sayı 6, pp.22-43.
<https://www.jstor.org/stable/pdf/20048274.pdf?refreqid=excelsior%3A08649cd4ae8d000737c5b74af1ea688f>.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Tuğba Özdel

Doğum Yeri/Yılı: Aydın/1990

Yabancı Dil: İngilizce

EĞİTİM BİLGİLERİ

Yüksek Lisans: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler A.B.D Tezli
Y.L

(2016-2019)

Lisans: Ufuk Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
(Burslu)

(2008-2013)

Lise: Nazilli Atatürk Anadolu Lisesi

(2004-2008)

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adalet Mh. Alparslan Cd. No:42 Özyiğit Apartmanı Merkezefendi/DENİZLİ

Tuğba ÖZDEL

**AVRUPA'DA YÜKSELEN POPÜLİZMİN
GÖÇMEN POLİTİKALARINA ETKİSİ:
İNGİLTERE ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

İZMİR/2019